Reklaitis Casimirus, sac. M.I.C.

Scripta

Commentarii diurni 1908-1910 [IX.1.].

Ms. Polon. et Lituan. Pag. 128.

№ 7

4 Grudnia 1908 roku.

Nakoniec tylko po prawie dwutygodniowym pobycie w Rzymie – Najwyższy pozwolił mi zwiedzić najwspanialszy kościół w świecie – Bazylikę św. Piotra – tego księcia Apostołów.
Wrażenie odniosłem ogromne, które trudno wylać na papierze. Ten ogrom, te cuda sztuki, malarskiej i rzeźbiarskiej – szczególniej ~~istot~~ ~~zaś~~ te rozmiary nadzwyczaj obszerne i ogromne Bazyliki robiły na mnie wrażenie ogromne. To jeden z cudów, który stwierdza prawdziwość Kościoła Katolickiego! Bo zaiste taki gmach zbudować i to tak artystycznie i wspaniale, i potem znakomicie upiększyć różnemi ~~zabyt~~ dziełami sztuk pięknych – to coś wielkiego, to coś, czego człowiek sam nie mógł dokonać!
Gdym klęczał u stóp ołtarza, ~~pod~~ z którym spoczywają zwłoki św. Piotra, błagałem tego ks. Apostołów – tego pierwszego z Papieży, jednoczącego widzialnie kościół chrześcijański, by zjednoczył rzeczywiście wszystkich ludzi

w jedno, by stała się „jedna owczarnia i jeden pasterz"!

Tak bazylika ś. Piotra jest coś wielkiego:+ [margin: do przedstawienia wszystkim] złożona harmonijnie jedna całość (wspaniała)
Ale jeszcze jest większe (piękniejsze) — zjednoczenie moralne w jedną całość organizmu ~~wszystkich~~ ludzi; ~~Odtąd~~ różnych narodowości, różnych przekonań i usposobień. To też widząc tę wielkość i wspaniałość jedności w tym gmachu — prosiłem Bożego, by On się zlitował nad nami ludźmi i ustawił się za nami i jak ten ~~świę~~ gmach zbudowany na Jego cześć przedstawia wielkość i jedność i wspaniałość rozmaitości, by tak i w sercach ludzkich za Jego ustawicznym [illegible] został zbudowany gmach moralny — wielkości — szczytności i ~~[illegible]~~ jedności. Oby moje pragnienie i modlitwa została spełniona!... „In Te, Domine, confido"...

8 Grudnia 1913. Nie mogę nie zapisać myśli, którą Pan Najwyższy pozwolił mi do mego serca przyjąć. Wczoraj właśnie [illegible] były [illegible] (narzutka [illegible]) podał nam punkta do rozmyślania. Te punkta były takie piękne, a uzupełnione jeszcze, utkwiły mi w umyśle a powiedział i w sercu. Trzy punkty są:

I Niepokalane Poczęcie N.M.P. — Moje studya
II Niepokalane Poczęcie N.M.P. — Dzisiejszy świat
III Niepokalane Poczęcie N.M.P. — Ja sam.

To zestawienie trzech punktów z sobą — znalezienie stosunku lub antytezy, harmonii lub dysharmonii było właściwie materyą naszego rozmyślania na cześć N. M. Panny. Jako wniosek trzeba uznać uwielbienie Maryi — Naprawa, co w tem zawodzie zestawienia siebie z Maryą N. — znalazło się dysharmonijnego.

18 Grudnia 1913.

Byłem dzisiaj w kościele ś. Lorenta in Lucina, jednym z najsławniejszych kościołów tytularnych w Rzymie. I tu ~~zobaczyłem~~ oglądałem cudo sztuki malarskiej: to jest obraz w wielkim ołtarzu, przedstawiający Ukrzyżowanego Zbawiciela tak żywo, tak plastycznie, że tak się wyrażę — iż zdawało się — że rzeczywiście Ciało ukrzyżowanego widzę przed sobą! Wrażenie

ogromne! Patrzyłem i nie mogłem napatrzeć się!
Scena żywa na górze Kalwaryi stała przede mną.
Tylko, jak mi się zdaje, twarz trochę zdradza
nie rzeczywistość — m. wyraz, czego (u Zbawiciela)
przypuszczać nie można. Malował Guido Reni.
Oglądałem w tymże kościele relikwie ś. Lorenta:
ampułki z krwią, czaszka, dalej łańcuchy i
trójnogi co, na którym był Święty (żywcem) pieczony.

W pierwszym lub drugim tygodniu mego pobytu w Listopadzie 1908.
(daty nie pamiętam) — nie [illegible] opiszę wrażenia, jakie
odniosłem z oglądania ~~dawnego~~ (przepięknego) Palatynu, Forum.
To są resztki ~~[illegible]~~, lecz między niemi przechowały
się i całe gmachy! Ogrom największy! Gdym tak
patrzał na te olbrzymie sale, mury gmachów
dawniejszych i świątyń pogańskich — myśli
różne cisnęły się do głowy: To wielkość ludzka! To
pycha ludzka! To hardość ludzka!... lecz obalona
lecz w gruzy zmieniona! Tak wszystko na tem
świecie przeminie, wszystko jest niczem, oprócz
kochać Boga i Mu służyć!!!...

Pamiętny dla mnie jest ten dzień! Może już więcej nigdy 23 Grudnia 1908 r.
tego nie zobaczę i tam nie będę, gdzie dzisiaj P. Najwyższy
pozwolił mi być: — ~~[illegible]~~ na kopule Bazyliki ś. Piotra.
Już przedwczoraj oznajmiono w Kollegium, że dnia
23 Grudnia pierwszacy zamiast iść na repetycyę
miesięczną tak zw. „menstrua", na której wszyscy
[illegible] powinni być obecni — pójdą do ś. Piotra.
O 8[10] m. wyszliśmy z Kollegium i już za 3/4 g.
byliśmy u Św. Piotra. Jak zwykle, — nie mogę tego
sobie wytłumaczyć — przy zbliżaniu się do tego
ogromnego gmachu odczuwam jakieś przerażenie,
ale w dodatku znaczenia, ten ogrom mnie przygniata,
lecz nie przygnębia, oraz ~~[illegible]~~ uwielbienie, oczywiście,
i pewne zadowolenie, że my, katolicy, posiadamy
taki kościół. ~~[illegible]~~
Odrazu ~~przywitawszy~~ tylko Zbawiciela, ruszyliśmy
na górę. Wygodne i szerokie schody wijące się (z lewej
strony przy zakrystii) prowadzące na dach Bazyliki:
Szedliśmy całe 5 minut. Na dachu przedstawiło
się (przed nami) ~~nam~~ całe miasto. Kopuła główna i mniejsze,
które równać się mogą naszym kościołom na Litwie

~~Kopuła~~ spustę tu i owdzie się znajdowały. Nie mogliśmy
dobrze oglądać tez drzwi, jak musieliśmy iść dalej.
Teraz już byliśmy w kopule centralnej. 2 minuty
po schodach szedliśmy, aż do środka t. j. do szczytu
które wychodzi na kościół - zeszliśmy. Stanęliśmy wreszcie
na galeryi, które otacza naokoło całą kopułę we środku -
przedstawił się przed oczy moje wspaniały widok.
Ogromna kopuła, mająca 192 m. obwodu (trochę
61,5 m. tylko mniejsza od Panteonu) Ściany kopuły
upiększone całe ślicznie mozaiką. Stąd wspaniały
widok na kościół. Ludzie, którzy byli w kościele
wydawały się karlikami. Obeszłem naokoło galeryi -
Opatrzyłem niektóre ~~obrazy~~ malowidła malarskie, którymi
którymi ozdobiony się Św. Jan Ewan., który
trzymający pióro w ręku 8 / m. długości.
Ruszyliśmy następnie dalej. Za kilka minut
z odpoczynkami, (bo tylko wznoszące się schodach
trudno było iść,) byliśmy już na zewnętrznej galeryi;
ale jeszcze nie w samej gałce z krzyżem - o jeszcze
było daleko. Tu przed nami oczy - przedstawiło się
Całe miasto Rzym, jak na dłoni;

Było tu jeszcze 50 m. od ziemi.

Ogromne gmachy miasta - leżały u naszych stóp.
Spoglądałem na miasto i nie mogłem się nadziwić,
jak to wszystko wyglądało miniaturowo w porównaniu,
gdy się patrzyło na ziemi. Tu my najdłużej
się zabawili. Opatrywaliśmy miasto ze wszystkich
stron. Szczególniej mnie interesował Watykan i
ogród do niego należący. Jak raz szczególnie blisko
u naszych stóp on się znajdował. Byłem jeszcze to
opatrywać. Ogromne gmachy, z których się składa
Watykan - z góry wyglądały nie tak wielkie.
Nadzwyczaj mi się podobał ogród, który jednak
nie jest wielki, przynajmniej z galeryi - wyglądał
maleńki. Mur otaczał wszystkimi Ojca św.
Papieża i całą Jego posiadłość. Jak tylko tez
gmachy, które po większej części są zajęte Bibliot.
Muzeami i pokojami, które się opatrują przez
podróżnych, z pośród pięknych malowideł. -
Ten niewielki przyległy ogród stanowi
dobytek Najwyższego Kapłana i Rządcy Koś-
cioła Powszechnego!..
Gdy już dostatecznie się napatrzyliśmy -

wyszliśmy dalej w drogę. Po wszystkich schodach bardzo schodach doszliśmy na koniec do drabiny żelaznej, która bezpośrednio prowadziła do tej kuli pod krzyżem. Tu po jednemu zmuszeni (wysokość od ziemi 130, jeśli nie więcej metr.) byliśmy włazić. Było nas siedemnastu. Zmieściliśmy się wszyscy. Ta maleńka gałka-ka kula – mogła nas wszystkich zmieścić. Przecięcia szerokość = 2 1/4 m. Rozmieściliśmy się wszyscy, jak kto mógł i kto chciał i miał porządek – (też) pisać na pamiątkę kilka słów, by przesłać po tem swym drogim osobom. I ja tam, mając jedną odkrytkę – skreśliłem kilka słów do Rodziców. Następnie zaśpiewaliśmy kilka (polskich) piosenek: po niemiecku, po łacinie – no i ~~po~~ węgiersku po wszystkim – I wkrótce ruszyliśmy nazad. ~~A~~ Na zewnętrznej galerii znowu się zatrzymaliśmy. Jeden z kolegów miał aparat fotogr. więc sfotografowaliśmy się. Ruszyliśmy po tem dalej w dół. Na dachu (teraz można było i) się zatrzymać dłużej i trochę pospacerować. Nie umiem opisać, ~~wszystkiego~~ jak wygląda ten

dach, więc korzystam z Goethego, który tak opisuje o nim:
„Das Bild einer wohlgebauten Stadt im kleinen findet, Häuser und Magazinen, Brunnen, Kirchen und einen großen Tempel, alles in der Luft, und schöne Spaziergänge dazwischen." Tak, jak się wyraziłem wyżej – całe miasto z ornamentami – to dach ks. Dobra. Najwięcej przeraża swemi olbrzymiemi rozmiarami figury: Chrystusa Pana i Apost. ~~które~~ na wierzchu fasady się znajdujące (na odległość się przedstawiają, jako maleńkie figury). Pospacerowawszy po dachu i oglądnąwszy znakomite(-owe) figury – zeszliśmy na dół. Gdy przechodziłem na dół spostrzegłem napisy na ścianach na marmurowych ciosach. ~~Było~~ Całe szeregi takich ciosów spotkaliśmy. Głosiły one, ~~że każdy~~ jacy i kiedy królowie i wielcy ludzi zwiedzili tę kaplicę i kościół. Między innemi znalazłem i ~~naszego~~ Cara Rosyjsk. Mikołaja I napis, który zwiedził z r. 1813 (jeśli się nie mylę – bo dobrze dziś nie pamiętam). ~~Gdy~~ Zeszedłszy ~~już~~ na dół – wstąpiliśmy jeszcze do wnętrza kościoła, które na mnie największe wrażenie robi. Nie mogę z tego sobie zdać sprawy, ale

jak tylko się zbliżyłem do konfesji ś. Piotra – jakieś dziwne uczucia mię ogarnęły: Uwielbienia, żal, radość i smutek ja sam nie wiem co – wiem tylko, że byłem wzruszony. I to już drugi raz, jak ~~[illegible]~~ zwiedzam Bazylikę – to samo się powtarza!.. Pomodliłem się u Stóp Najśw. Sakramentu, jakoteż i grobu Ś. Piotra – wróciłem do domu.

Pod kopułą Św. Piotra

(„Przegląd Powszechny" – Październik – 1908 r.

Walery Gostomski

Ogrom wspaniałości – potęgi i zarazem światłości

Przed Kościołem Św. Piotra rozciąga się przestronny, półokrągły plac z dwu stron otoczony dwoma ramionami wspaniałej kolumnady Berniniego.

Kościół rozwiera i rozciąga swe ramiona na spotkanie przybywającej doń ludzkości, jakby ją chciał ogarnąć, przytulić do swego łona.

„Bez niej (praktyk religijnych), bez kształtu, ciągłej „nieprzerwalnej", mniej lub więcej [illegible] organizowanej tradycji religijnej, niemożliwym jest utrzymanie, dla [illegible] życia religijnego – to [illegible] jest [illegible] [illegible] dla [illegible]"

([illegible])

Tam, gdzie [illegible] [illegible] [illegible] ducha ludzkiego [illegible] [illegible] – tam [illegible] [illegible] [illegible] materyalnych [illegible] i [illegible], a to zależy od ogólnego [illegible] [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible], [illegible] i [illegible], bądź też [illegible] [illegible] duchowego, artystycznej [illegible] i [illegible]."

W tej centralnej [illegible] świątyni katolicyzmu nie tylko [illegible] [illegible] swej tradycji [illegible] religijnej [illegible] [illegible], lecz [illegible] też do tak [illegible] religijnej [illegible] [illegible]

symbolem tej nauki, stwierdzonej [illegible]
tej powagą nieomylnego urzędu apostolskiego"

24 Grudnia Piękne punkta do Medytacji jutrzejszej podał nam Ojciec Prokurator – muszę przeto je zapisać na pamiątkę.

Preludium. U żłóbka uklęknąć razem z Matką N. Bożą i oddać cześć temu Dzieciątku Boskiemu Jezus i zawrą- błagać, by dał poznać, na czego On zstąpił dla biednej naszej ziemi.

Punktem wyjścia (czyli gruntem) medytacji jutrzejszej będą słowa jednego z Responsoryjów "Officium" Dziewiczej w Wigilię: „Crastina die delebitur iniquitas terrae: et regnabit super nos Salvator mundi"

Punkt I. „Crastina die delebitur iniquitas terrae". Celem więc przyjścia Zbawiciela na ten świat jest „delere iniquitatem terrae". Co pobudza tego Najukochańszego Boga – przyjąć tę postać dzieciątka? Z jednej strony NASZE WINY – GRZECH. O więc zawołać musimy „O felix culpa, quae talem Redemptorem"...... – A z drugiej strony: MIŁOŚĆ ku nam biednym grzesznikom.

W jaki sposób ma ten Zbawiciel zgładzić owe „iniquitates terrae"? (tu nie mogę [illegible] – więc zostawić do jutro rannej)

Jak powszechnie wszelkiej nieprawości jest „concupiscentia oculi, concupiscentia carnis et superbia" – tak Zbawiciel u żłóbka te trzy "fomes" grzechów burzyć – jakby z korzeniem podciąć – swoim [illegible] Ubóstwem, umartwieniem (cierpieniem) i pokorą. Bo zaiste gdzież można znaleźć większą antytezę tych trzech wyżej wymienionych źródeł grzechów ludzkich! Ubóstwo – jak najzupełniejsze i najgłębsze – Pan Nieba i Ziemi – w Żłóbku. Umartwienie – jest ta słoma, która ciało delikatne Dzieciątka kłuje, chłód nocy – czyż nie są dowodami umartwienia i cierpienia? Wreszcie pokora – O Bóg i Pan nasz stał się niemowlęciem – bez obrony, bez mowy i chwały! O zaiste gdzież szukać większej pokory jak nie u żłóbka Naszego Zbawcy Drogiego!

25 Grudnia

I te trzy antytezy grzechów, które się objawiły przy Narodzeniu – przez całe życie Jezusa Chrystusa w coraz większej mierze się przejawiają, aż nareszcie ostateczny i najwspanialszy wyraz swój znajdują na Krzyżu!...

Punkt II. „Et regnabit super nos Salvator mundi"

Tak już w żłobku obok tej wielkiego ubóstwa, uczciwości i pokory — przepada się to panowanie Zbawiciela. Narodzenie z Niepokalanej Dziewicy — to pierwszy cud — to pierwszy dowód to poddania się Zbawicielowi; do oddania się pod Jego panowanie, do uwielbienia i czci. Aniołowie, śpiewający wesołą niebiańską pieśń „Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis" — to drugi. Że pastuszkowie — to byłto, które poznało swego Pana — to trzeci.

Lecz Zbawiciel nie zmusza, nie — On prosi, On pragnie — On chce, by ludzie dobrowolnie do Niego się zbliżyli i uznali Go i pokochali. On używa tylko środków miłości Swej Nieprzebranej i moralnie wpływa na nas, byśmy Mu oddali.

Więc upadnijmy u tego żłobka wraz z Maryją Najśw. i św. Józefem, wraz z pastuszkami i bydlętami i ofiarujmy Mu wszystko nasze t.j. Swe serce, swą dobrą wolę — bo tylko wtedy spełnimy gorące pragnienie Ser. Boskiego Dzieciątka — a pokój będzie naszym udziałem.

Amen.

3 Stycznia 1909.

27 Grudnia 1908. Najwyższy pozwolił mi odprawić rekollekcye 4 dniowe. Pierwszy raz pod przewodnictwem Ojca z T. J. — odprawiałem rekollekcye. Ale pierwsze w Koll. pod Jego kierownictwem — rekollekcye — dzięki Bogu — się udały, ~~ważny~~ z pożytkiem wielkim odprawiłem. Oby Bóg Najwyższy teraz pozwolił mi wykonać swe postanowienie dobre! O zapewne On mi odmówi łaski. Trzeba mi tylko z mojej strony pracy, pracy mozolnej, by się stać kapłanem według Serca Jezusowego.

1 Stycznia 1909. Po odprawionych rekollekcyach i po złożeniu uroczystem przysięgi (t.j. wyznania publicznego swej wiary) potwierdzone przysięgą po... odczytaniu O. Rektor i O. Spirituala — i jeden i drugi i wogóle całe Kollegium mówiło o strasznym, okropnym nieszczęściu — o zgładzeniu Messyny przez trzęsienie ziemi. Cały półwysep Kalabryi jest zagrożony. Mówią, że coś z 200000 ludzi zginęło. Okropna ofiara! Niezbadane wyroki Boże!

3 Stycznia — dzisiaj odprawiono w naszym (jak wogóle we wszystkich kościołach w Rzymie) kościele żałobne nabożeństwo za nieszczęśliwie zginionych.

17 Stycznia Dziś [illegible] Stycznia 1949 miałem szczęście być obecnym na nabożeństwach wschodnich obrządków (tygodnia) w Kościele „Propagandy," (gdzie w ciągu tygodnia [illegible] obrządki) odprawiano Msze św. czytane według różnych obrządków wschodnich. Byłem obecny przy Mszy św. według greckiego obrz., który mi najwięcej się podobał, ormiańskiego, maronickiego i syryjskiego. W kościele zaś Św. Andrzeja della Valle wysłuchałem Mszy św. Uroczystej odprawianej według obrządku syryjsko-[illegible]. Najwięcej wrażenia sprawił na mnie śpiew, który choć prosty, lecz zarazem głęboką jakąś tęsknotą porusza serca. [illegible] czułem się wzruszonym tym cichym, łagodnym i pełnym tęsknoty śpiewem, który zanosiła przed Tron Najwyższego mała garstka śpiewaków, zapewne kler syryjski ([illegible]!), [illegible] [illegible]

17 Stycznia Dzisiaj nareszcie się odbył „actus publicus", który zapewne nie jednego z nas straszył. No i cóż? Strasznego nic się nie zdarzyło. Ale w każdym razie ma on praktyczne znaczenie. Przypomniało się, jak się należy, się powtórzyło „Logiky Minor" i tem się przygotowało do dalszych wykładów Filozofii Scholastycznej, bo cała „Logica Minor" to jest tylko wstęp do Filozofii scholastycznej, wstęp konieczny i niezbędny. Wogóle „actus publicus" dobrze, nawet bardzo dobrze, zeszedł. Dzięki za to Bogu! . . . . .

Mamy dzisiaj „Festa accademica" – wieczór muzykalno-wokalny ([illegible]). . . .

2[illegible] Stycznia

[illegible]

[illegible] a stało postulatem najwyższej dążności myśli twórczej w wartościowaniu ducha chrześcijaństwa, a jednocześnie skończonym [illegible] dziełem Piotrowego geniusza [illegible], [illegible] bo wszystkim kopułą jest nakrytym [illegible] pierwszego apostolskiego Kościoła. Duch, co się tutaj [illegible], [illegible] w życiu całego Stworzenia, ideał religijny, czyż nie jest to osiągnięty, najwyższy cel chrześcijaństwa."
(A. [illegible] listopad 1926 „[illegible]" H. Grabowski —)

Obelisk na Kolizeum został przewieziony ze star. [illegible] umieszczony w cyrku.
W r. 1586 Sykstus V kazał ustawić na placu [illegible]

„Bazylika Watykańska w swojej monumentalnej ogromie i majestacie, to pomnik nie dokonanej lecz upragnionej jedności chrześcijaństwa, to nie akord, lecz postulat artystyczny idei chrześcijańskiej

katolickiej [illegible]
Lecz tego [illegible]
„[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
z siebie [illegible] — ale prototyp i obraz wiecznej, żywej idei religijnej, indywidualnej [illegible], jaki którym chrześcijaństwo połączy się z ludzkością."

13 lutego 1909 r. Już dawno nie pisałem do swego „Dziennika": to czasu brak, to materiału wcale nie. Dzisiaj jednak chcę kilka słów skreślić.

W ostatnich czasach zwiedziłem wiele zabytków sztuki pięknej w Rzymie. Byłem w Sykstyńskiej Kaplicy, w Kościele Św. Pawła, zwiedziłem Forum Rzymskie, Kościół S. Maryi Maggiore, oraz Bazylikę Św. Piotra etc. I znowu skonstatowałem fakt, że największe wrażenie sprawia na ~~mnie~~ Bazylika Św. Piotra. Osobliwie raz specjalnie oglądałem dzieło Michała Anioła „Pieta". Długo przypatrywałem się... i cóż? W istocie coś nadzwyczajnego, nadziemskiego! Niestety tylko nie mogę wydawać sądu o niej, to t.j. według wymagań zasad sztuki pięknej, bo trzeba przedtem je znać, rozumieć, czego, niestety, nie posiadam. To jest wielkiem dla mnie nieszczęściem. Muszę przeto na przyszłość tem się zająć, tem bardziej, że nasza Biblioteka pod tym względem posiada bogaty materiał. Bądź co bądź „Pieta" i do mnie, choć profana w sztuce pięknej ~~z małą wiedzie~~, przemówiła swą pięknością i artystycznem wykonaniem oraz myślą, jaką wlał do tej martwej ~~oło~~ bryły geniusz Michała Anioła. —

Św. Paweł jest także Bazyliką piękną, może nawet pod względem artystycznym przewyższa Św. Piotra; jednak na mnie nie wywarł tego wrażenia, jakiego zwykle doznaję zwiedzając Św. Piotra. —

Jednym z największych felerów w niej jest za dużo światła no i trochę za pusto, za mało upiększeń, ozdób we ~~środku~~ wnętrzu. Znakomite jednak są tam te filary, kolumny oraz mozaikowe portrety wszystkich Papieży od Św. Piotra do obecnie Rządzącego Kościołem Piusa X. =

Forum — to resztki wielkości Rzymian. Brama ~~Arcus~~ (arcus Severi) Sewerusa i teraz hardo się wznosi i wydaje się pomiędzy innemi resztkami, jakoteż ze strony Koliseum gmachów, raczej resztki gmachu, pałacu (Basilica Constant. Konstantynowego W. i ~~[illegible]~~ Brama Tytusa (Arcus Titi). Wrażenie sprawiają te wszystkie wielkie, olbrzymie gmachy w swej ruinie — wielkości i pychy ludzkiej obdartej i zniszczonej i upokorzonej. To wszystko, jakby głosem wielkim wołało: „Marność nad marnościami i wszystko marność, prócz kochać Boga i wiernie Mu służyć."

1909

Dzisiaj zwiedziłem pierwszy raz Bazylikę Maryi Najś. według mego zdania (S. Maria Maggiore). Najpiękniejszym zabytkiem — są freski w kaplicy Paolina, dokonane przez wielu znakomitych malarzy oraz mozaika starożytna.

1909

Sausio 14 diena

Turiu čia keletą niekurių graužių, kurias išdėstė mums Gerb. T. Rektorius per klausimus streikų užrašyti.

Klausimas: Ant kiek streikai yra daleistini per

ciklų krikščioniškų?

1º Streikai, daromi su sulaužymu kontrakto (strike sciolto) yra prieš teisybę (contra iustitiam) = dėl ko „per se" morališkai, taromente et illiciti".

2º Streikai be sulaužymo kontrakto „per se" „liciti".

A. In primo casu exceptiones „per accidens" adsunt: išimtys gali būti kuomet kontraktas yra nesteisingas

1º Jei streikojančiuj gresia pavojus užmušimo arba abelnai didele nelaimė.

2º Jei jeje gimtinės ir pačiam nesiginčiant algos (pra- gyvenimui reikalingos.

In secundo casu:

1º Jei streikas yra kenksmingas visuomenės labui

2º Jei didelę, nors tolę kenčia nuo streiko darbdavys, o streikuojantis naudą aplaiki nuo streiko nedidelę.

Vienu žodžiu užlaikitina yra proporcija tarp nuostolių ir naudos visuomenės ir darbdavio iš nuostolių ir naudos streikojančio. Sulyg tą principą galima spręsti, kada galima „liciti" streikus daryti, kada-gi ne.

Jau ryto prieš pat pasninką. Šiandien — užgavenės. 23 Vasario

O kaip tas laikas bėgti bėga. Jau trįs mėnesiai esti Ryme, o nepatemijau, kaip greit tas laikas prabėgo.

Pradėjau būtų lietuviškai rašyti, idant šiek tiek pramokti per praktiką, nes išlikimų savo prigimtosios kalboje beveik nieko negaliu taisykliškai parašyti. Tai man gėda!

O tik Ryme dabar per du menesius pergyvenimo prajančiam, jog iš tikrųjų iš širdies esu lietuvis, kas tai kas labiausiai, jog myliu savo kalbą ir kraštą — Lietuvą, tėvynę mano brangią! Bet deja nemoku savo kalbos gerai — ir tas mane rūpi labai. Jąja aš privalau išmokti. Taigi prižadu imtis rimtai prie darbo ir pat mokytis lenkiškos, vokiškos, itališkos, lotyniškos — savo mylimąją lietuviškąją kalbą stengsiuosi studijoti.

28 Vasario

I

Mokosčiai

Pyrmasių amžių gyvavimo krikščionybių jau artinosi pri galo ir tas galas buvo neišpasakytai kruvinas pralijimo do nekaltųjų krikščionių kraujų.
Vespasijanui ir Titui, kurie ramiai valdė didžiąją karalystę, numirus, ant Rymo sosto užsėdo tyranas, kuris atnaujino žiaurius laikus Tiberijo ir Nero. - Domitianus buvo sunus Vespasijano, brolis Tito, bet kaip retai tai atsitinka, jog sunus yra nepanašus į tėvą, kad niekad brolis nebuvo visai antitezė savo brolio.

3 Marca

Chrystus Pan, nasz Mistrz Najukochańszy, (dał przykład) nauczał swych uczni nie tylko słowem, ale bardziej przykładem. Jedna myśl piękna, którą mię Pan obdarzył podczas rozmyślania dzisiej, w tym względzie dała mi jeszcze więcej światła. Mianowicie - On, Pan i Bóg, zniża się do stóp biednego, ubogiego człowieka - Apostołów i umywa im nogi... Przez ten czyn pokory On najwyraźniej już w przeddzień swej śmierci naucza, czem Apostołowie mają być dla ludzkości - Sługami. Nie panować, nie rozkazywać, nie pobierać honory i cześć od ludzi - lecz służyć, służyć... Tem każdy kapłan powinien być przejęty i z tą myślą pracować bez względu na wszystkie trudności i przykrości i pogardy ludzką etc... -
Znamienne Swój czyn następnie Zbawiciel wyraźniej określił słowami, gdy się wyraził: „Jeśli tedy ja, Pan i Mistrz, wam nogi umyłem, takżeście wy powinni i innym nogi umywać. Ponieważ ja wam przykład dałem, byście tak czynili, com ja wam uczynił." (Joan. 13 c. [illegible])
A więc dewizą moją powinno być: „Służyć."

6 Marca. I znowu był-ci, jak błyskawica, przeleciał.
Już post Wielki się rozpoczął... Już wiosna nastąpiła... Już przeminął dzień dla mnie tak drogi – dzień mego drogiego Patrona Ś. Kazimierza.
Jak piękne myśli w tym dniu przesuwały się w mej głowie... Jakie pragnienia!... I jakie?
– By te waśnie narodowe między Polakami i Litwinami, memi rodakami, ustały; by pokój i zgoda zapanowali; by wreszcie ci, którzy do tego wielkie się przyczyniają, się opamiętali, oraz by oba narody jeden drugiemu wzajemnie się wspierały w rozwoju i postępie swej własnej kultury! To były moje pragnienia! To było również przedmiotem mojej modlitwy w tym dniu dla mnie radosnym. Św. Kazimierzu! Patronie mój i Patronie Litwy i Polski! wstaw się za mną i biednym krajem naszym i módl się za nami, przebłagaj za nas grzesznych Najwyższego i uproś, by jedność i pokój wśród tych narodów zapanowała!

1909

Jau dvi savaiti praslinko, kaip paskutinį kartą ~~pa~~kalbėjau su savo draugu = „Dienraščiu". Laiko labai neturėjau. Tai Universitete, tai namie darbo buvo iki valiai, o dabar da labiau, nes nedėlioje (28 Kovo) turiu egzaminą iš vieno dalyko iš Logikos Didesnės (Kriteriologijos) arba iš Etikos. Kaip išpuls nežinau; priguls nuog egzaminatoriaus; bet prisirengti privalau prie abiejų dalykų. Darbas, kaip darbas yra man mielas; jame žmogus randa linksmybę, ramybę... Bet – nežinau kodėl – man Philosophia nelabai patinka t. y. neturiu tokio patraukimo prie jos; dirbu ir mokinuosi tik dėl to, jog tai yra mano priedermė, jog tasai mokslas yra neatbūtinai reikalingas, idant paskui galėčia žengti toliau prie Teologijos; Ale pačioje philosophijoje nerandu tokio pasmagumo, (jėgų neturiu prie jos) tokio noro, jei taip sakysiu, linoso, iš savęs... Ką darysi! Gal su laiku, kada arčiau ir labiau įsigilinsiu į ją – man labiau patiks, persiimsiu ~~ja~~ ja ir busiu iš ~~pasaulio~~ persitikrinimo(?) philosophas – kas labai abejotina... 25 Kovo

11

31 Kovo Jau paskutinė diena mėnesio Kovo. O kaip tas laikas greit bėga! Negalėjau apsižiūrėti, ~~kaip~~ o jau mėnesis laiko praslinko! Jau beveik pasninkas, jau arti Šv. Velykos... Bet jau, jau visai arti tos liūdnos dienos, kada ~~apraudosime~~ paminėsime baisią Kančią ir Mirtį Viešpaties mūsų Jėzaus Kristaus. Iš tikrųjų tos dienos yra krikščionims-katalikams labai liūdnos, bet sykiu ir brangios ir... linksmos. Kaipgi liūdnos... ir linksmos?! Juk tai grynai prieštaravimas... „contradictio in terminis". ~~Bet~~ Ne! Liūdnos yra tos dienos, nes primena mums laiką, kada Viešpats mūsų, Nekaltybė, Dievas Visagalis ir Šventasis – Jis mūsų nuodėmes baisiai kentėjo ir mirė ant kryžiaus... Yra tos dienos linksmos mums, nes „per crucem" – per kryžių, per tą kančią mes apturėjome gyvenimą dangiškąjį, tapome susivienyti su Dievu, tapome Jojo vaikais. – Taigi nors skausmas širdį mums spaudžia ir mes verkiame – bet ~~per~~ tos ašaros matyti ~~[illegible]~~ ir spindulis džiaugsmo, nes Išganymas esti mūsų už tikrąjį. „Per hanc sanctam crucem redemisti mundum o Domine!"

09

Zwiedziłem dzisiaj Watykańską Bibliotekę. Skorzystaliśmy z rzadkiej okazji, by tak przyjemnie pod przewodnictwem samego Kustosza – O. Ehrle T.J. opatrzeć w niej zabytki piśmiennictwa, głośne na cały świat, oraz sztuki malarskiej, skulptury, a nawet archeologii chrześcijańskiej. Właściwie opatrzyliśmy, jak się należy, rękopisy, pomiędzy którymi godne są uwagi Wirgiliusza, Petrarki, Michała Anioła, Cicerona „de Republica" (jedyny egzemplarz na świecie) etc. Najwięcej mię zainteresowały malowidła w księdze z w. 7 (o ile pamiętam), przedstawiające skoczka zielonego, liść z robakiem (gąsienicą), tak naturalnie i żywo odmalowane, że doprawdy, jak żywe, zdały się z natury wyglądały![1] Następnie wydanie Watykańskie Pisma Świętego w potrójnej kolumnie, najstarsze, jakie się przechowało do tych czas. 1 Kwietnia.

Z zabytków archeologicznych opatrzyliśmy rozmaite rzeczy np. z malowideł pierwszych wieków chrześcijaństwa; [illegible] dawniejsze (chusta), relikwiarze (skrzynki) etc.

1/ Nie wiem, czy obecnie artyści na takie rzeczy by się zdobyli. Przynajmniej one nie ustępują [illegible] –

W sali Bibliotecznej są umieszczone niektóre podarunki różnych Królów, Kościołów etc. Papieżom, szczególniej Leonowi XIII, Piusowi IX, między innemi wprost niej rzeźba stalowa, przedstawiająca o ile mogłem sądzić z okna św. Piotra (?) — Tak żywo, tak odrobiona i wspaniale; zdawało się że widzę przed sobą żywego człowieka.
Godny uwagi jest podarunek Ekwadorskiego prezydenta (katolickiego Garcia Moreny) Piusowi IX — drogocenna skrzynka zawierająca kartkę (mowę) Garcia Moreny, którą on miał wygłosować na zebraniu w celu, by terytorium Ekwadorskie poświęcić, oddać pod opiekę Najś. Serca Jezusowego. Ale, niestety, mowa nie doszła do skutku, bo został zabity przez spiskowców. Właśnie podczas napadu miał on tę napisaną mowę w kieszeni. *) Następca w drogocennej skrzynce przesłał tę kartkę zbroczoną krwią*) tego świętego męża Piusowi IX, którego zmarły bardzo czcił i miał bliskie stosunki.

---

*) znaki krwi są i teraz na papierze.

Po uroczystej Mszy św. Wielkiego Czwartku IV/8 Kw.
w Kościele „Gesù", kolega L. Pucinta wziął mię z sobą do Rusińskiego Kościoła na nabożeństwo według Wschodniego Obrządku. Trafiliśmy tylko na koniec, przed samą Komunią św...
Właśnie Kapłan ubrany w szaty Kościelne stał przy ołtarzu i jak raz, o ile mogę sądzić, przyjmował Komunię św., bo zaraz po nim jeszcze to samo uczynił Dyakon, ubrany podobnie jak nasi, ale dalmatyka dłuższa i bez rękawów, stuła trochę inaczej przepasaną była: bo przepasana na lewem ramieniu spadała na dół, na której wypisane słowa: „Agios" — Nastąpiła potem Komunia alumnów Kolegium Rusińskiego i świeckich, tylko dwie osoby. Po komunii pod dwiema postaciami, chór (z alumnów) przepiewał antyfony i psalmy. Śpiew wspaniały. Nadzwyczaj mi się podobał. Szczególniej pod koniec Mszy Św.: „Господи помилуй насъ" — z pokłonami sprawiło na mnie wielkie wrażenie...
— ! W Kościele katolickim różne są obrządki, różnymi sposobami ludzie wyrażają swe uczucia Panu — jedności nauki i władzy łączy ich jedna rodzina

1909

11 Balandžio Pyrmoji diena Velykų. Galų gale Viešpats Geriausis leido man (šian-dien) regėti mums Katalikų Tėvą – Pijų X.
Vengrų (ir slovakų) kompanija ėjo ant audijencijos pas Šv. Tėvą, pagal senų paprotį – iš mus Kollegijos keli vengrai – alumnai prisijunge prie kompanijos, ir su savim paėmė mane (širdingai ačiū dr. Pučiatai), kaipo da neregėjusį Šv. Tėvą. Audijencija tapo Sosto salėje. Prakalbėjo pyrmiau vienas Vengrų prelatas lotyniškai,*) po tam Šventasis Tėvas atsakė itališkai.**) Drutas balsas, aiški kalba, nuoširdūs žodžiai darė didelį įspudį.
Žmonės po kelius kartus surikо: „Eljen" „lai gyvuja", kada vienas kunigas išverte kalbą Popiežiaus į vengrų kalbą.
Po tam Pius X suteike iš pilnumos pa-laiminimą, kurį perskaitė savo drutu ir gražu balsu. Pabaigoje žmonės užgie-dojo „imną Šv. Tėvo" ir Tautišką Vengrų himną.
Tuo pasibaigė audijencija. Šv. Tėvas turbut pats negalėjo kiekvienam duoti rankos pa-bučiuoti, nes labiau, jog buvo daug žmonių į 250. Taigi palaiminimas tik „generijo-nalijos" ir išėjo žmonės šaukiant: „Eljen" = „lai gyvuja"! — — —
IV/12 Kaip smagu mums katalikams turėti vieną Tėvą, kursai mus visus įvairių tautų, pažiurėjęs ant vienija; kursai kiekvienai tautai paraant žemės turi savo širdyje vietą, kursai myli visus, kaipo savo vaikelius... Iš tikrųjų, jei galingoji yra katalikystė – tai ačiū tai vienybei,*) kurios centru yra Šventasis Tėvas.
Viešpats mums Jėzus Kristus įsteigdamas Bažnyčią davė jai tokią konstituciją = monarchijos absolutiškos, nes žinojo, kaip svarbi yra visuomenės gyve-nime, o da labiau religijos, dvasios, toji vienybė, centralizacija kuodidžiausia! Bet taji teisybė randa paremą ir musų prigimime. Visur ar tai šeimynoje, ar kokioje-nors draugystėje be vado, be centro – nėra nei tvarkos, nei gyvenimo, nei tikrosios ramybės...

*) Sveikindamas Šv. Tėvą ir linkėdamas linksmųjų Velykų nuo visų Vengrų katalikų.
**) Dėkodamas ir išreikšdamas džiaugsmą delei prisirišymo Vengrų-Kataliku prie Sosto Apaštališko ir laimindamas visus katalikus ir darbą Katalikiškų...

*) Jau nesakau apie gaivinantį jį antprigimtiniai dvasią šv., nes tai yra „conditio, sine qua non..."!

III/11

Uwagi ważniejsze = pogadanki jednego z byłych Seminarzystów w Wiedniu lub Tarnowie:

1/ Kapłan tylko pełen miłości braterskiej, uprzejmości, usłużny, wesoły – zdoła wpłynąć na młodzież.
Nie „magistrem" być, lecz kapłanem-ojcem, mieć z młodzieżą żywe stosunki!

2/ Kaznodzieja = Apologetyki więcej; więcej dowodów, niż działań affektów!

3/ Gregoryański śpiew = w praktyce wśród ludu wszystkich, a nawet większego nie może mieć żadnego znaczenia.

4/ Kapłan, jako działacz społeczny = skorzystanie pewnych różnych dziedzin wiedzy.

Dominica in Albis 18 Kwietnia 1909 r.

Dzień radosny, dzień uroczysty dla całego świata chrześcijańskiego, lecz szczególniej dla nieszczęśliwej Francyi! Dzisiaj właśnie ~~rano~~ odbyła się uroczysta Beatyfikacya Joanny d'Arc. Nie miałem szczęścia być na samym akcie Beatyfikacyi, który się odbył zrana; za to byłem po obiedzie na ostatniej funkcyi integralnej (?) Beatyfikacyi, którą sam Ojciec Św. sprawia.
Już wcześnie przed otwarciem bram Kościoła Św. Piotra tłumy ludu się zbierały. O 5 godz. otworzono bramy i ludzie rzucili się pędem w nie; ledwo mi nie oddarto sukni. Dostałem się zdążając, do 7 lub 8 rzędu z lewej strony. Ścisk okropny...
Wielki ołtarz z góry do dołu oświetlony elektrycznością a wśrodku obraz Bł. Joanny d'Arc. Bardzo wspaniały widok!
O 5 g. miał się zjawić Pius X. Ludzie (francuzi) wyczekujący pod przewodnictwem jednego Proboszcza zaczęli śpiewać pobożne piosnki i odmawiać

witanie (po francusku). Og. 5/5 poza uboczn(?)
(z prawej strony) niespodziewanie otworzone wejście zjawił się
orszak. Naprzód szli słudzy Dworu
Papieskiego, następnie szambelani, kano-
nicy *) a za nimi Ojciec Św. niesiony
zdaje się przez parów(?). Mogłem teraz z bliska
przypatrzeć się twarzy naszego Pasterza.
I jak On wyglądał nędznie! Twarz schudła,
jakaś zbladła ~~[illegible]~~ ciemna! Robił
wrażenie chorego, umęczonego *)! Mimo (zdawało się zmęczony) błogosła-
wił lud, który z zachwytem je przyjmował.
Za Papieżem kardynałowie (najstarszym - aż 26)
w otoczeniu chyba swych kapelanów, a za
nimi Biskupi i Kanonicy, etc...
Rozpoczęło się nabożeństwo - ale nic nie widziałem,
bo daleko od ołtarza stałem; tylko z daleka
śpiew ~~[illegible]~~ dał się i to słabo
słyszeć.
Po krótkiem nabożeństwie (coś z 20 min.) orszak
ruszył naraz. Teraz jeszcze lepiej mogłem

*) Słyszałem, jakoby stracił Papież(?) nie podoba
się to niemu, dostaje On coś w rodzaju martwicy(?)
choroby od tego. Czy to prawda nie wiem. Może
to od tego, tak źle wygląda.

przypatrzeć się ~~dobrej~~ twarzy Ojca Św., na której
(bo dostałem się aż do 2 rzędu)
malowała się dobroć... Lud zaczął go pozdra-
wiać, czyniąc żegnać, machając chusteczka-
mi, kapeluszami etc. I tłumnie uwielbieniem ~~[illegible]~~
wymawiając głośno od serca „merci" za błogo-
sławieństwo czy za dokonanie Beatyfikacyi.
O jakie smutne wrażenie sprawił na mnie widok
tak, zdawało się, przygnębionego, umęczonego,
wyblakłego Ojca Świętego! O zapewne ile On musi
pracować! Przecież tylko same audyencye,
~~jakie~~ które bez przestanku się odbywają,
jakiegoż to wysiłku muszą, a co mówić już
o pracy administracyjnej, rozpatrywaniu ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ publicznych spraw Kościoła,
zajęć zaś ubocznych etc.
O zaiste na barkach Jego leżą ciężkie obo-
wiązki. Przeto musimy za Niego modlić się,
by Najwyższy dał Mu siło do zniesienia
wszystkich ciężarów a natomiast sprawił,
by Jego rząd, Jego kierownictwo Łodzią
Chrystusową było jak najrzetelniej i dobrotliwsze ~~[illegible]~~...

6 [illegible]

Komu z młodzieży uczącej się nie są znane „majówki"? Komu one nie są miłe wspomnieniem? A kto z młodzieńców nie przeczekuje z wielkiem pragnieniem i tęsknotą tego dnia, kiedy w gromadzie wyruszy czy to do lasu czy do innej pięknej miejscowości, by najświeższem powietrzem się nacieszyć i pobawić się? Jak zawsze miłe i drogie, pożądane i wyczekiwane są te wycieczki w najpiękniejszym miesiącu cudnej wiosny! Lecz często i bardzo często pod „majówką" się rozumie jakaś szumna wycieczka za ~~[illegible]~~ pohulatrej dokądkolwiek, by pohulać, polatrzyć etc. Jak przynajmniej z moich ~~[illegible]~~ czasach [illegible] pamiętam urządzane podobne majówki.
Zupełnie inaczej ~~[illegible]~~ się odbyła wycieczka majowa u nas * Germaników dnia 13 maja 1909 roku.
Wycieczka miała na celu zwiedzenie ruin

1909

sławnej Ostyi, leżącej dawniej na brzegu morza Śródziemnego, obecnie zaś z powodu napływu wielkiego piasku — porządnie od niego oddalonej.
W przededniu wycieczki ogłoszono porządek nadzwyczajny dnia. Wstaliśmy o 3½ g. Chociaż to była pora wczesna, niejeden zapewne życzyłby sobie dłużej w łóżku poleżeć, jednak myśl o wycieczce wszystko przemogła. Rącze się ubierano, bo już o 4 g. się rozpoczęła Msza św., którą odprawił sam O. Rektor Podlmayski — śniadanie zwyczajne, po połknięciu którego wkrótce wyruszono w drogę w kierunku Tybru, bo właśnie po tamtej stronie na Trastevere według planu mieliśmy wsiąść do ~~na~~ pociągu kolejki prywatnej, by [jadąc część drogi [illegible] t. j. do Fiumicino] o g. około 6-4 ~~pociąg~~ byliśmy na ~~ruszył z Trasteverum do Fiumicino, niewielkiego miasteczka na brzegu morza.~~ miejscu, a za chwil kilka pociąg ruszył.
Jechaliśmy przez ~~cudną~~ żyzną kampanię rzymską,

którą właśnie w czasie wiosennym przedstawiała piękny i cudowny widok. Bujna zieleń pokrywała wielką przestrzeń... Gdzie okiem sięgnąć, wszędzie przepyszna roślina...

A te góry i pagórki, ta rozmaitość pejzażu oświetlone blaskiem zachodzącego słońca sprawiały miłe wrażenie...

Niestety niedługo to napawanie się rozmaitością w kompanii ~~[illegible]~~ trwało - bo już o g. 7¼ (mniej więcej) byliśmy u końca naszej podróży koleją — w Fiumicinie. Zaraz całą gromadą ruszyliśmy w kierunku do morza, po drodze tylko zwiedziliśmy na chwilkę naszego Mistrza Ukochanego, który tu w niewielkim Kościółku Fiumicińskim ~~[illegible]~~ przebywał utajony w Tabernakulum dosyć pięknie ozdobionem...

Morze nie zrobiło na ten raz na mnie wielkiego wrażenia, może dla tego, że już nie pierwszy raz go widziałem, a może i dla tego, że pogoda jakoś zaczęła się zmieniać — zachmurzone niebo przepowiadało bliski deszcz, następnie - woda z morza była brudna, żółtawa, co w porównaniu z przezroczystą ~~wody~~ Ballyh[illegible] ~~się przedstawiało~~ było ~~[illegible]~~ mi niezupełnie zachwycającem.

Po dłuższej chwili napawania się świeżem morskiem powietrzem i oglądaniu przez lornetki dali morza, na którym ~~[illegible]~~ widziane były okręty — ruszyliśmy pieszo [illegible] do Ostji - celu naszej pielgrzymki. Może mniej więcej godzinę tak szliśmy, aż ~~doszliśmy~~ do Tybru, przez który parowcem dostaliśmy się na drugi brzeg... (Fotografowano nas na parowcu). ~~Dalej [illegible]~~ Za minutę drugi ścieżkami - byliśmy już w Starożytnej Ostji, raczej w ruinach tego wielkiego niegdyś i znakomitego miasta Włoch. Te mury obdarte, ~~resztki~~ zabudowań, [illegible], jakaś głucha cisza dokoła — robiło to wszystko wrażenie ~~[illegible]~~ znikomości ~~[illegible]~~ tego świata... mądry ludzkiej i potęgi zniszczonej w gruzy. =

10 [illegible]

Šiandien [illegible] tik per [illegible] (stalas)
([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] (ligonas) [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kompanijoje
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
ir 200 [illegible], daugelis kardinolų ir [illegible]
[illegible], o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] kompanijoj: iš Lenkijos, iš [illegible],
iš [illegible] iš Ispanijos, o [illegible]
[illegible], iš [illegible] kolegijos [illegible]
[illegible]. Išėjau [illegible] [illegible] pas [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] į [illegible] [illegible] [illegible]...
[illegible] ir [illegible], iš [illegible] [illegible] ([illegible])
[illegible] [illegible] [illegible] ir [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible]

tylų susikaupimą... O da labiau sujudintą
Tiktai buvo aktas Konsekracijos, kada
Avinėlis Dievo nužengus ant altoriaus —
ten iš tolo Bazilikos bokšte prabylo ~~pragaudęs~~ muzikos trimitų garsas
— taip tylus, švelnus, graži rodos dangiškoji ~~kapelija~~
melodija... sveikina nužengusį Dievą. Įspūdis buvo ~~pe~~ didelis. Visi
nulenkė galvas ir atidavė garbę Dievui, tikrai slė-
pusiam Švenčiausiame Sakramente...

7/31

Byłem dzisiaj w podziemnej starej Bazylice
św. Piotra, która była zbudowana za czasów
Konstantyna Wielkiego. Przy budowaniu nowej
Bazyliki, podniesiono fundamenta na kilka
(3 m.) wyżej dla zrównania grobów
Papieży i stąd powstała ta „Unterkirche"
Opatrzyliśmy, co było godniejszego uwagi: sarkofagi
Papieży, niektórych króli i książąt, na których ozdobami
wyrzeźbione piękne rzeźby; ~~przedstawiające z~~ ściany
także ozdobione scenami z życia Apostołów i
inne.. Do zapoznania się z tą podziemną
Bazyliką wziął się przyjemnie nasz przewodnik
~~ze~~ Mons. Ant. de Waal, znakomity archeolog
chrześcijański. Dawno czytałem jego bardzo piękne
opowiadania z pierwszych wieków chrześcijaństwa:
„Katakomben-Bilder".

11 Czerwca. Jakąż radością uczuciem muszę z „tobą" się podzielić!
Najwyższy widocznie lituje się nad biedną Rosyą i
zsyła jej nowego apostoła dla sprawy katolickiej...
lecz co najważniejsza ten Apostoł = jest Jezuitą,
który ma pozwolenie od Rządu Rosyjskiego, ba
nawet od samego Cara — otwarcie, publicznie, jako
Jezuita, przebywać w miastach, Petersburgu,
Moskwie ~~[illegible]~~ i innych i ryć się we wszystkich archiwach,
bibliotekach i innych przechowawczyniach
myśli, nauki ludzkiej. Prawda ten Apostoł
będzie tylko pracował „indirecte" dla sprawy katolickiej,
lecz i to jest wielkiej wagi w obecnych czasach.
Sam fakt przebywania otwarcie Jezuity
w granicach Państwa Rosyjskiego świadczy
jak wiele się zmieniło zapatrywanie Rządu
na katolicyzm; bo przecież do tych czas
ani się śniło komu, by Jezuita, ten wcielony
„dyabeł" według ~~mniemania~~ wielu, ~~mógłby~~
~~być dopuszczony~~ z świata zjawić się do Rosyi
i to publicznie, za pozwoleniem samego
„Najjaśniejszego." Opatrzność czuwa nad ludźmi...

Opatrzność [illegible]...
A tym faktem [illegible] najwyraźniej [illegible]
Pana, który [illegible] by
kopnąć zło [illegible] na tych, którzy może w naj-
lepszej wierze pogrążeni są w ciemnościach ducha...
Jak mi się zdaje, to O. Urban obejmie tego pracow-
nika w urzeczywistnieniu zamierzonego celu —
tej idei wspaniałej, wielkiej, idei — unii Kościołów.
Niech Bóg błogosławi Waszej pracy Apostoły! —

Z górą miesiąc upłynął, jak (ostatnim razem) na — 3 Lipca
pisałem kilka słów do swego „Dziennika". Przez cały
ten czas ani spojrzałem nań, bo byłem zajęty
przygotowaniem do egzaminu na stopień „Bakalaurea"
Filozofii. Obecnie już ~~mogę więcej czasu~~ jestem
wolny: we czwartek zeszły (1 Lipca) złożyłem
egzamin i dzięki Bogu, dobrze; „bene probatus".
To pierwsze wystąpienie officyalne, a jeszcze więcej
przygotowanie do egzaminu dało mi poznać, jak
filozofia z trudem wielkim się zdobywa. To nie

Historya, literatura, co się połyka poprostu. Zupełnie inaczej jest przy studyach filozoficznych. Tu potrzeba rzeczy przetrawić, przeżuć; bez tego ani kroku dalej, albo być zupełnym ignorantem, jeśli powierzchowne poznanie filozofii można się uważać za zrozumienie lub przyswojenie ~~jej~~. I dziwna rzecz, jak ja tego przedtem ~~dawniej~~ nie postrzegłem w Seminaryum! Przecież i tam się studyowało filozofię, ale tak mizernie, tak powierzchownie... Prawda inaczej nie mogło być, bo przy tylu innych poważnych przedmiotach filozofia była tylko „malum necessarium" uważana. Ale teraz, gdy ~~się~~ ostatecznie wyłącznie rzecz studyuję — to rozumiem z doświadczenia, jak się zdobywa filozofię: myśleć i myśleć i to — tę samą rzecz, jaką jedną prawdę, a coraz jaśniej i jaśniej stanie ona przed umysłem zdumionym, lecz uszczęśliwionym, jeśli tak się wyrażę, że poznał nareszcie, że zdobył, do czego dążył.

Dzięki Bogu, początek zrobiony! Następuje środek i koniec! Lecz ten środek przyjdzie się, jak napisałem memu Józiaczkowi, przeskoczyć, bo całej filozofii w 2 lata, opuszczając tak zw. „realia" — nauki przyrodnicze. W ciągu dwóch lat przeżuć, przetrawić cały systemat filozoficzny scholastyki — jest, co prawda, rzecz trudna. Żeby więc nie zwichnąć nogi przy skoku — muszę już zawczasu się przygotować do niego i w czasie wakacyj studyować filozofię, filozofię... Mam już plan nakreślony; jak się uda — nie wiem, ale ufam w Panu! Będę robił, co mogę...

Wiktorek w ostatnim swoim liście pisze, że zazdrości 5 Sierpnia
mi tych wszelkich wrażeń, jakich doznaję w Rzymie przy każdym niemal kroku. Tak, mój Braciszku, rzeczywiście te pamiątki pierwszych wieków chrześcijaństwa, te świątynie pańskie ozdobione tylu ~~pięknemi~~ dziełami wzorami sztuk pięknych, te piękne widoki przyrody włoskiej — to wszystko zaiste sprawia wielkie i miłe, wzniosłe wrażenie. Ale obok tych pięknych wrażeń, ileż smutnych, przygnębiających, wprost nawet bolesnych wrażeń się doznaje, gdy się przypatrzy bliżej życiu

codziennem w Rzymie, gdy się spotka z ~~pamiątkami~~: z pomnikami-świadkami niesprawiedliwości ludzkiej, pogwałcenia wszelkich praw Boskich i ludzkich... Czyż w istocie nie boli każdego katolika ta bezczelność ludzi pozbawionych nie tylko wiary, ale nawet poczucia ludzkości, którzy ośmielają się drukować ~~[illegible]~~ niewdane żarty, malowane karykatury Ojca św. etc. potem publicznie wystawiać na sprzedaż? Czyż dalej to uwięzienie Glorii Kościoła w murach watykańskich i postawienie u wrót Watykańskich straży uzbrojonej, ~~które~~ własnymi świadectwami o dokonanej niesprawiedliwości, o odebraniu terytorium państwa Kościelnego, a z drugiej strony ~~potwierdzają~~ przynajmniej „implicite" uznanie Papieża, jako Souverena, który wprawdzie jest więźniem, ale posiada władzę nad wszystkimi władzami ziemskimi — czyż to postawienie nie sprawia przykrego wrażenia, co mówię; czyż to nie obraża sumienia każdego, co jeszcze ma iskierkę poczucia sprawiedliwości? I tak dalej i tak dalej...

Nie będę tu przytaczał wszystkiego, co się widzi,

VII/6

i co się dzieje w Rzymie, w tym centrze świata Katolickiego, który wprawdzie bogaty w zabytki i pomniki wielkości chrześcijaństwa, ale jak mizernie wygląda na katolicyzm w życiu rzymian! Jeden z moich kolegów ~~[illegible]~~ się wyraził pewnego razu, że, gdyby nie kler, którego naliczają coś do 25 000 ludzi — tobyśmy nie zbyt wiele naliczyli w Rzymie katolików dobrych, którzy rzeczywiście godni tej nazwy chrześcijanina i katolika, którzy publicznie i otwarcie do tego się przyznają i starają się z przekonania propagować sprawę katolicką. Te słowa może są przesadzone. Tak bardzo źle może nie jest; w każdym razie pokaźna liczba się znajdzie katolików i to z wyższych klas społeczeństwa, którzy odznaczają się, jako gorliwi katolicy, ale też jest wiele słuszności w tych słowach, tego, mimo chęci, zaprzeczyć nie można...

16 Liepos

Jau vėl apsileidžiu, jau vėl atidėjau rašyti į savo „Dienraštį": beveik dvi savaites, kaip buvau nieko nerašęs jame. Kodėl? O, tai šis, tai tas; vis visokios kliūtys, kada ateina patogioji rašymui valanda. Turėjau paskutiniuose laikuose daug laiškų rašyti; net ir nebuvo laiko parašyti pasikalbėjimui su mano „Draugu". Per šitų dviejų savaičių laikų aplankiau keletą vietų: kaip antai Koliziejų, [illegible] didumo rūmą; kuriame buvo kankinami [illegible] (gal mažiau, negu Nerono cirke ant Vatikano kalno) mūsų protėviai ~~pagal~~ tikybos - krikščionys. Iš likučių tokio didumo rūmų ko niekad neteko man matyti. Jo aukštis # 48½ m, plotas 156 m. Ilgis — 188 m. Plotis — 52½ m. Sako, ir tai gal teisybė, pirma buvo papuoštas marmuru; visos sienos buvo apdarytos gražiu ~~marmuru~~ marmuru, bet dabar apiplėšta ir išvartota kitiems Rymo gražiems rūmams ir bažnyčioms.

Praeitoj nedėlioj (11 Liepos) aplankiau [illegible] vieną vaikų-italų teatrą, kurs man labai patiko. Pabrėžiau stebėtiną gabumą italų-vaikų, ~~kurie~~ puikiai lošti visokias scenas. Nors ir dabar lošta viena melodramma „Si paga o non si paga"! (ar reikia mokėti ar ne reikia: czy się płaci czy się nie płaci), kurią keletas vaikinų 13, 14 gal 15 metų puikiai atliko, giedodami; o tai žinoma da didesnio gabumo reikalauja. Kita scena buvo tai komedija „Gran Via": perstatyta italų žulikai (ladroni) ir apsaugai policistai, kurie juos tėmijo. Labai gerai suluošė ir šitą gabalėlį. Galima tik stebėtis, kaip gali ~~taip~~ vaikai jaunutėliai ~~taip~~ puikiai lošti teatrą. Pas mus Lietuvoj dėja da negreit prie to prieis. Žinoma italai turi ir prigimtą jau tokį gabumą, bet man rodos ir kitokios auklėjimo sąlygos ir būdas daug, daug prie to prisideda...

Tylko co wróciłem z muzeum Watykańskiego; oglądałem 17 Lipca dzieła (sztuki) [illegible]. Najwięcej mi się podobał [illegible] z dzieckiem*. Ten wyraz twarzy jakiś promieniujący; radość, miłość, poprostu zachwycenie wydatniało się w twarzy ojca, który trzymał w swoich rękach dziecko. Ja nie rozumiem [illegible] piękna, lecz, o ile mogłem spostrzec, dzięki Bogu, już trochę piękna odczuwam, czuję... A to na pewno jest dostatecznie.

* „Bracio nasz" – jako wyświęcony przez Piusa VII.

X/17

Przez całe 3 miesiące ani słówka nie skreśliłem do mego „Dziennika". Całe wakacje (tymczasem) się spędziło i do Rzymu się wróciło, a dziadostwo i lenistwo, do tego jeszcze roztargnienie wakacyjne nie pozwoliło, bym się wpisywał. Zamierzam jednak dziś przynajmniej w krótkich słowach opisać, jak się spędzało czas wakacyjny.

Wakacje spędzaliśmy w willi San Pastore (prov. Gallicano Laziale). Miejscowość bardzo piękna. Willa bowiem leży między górami Sabińskiemi a Albańskiemi, otoczona zewsząd pięknymi wąwozami i przepyszną roślinnością. Miłe wrażenie zrobiła na mnie odrazu ta pozycya willi.

Pierwszy miesiąc wakacyj poświęcono najwięcej spacerom niedalekim w okolicę. Codzień najmniej godzinę człapaliśmy po wąwozach, skakaliśmy po pagórkach i zmęczeni, spokojni potem wracaliśmy do domu. A tu się odbywały studya, a podczas rekreacyj zabawy różne. Zająłem się z zapałem muzyką. Zacząłem oprócz skrzypiec — na Harmonium, lecz niestety zostawałem często (częściej) przeszkodzony w zamiarach dla muzyki poświęconych, że nie wiele się skorzystałem z pierwszych prób. Za to się nauczyłem grać trochę lepiej, zawdzięczając memu dobremu Kapelmistrzowi — Lortz-owi.

W końcu pierwszego miesiąca (Sierpień) rozpoczęliśmy grę w piłkę na ogromnej łące, znajdującej się tuż zaraz obok willi — dla wielu z nas było to — najlepszą rozrywką.

Drugi miesiąc (Wrzesień) — się odznaczył wycieczkami i odwiedzaniem gości. Pierwsza wycieczka — do Mandragone — pięknej willi obok miasta Frascati, gdzie przebywał (jakiś czas) O. Generał T. J. z kurią dla wakacyjnego odpoczynku. Mandragone właściwie była tylko punktem zbornym, gdzie się posilaliśmy. Celem wycieczki były okoliczne znakomitości; jak Tusculum, Grotta Ferrata, Castel Gandolfo, Ruffinella (wil., gdzie przebywali koledzy z Koll. (bądź) Amerykańsk.) Zwiedziłem Grottę Ferratę: — klasztor grecki, gdzie się znajduje piękne muzeum (& chrześcijańskiej) starożytnej sztuki rzeźbiarskiej i inne rzeczy; bogata Biblioteka

i piękny kościół. Po obiedzie raz zwiedziliśmy
klasztor Kamedułów i Tusculum, gdzie Cicero
napisał swe Rozmowy Tuskulańskie.
Druga wycieczka – do Mentorelli na górach
Sabińskich, gdzie się znajduje cudowny obraz
Matki Boskiej. Byliśmy na samym szczycie
gór Sabińskich – Guadagnolo. Piękna
panorama z tej wysokości!
Trzecia – do willi Hadryana, Cesarza
Rzymskiego, od której tylko resztki pozostały
świadczące o wielkiem bogactwie dawnej
świetności piękności. Oglądaliśmy z parę godzin
te resztki gmachów, z których jeszcze
niektóre dobrze się przechowały.
Byłem też podczas tej wycieczki w Tivoli
w willi d'Este. Co za śliczności! Piękne
drzewa, aleje, fontanny na każdym kro-
ku. Robiły ogromne wrażenie.
Czwarta wycieczka – do Genazzano, gdzie
cudowny obraz Matki Boskiej Dobrej Rady
– oryginał. Byliśmy też w klasztorze

sióstr Angielskich: zwiedziliśmy kościół i ogród.
Piąta wycieczka – do Ruffinelli – rezydencja
wakacyjna Koll. Pol.-Amerykańskiego. Była
to rewizyta kolegom, którzy nas odwiedzili
w San Pastore. Amerykanie przyjęli nas
wspaniale. Na cześć naszą nawet chór im wyuczony
prześpiewał: „Hoch sollen leben!” i
Szósta wycieczka prywatna – na Monte
Cavo – dawniejszy „mons Albanus”.
Wspaniałe widoki z tej góry: na Rzym, jezioro
Albańskie i Nemi i wogóle na okolicę.
Na tej górze był za czasów pogańskich
świątynia Zeusa, gdzie odprawiano
ofiary dziękczynne za zwycięstwa tych
pogan. Tu też obchodzono tryumfy
li z wojen, których nie wolno było
w Rzymie to czynić. Od tryumfalnej drogi
i teraz są resztki, po niej i my wcho-
dziliśmy na górę. Zarazem zwiedziliśmy
Castel Gandolfo – miasteczko, gdzie między
innemi się znajduje pałac Papieski. Byliśmy
w nim.

Sporo było wysokich – najwyższa uroczystość
było – gości. Zaszczycili nas: O. Generał T.J.
z całą swą kurją. Przyszliśmy, jak wszystkie
należy: teatr, orkiestra, śpiew –
Występowali: ~~[illegible]~~ Koledzy z koll. Lud. Am.-
" – O. Schaaf S.J. profesor z Un.
O. [illegible] Laak. –
[illegible] [illegible] [illegible]. Nareszcie Kardynał
Vin. Vannutelli i Arcibiskup z Sieny. Nadzwyczaj
mi się podobał ten Kardynał. Taki wspaniały, grzeczny; opowiadał nam o swojem
poselstwie na Kongresie Kolońskim
Chwalił [illegible] i [illegible] niemców.
Arcibiskup z Sieny, głośny mówca –
przemówił dwa razy podczas obiadu.
~~[illegible]~~ Wielką uroczystością dla nas
było nareszcie nominacja nowego O. Rektora – O. Müllera, prof. Univ. Gregor.
Całe wakacje wogóle spędziłem
znakomicie. Jestem zupełnie zadowolony
i [illegible] [illegible] że, i pozwolił

mi tak piękne [illegible] spędzić.
W piątek (15 Października) wróciliśmy do
Rzymu. I tu zdarzyła się z jedną grupą
naszych kolegów (24 os.), która szła całą
drogę piechotą, przygoda.
Jak raz w tym dniu w Rzymie był strejk,
który urządzili masoni, jako protest przeciw
skazaniu na śmierć anarchisty Ferrera, [illegible]
~~który był~~ [illegible]. Otóż przy wejściu przez Porta
Maggiore zostaliśmy napadnięci przez
zgraję uliczników, która wrzeszcząc, gwiżdżąc
i rzucając w nas kamieniami, owocami
i naczyniami, goniła za nami. Wszyscy
zgromadziliśmy się do kupy, jakby nie zwracając
na nic uwagi, szliśmy spokojnie krokiem
naprzód. Zgraja za nami. Kamienie
i inne rzeczy sypały się na nas. Jednemu
przebito głowę aż do krwi, [illegible] że nas
[illegible] [illegible] po rękach, po głowie, nogach itd.
A tu żadnego policjanta nie widać.
Ludzi [illegible] przechodzący [illegible], nie

Na naszej stronie nie robią. Kilku panów zawsze coś mówić to zgrzyt, ale to nic. Mikołaj dalej za nami. Ale widzimy, rzuty ta cała komedya się skończyła, gdyby nie nadleciała ta Maryi Magdaleny, kilku zbitowany, który nas wywołali od tej hotel ty. Dalej odbyliśmy drogę spokojnie. Tylko ludzie patrzyli na nas, jak na jakich dziwaków.

Napisałem o tem do „Tabletu"

Dawny drogi widać, to nie zagra- żał „wprowadzenia" nasze agitacyi ... wyjazdu.

Dzisiaj rozpoczęliśmy rekolekcye 10-dniowe (8 petycji). Jeszcze nigdy tak długiej rekolekcyi nie odprawiłem. Daj Boże, by się skorzystało z tak wielkiej łaski. A ja bardzo potrzebuję skupienia tego skupienia, zastanowienia się nad sobą, odnowienia się na duchu.

Štai pradėjome dešimties dienų rekolekcijas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] rekolekcijų [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]

Dievo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ošme [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rekolekcijos

[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible],

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] rekolekcijų

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gyvenimui.

Žinome, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Dievo [illegible],

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]

[illegible] się [illegible]
[illegible] – [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Boże, [illegible]
i [illegible]!

1910

20 Czerwca 1910.

Dziś się zakończyły wykłady na Seminarium. A więc już ostatni raz byłem na Filozofii. Jakoś dziwnie wygląda a zarazem i smutnie. Przez 2 lata się zwracało te piękne wykłady Filozofii – Prawda czasami i przykre chwile się przeżywało; nudne bywały czasami te wykłady. Lecz to się zdarzało rzadko – przeważnie energicznie i z wielkim zapałem się ~~[illegible]~~ słuchało słów Profesora. Tylko w tym roku mogłem się bliżej przypatrzeć i głębiej wniknąć w systemat Filozofii Scholastycznej. Jestem ~~[illegible]~~ nią zachwycony. Ta systematyczność, harmonia, zdrowe i gruntowne zasady, ciągle ~~się~~ mające wzgląd na przekonania „sensus communis" – ~~[illegible] a nie~~ i od niego się nie uchylające, dopóki się nie udowodni zatamowującego (fałszu), błędu – sprawiają na myślącego człowieka poważne wrażenie – ~~budują~~ dają mocny grunt

do dalszego myślenia i budowania
swych przekonań filozoficznych.
Filozofia schol. nie buduje swoje
twierdzenia w powietrzu, ~~i~~ nie zwraca-
jąc wpełni uwagi ~~na cały system~~
~~jakoteż~~ na podstawowe prawdy
myśli ludzkiej, lecz je bierze
pakuje z życia, wyp wielka, wyjaśnia
i ujmuje ~~podział~~ formę naukową

1910

Już 3 dni minęło jak złożyłem egzamin 14 Lipca.
na doktorat z Filozofii. A więc jestem już dokto-
rem! Dziwnie brzmi to słowo dla mych uszy,
nie przyzwyczaiłem się do niego. Zapewne dokto-
rat kosztował mi pracy, wysiłków niemałych —
jednak muszę wyznać — takiej erudycyi, jaką
mają doktorowie niemieccy pod nie jednym
względem nie posiadam. Brakowało (własnego) czasu
wgłębić się i się zaznajomić bliżej z pozy-
tywną częścią Filozofii, z Historyą.
Ale Poznałem się wszakże tem, że cały system
at spekulatywnej filozofii dosyć gruntownie
się przestudyowało — i się założyło, jak mi się
zdaje, mocne fundamenta dla budowy przyszłej, —
Teologii.
Najwięcej mię cieszy, że mogę własne tory po-
cząć owe studya teologiczne i wgłębiać się
w prawdy wiary i Boże.
Mam zamiar podczas wakacyj zapełnić
w jakikolwiek sposób luki co do pozytywnej
części Filoz. — mianowicie przyjęciem

krótkiego zarysu Teologii Fil.

Po egzaminach obecnie wypoczywamy, bo zaraz jestem wyczerpany. Pierwszego dnia nie mogłem nic robić. Czytać się uczyłem — nie długo, krótko zgodnie. Przeto teraz postanowiłem jak najwięcej spacerować, zwiedzać Rzym, czytać trochę — Zrana do willi Borghese, gdzie na łonie przyrody i używanie świeżego powietrza jest rzeczywiście dobrym i zdrowym wypoczynkiem po studyach.

Za 2 tygodnie już wyjeżdżamy do San Pastore.

Dzisiaj zwiedziliśmy — kilka pięknych i starych kościołów. Św. Praxedy — odnowiona z IX w. piękna mozaika z tegoż wieku, szczególniej absyda, gdzie Zbawiciel pośrodku jedną ręką błogosławi, w drugiej trzyma zwinięty pergamin prawo Boskie — po lewej stronie Św. Paweł z Praxedą i Pap., zdaje się, Pelagiusz. — po prawej — Św. Piotr z Pudencjanną — i ....

Nadzwyczaj piękna mozaika!

Następnie zwiedziliśmy kos. Św. Marcina, gdzie są freski wielkie. drzwi tylko wygląda w kościele

umieszczać pewne widoki, pieczęcie coś — przynajmniej mnie to z Palestyny — ...

Wracając do domu zaszliśmy do Kość. O.O. Redemptorystów gdzie się znajduje nowy ołtarz nowego św. Klem. Hoffbauera, z ręki Dworzaka, czecha rodem. Z ramienia właśnie był dzień Czechów — więc chcieli się pomodlić u stóp swego Patrona. —

Wróciłem do domu zmęczony i zasiadłem do pisania mego Dzienniczka, którego już dawno nie czytałem.

15 Lipca.

Zrana zwykły spacer do willi Borghese. Wróciwszy napisałem list do mego kochanego Żołyska, powiadamiając go o pomyślnych wynikach egzaminów oraz o tym, co obecnie porabiam. Dobry chłopiec z niego, z tego jezuitka. Zawsze żywy, uprzejmy i ciągle mi przysyła „Drzyzg", by po polsku nie zapomniał, a z drugiej strony jest nadzwyczajny skromny!

Przed obiadem zaszedłem do O. Rektora i wręczyłem mu „dimissoriales" na niezbędne święcenia na subdyakonat, które będę musiał przyjąć ~~na~~ przyszłym roku w jesieni, ponieważ prolongata od wojskowości już się kończy. Odpowiedział, że bez żadnej trudności będzie można wszystko załatwić. – Poprosiłem następnie pozwolenia zaprenumerowania „Vittis" i „Allg. Cittheilde Rundschau", na co dał się zgodził, zapytując czy pieniądzy wystarczy – Odpowiedziałem, że „gratis" będę otrzymywał. No, to żadnej przeszkody niema!

Po obiedzie kolega Dyak. Jung (ks. Pucialas) przyciągnął do niego pokoju książki – materyał do mego wypracowania: „Czy za pomocą metody immanencyi można (legitime) udowodnić istnienie Boga" – które mam dokończyć podczas wakacyi. Mam obecnie już całą kupę książek, i ~~z których~~ jednak nie będę mógł korzystać ze wszystkich, bo zdaje się niektóre nie zupełnie do tematu pasują.

O 5g. się wyspowiadałem i zwątkowawszy mieszkanie wyszedłem z innymi do „Gesu" na adoracyę Najśw. Sakramentu – Powróciwszy – spotniałem, jak mysz.

Dzisiaj wieczorem mamy „muftyhy" na cześć nowego naszego Prefekta. ks. Rauch. Nikt się nie spodziewał, że go O. Rektor wybierze – bo jest najmłodszy z dyakonów obecnych – a co najważniejsze, jesień w centyi wh. był w Kamerze filozofów; bo ~~nam~~ niektóry z obecnych filoz. ~~tej~~ z nim razem wstąpili do Koll. – i dwa lata studyowali filozofię. Jednak z niego będzie wspaniały Prefekt. Jest nadzwyczaj sympatyczny, łagodny, skromny, cichy, uprzejmy etc....

Przed wstąpieniem do kolleg. studyował już we Fryburgu (i/Breisgau) 3 lata teologii. Oprócz skróciła mu studia w Rzymie: 2 lata Filoz. i 2 lata Teol. – Spodziewamy się wspaniałej „muftyki", ~~bo kaden ... się zdaje~~ bo przygotowania były nadzwyczajne. –

16 Lipca.

„Muflyka" wczorajsza udała się wcale. Szczególniej, jak zwykle, się popisali dwaj koledzy z pierwszego roku. „Klappkwartet" nie szczególnie odegrano. Jednak ogólne wrażenie wcale. Ks. Prefekt był zadowolony.

Zrana dzisiaj - zwykła tygodniowa spowiedź.

Zacząłem dzisiaj zbierać materyał do mego wypracowania. Przeczytałem ubiegając (namowa Ks. Pucioły) pogląd Św. Pawła o przyrodzonym poznaniu istnienia P. Boga. Czytałem jednak rzeczy ogólnego charakteru, jak to o możliwości, niedoskonałości, etc. poznania P. Boga za pomocą naturalnego światła rozumu, opuszczając część egzegetyczną, jako żadnego związku nie mającą z moją rozprawą.

Postanowiłem tylko podczas wakacyj przeczytać o osobowości Boga przeciwko poglądom monistycznym.

Jutro się zabiorę do prawdziwego przygotowania materyału.

Og. 10^25 - poszedłem na prośbę redakcyi kolegi na Uniwerek, chcieliśmy zawiadomić nieboszczyka św. p. O. Remera, byłego repetytora w Kollegium i profesora na Gregorianum. Lecz było już za późno - dzisiaj właśnie go pochowano.

Ruszyliśmy więc do „Gesù" na zakończenie nabożeństwa 40 godzinnego.

Po obiedzie zacząłem czytać artykuł w „Allg. Rundschau" - o bitwie Grunwaldzkiej. Jakiś proboszcz Niebowski napada na polaków za urządzanie obchodu 500 jubil. w kościele, wyrzucając im zjednoczenie się z tatarami, poganami, by zniszczyć zakonników katolickich Krzyżaków. Następnie przedstawiwszy historycznie wojnę polaków z Krzyżakami - z której całą winę na polaków zwala, uzasadnia stanowisko kościoła co do tej bitwy pod Grunwaldem.

O ile słuszności ma - trudno osądzić. Osobiście mi się nie podobają niektóre rzeczy. Chcę zdać sprawozdanie z tego artykułu i umieścić je w „Vadosari" dla wyświetlenia kwestyi —

Nasza dewizya sztuki mozyła dzisiaj do kościoła

17 10

św. Aleksego – przy którym jest zakład św. dla ślepych. Zwiedziliśmy go, porozmawialiśmy z kilkoma ślepymi – najciekawszy przy kaplicy zakładu z ogrodu zakładu na Rzym i Tybet – Obok (niedaleko) kościół św. Aleksa – znajduje się jakaś willa – przez otwarcie zamku u drzwi której piękny widok się przedstawia oczom – Bazylika św. Piotra w miniaturze ? – Wspaniały widok! Wracając do domu – zaszliśmy na chwilę do znakomitej Bazyliki św. Sabiny. –

17 Lipca.

Niedziela! Musiałem dzisiaj iść do „Gesu" jako assystent przy Mszy św. Wracając słońce tak nas porządnie podpiekło, że zupełnie byłem mokry niżej przyszedłem się dostałem do domu.
Wziąłem się dzisiaj do dalszego czytania artykułu ks. Niebrowskiego w „Allg. Rundsch." i robić notatki. Po nieszporach zacząłem już pisać sprawozdanie po otrzeka. Napisałem jest prawie 6 stronic. Przedstawiłem w krótkich słowach, co ks. Niebrowski w swoim artykule pisze na konto bitwy pod Grunwaldem i na konto ~~zapatry~~ stanowiska katolickiego Kościoła co do tej sprawy. Jutro zamierzam dokończyć mojej pisaniny.
„Saltini" rozpoczął z. 27 st. – szereg artykułów o bitwie pod Grunwaldem, w których przedstawia okropieństwa Zakonu, jak on nękał Litwinów przez 200 lat.
Podczas dzisiejszej rekreacji ~~się~~ pożegnał się z nami kolega ks. De Vecsey z Węgier. (hrabia).
Znakomity to jest człowiek. Nadzwyczaj uprzejmy, zawsze się uśmiechający, zawsze znajdzie dobre słowo dla każdego. Rozmawia wielu przyjaciół, nawet po rosyjsku.
~~Wiele dobrego zrobił dla skarbu~~ Skarbiec naszego Kościelny został przez niego wielu znakomitemi rzeczami (ornaty, kapy etc.) zbogacony. Bóg mu zapłać!
O g. 7½ była ~~wieczorna~~ konferencja, którą (~~dzisiaj~~) miał O. Rektor. Mówił o roztropności, cnocie tak potrzebnej dla kapłana; o cnocie, którą Zbawiciel

tak bardzo i często zalecał Apostołom.
„Quidquid agis, prudenter sapienter agas!" —
Wieczorem pożegnał się z nami wesoły nasz
Ceremoniarz ks. Rüde. Jako „ricordo" zosta-
wił nam kilka trafnych uwag co do na-
szych studyów w Rzymie.
Studya w Rzymie na naszym Uniwersytecie mają tę dobrą stronę —
że uczą nas samodzielnie myśleć, sądzić;
czego na Uniwersytetach w Niemczech niestety
niezupełnie dobrze jest pod tym względem.;
tam więcej zwrócono uwagę na stronę
pozytywną, spekulatywną zaniedbano.
Z drugiej jednak strony trzeba się strzedz
przy traktowaniu takich rzeczy jak np.
Teodycea — pewnego indyferentyzmu, traktu-
jąc rzeczy tylko ze strony naukowej, jako prawdy
jakieś abstrakcyjne, obce, niemające
związku z naszem uczuciem. Tego nie po-
winno nigdy być. My powinniśmy
prawdą Bożą być przeniknięci, sercem odczuć
wielkość i piękność Bożą i przez bliższe

1910

poznanie Jego Wspaniałości — więcej Go ukochać,
i w czynie tę miłość okazać.

18 Liepos.

8½ val. ryte išvažiavo mūsų draugas
kun. de Vecsey. Buvau išėjęs pasivaikščioti
villan Borghesan, bet vis suspėjau laike
ateiti, kad palydėjus mūsų draugą. Liūdna
buvo. Kun. de Vecsey labai pamylėjo kollegiją,
tat sunku buvo skirstytis. Mano, kad jisai
įstosiąs į Jėzuitų vienuolyną. Dieve duok!
Būtų iš jo geras vienuolis. 2
Prieš pietus nuėjau su 2 mano draugais
į Universitetą, kurie turėjo laikyti egzaminą
aut ~~pro~~ licenciato laipsnio. Abudu
gerai išdavė, ypač draugas Chevalier.
Kits draugas Kunewald — tikro sau, bet
jau silpniau, išnoma prieidytis buvo jo
liga. Pasinaudodamas proga pasiėmiau
savo diplomą: gana graži knygutė su keturiais
pergamino lapais išspausdinta trumpai pripa-

~~[illegible]~~ Gregorijanos historijų t.y. Popiežių
lėšomis promocijoj kandidatas į mokslo
laipsnius. O paskui pabandinus - kad
liu ~~[illegible]~~ patarą egzaminas, kaip raštu,
taip ir „ustno" - kame parodytas
„Speciem" „bene"; - Už tai esu vertas
būti promuotas į daktaro laipsnį
iš Philosophijos ir naudotis po
~~[illegible]~~ (confessionis) atlikimo visais
daktaro privilegijomis. Pasirašyta:
F. [illegible] 1.7; Rektorius, Sekretorius
Už Diplomus reikia užsimokėti 15 lirų.
Atsisveikino (ekzaminų laike) su mumis
draugas kun. Kleidertert, gras ir dievobaimingas
vyras, buvusis „muftilerek". „Ricordo" = naudotas
[illegible] kun., kad Kollegijon mūsų padovanoja, ypač
grasiškana atsiligysi - regulų užlaikymas.
Išėjome šiandien atlankyti š. Joakimo bažnyčią
pastatyta prie Leono XIII (1888 pradėta, 1893 pabaigta)
Leono XIII paminėjimui - ~~[illegible]~~ - visos tautos iš pinigų pasaulio.
Puiki bažnyčia, labai gražiai ir brangiai papuošta

Visų tautų prisidėjusių prie Bažnyčios statymo
vardai yra išspausdinti, net Lietuvių vardas.
Ilgai žiūrėjome gražiuosius įspūdžius Bažnyčios,
ypač ji daro didelį įspūdį tuo visumu - tai
kosmopolitiškumas katalikybės —
„Ut omnes unum sint, sicut et nos unum
sumus" - taip stovi parašyta ant Bažnyčios durų.
Grįždami namo užsukome ant valandėlės
į mūsų parapijos Bažnyčią = š. Kamillo.
Nedidelė Bažnyčia (šiemet tik pašventyta)
romanų stylių. Labai prastai bet gražiai -
daro malonų įspūdį, kaip paviršiuje išvaizda,
taip ir viduje. Karalienė Margarita (Karaliaus
Motina) padovanojo šiai Bažnyčiai didelius vargonus.
Po vakarienei išvažiavo mūsų draugai: kun. kun.
Rūde, Kleidertert, ir draugas Eberle - kursai
išvažiavo tik vakacijų namon.

17 Liepos.

Šiandien nenuėjau, kaip paprastai, iš ryto į Borghese villą, norėdamas nors šiek-tiek perrašyti mano straipsnelį - recenziją (geriau „Berichterstattung") apie kun. Nelborowski'o straipsnį: „Die Kirche und Tannenberg"; ypač kad turėjau eiti su draugu Florkiku - į Universitetą, kaipo assistentas prie jo egzameno. Mažas Florkikas išlaikė egzaminą gana puikiai: kalbėjo be paliovos, nedavadamas nei Profesoriams išsižiūrėti ir, žinoma, su savo gestikuliacija, iš kurios egzamenatoriai gana prisijuokė. ~~[illegible]~~ Buvo linksma žiūrėti ant draugo jam laikiant egzaminą. Jei nesvarbus dalykas, t. y. iš Kosmologijos, kame biskutis buvo persilpnas (Profesoriaus tame yra kaltė) - tai būtų gavęs „cum laude" - dabar, kaip rodos, bus tik „bene". Džiaugiuosi, kad jam gerai pasisekė!

Po pietų dabar [illegible] ~~[illegible]~~ pusvalandį lietuviškon kalbon, kurios nori mokytis draugas iš Vilniaus Seminarijos Moravičius. Gana gerai jam sekasi lietuviškąją kalbą prisisavinti; iškalba gera, akcentacija taipogi neblogiausia. Dievo padėk! Ateinančiuose gyvenime jam labai bus reikalinga lietuviška kalba.

Paprastu laiku išėjome melstau atsilankyti Š. Marijos Bažnyčion (Maria Maggiore). Puiki ir graži yra toji Bažnyčia! Didžiausioji ir gražiausioji iš visų Marijos bažnyčių Ryme. Padariau keletą pažėmyjimų savo „dailės" knygelėje apie tąjį Dievo namą.

Kaip džiaugiuosi, kad vakar draugas Chevalier gavo „cum laude", o Kunwaldas „bene".

20 Liepos.

Iš ryto išėjome Villan Borghesian. Skaičiau iš „Stimmen aus Maria-Laach" ~~[illegible]~~ straipsnį apie „Religionspsychologie" - labai įdomus straipsnis, svarstantis naująjį mokslo šaką atsiradusiąją vos tik prieš 20 metų; rašyta ~~[illegible]~~ Lincwarzkio S. J.

Grįžęs namon ~~perrašinėti~~ pataisyti mano straipsnelį, lygiai ornotiel komisijos „de re biblica" paaiškinimus.

Paskolinau ant vakarinių Schaaf'o Filozofijos
historiją. Su Dievo pagelba kitam vakarinių
laike tas viskas perskaityti.
Rekreacijos laike atsisveikinom su musų draugu
Lemmeriu, puikiausiu musų giesmininku.
Ištr.-išvažiavo:
Šiandien mums nepavyko išeiti niekur
su „dalies" tikslu, nes nesusirinko visi iš
musų „Kunstdivision". Draugas Matschke
buvo biskį nepatenkintas, užtai kad jį vis
išjuokiau, t.y. šaipiau juokų pasivaikščiojimo
laike. Turbut jam nelabai tas patiko, nes
matyti buvo, kad jojo upas nupuolė.
Reikės pasitaisyti, ką jau esu padaręs —
bet vis su juokais — taipgi tik jį daugiau
suerzinau. Nebagas, man rodos, dabar
jisai neteisingai ant manęs yra piktas —
kaip daugiau ant savęs. Norėjau pas
jį užeiti — bet ant mano baladojimu
nieko neatsakė. — Dieve suramink jojo
gerą širdį, kurioje jisai taip karštai Tave
myli!
Laike šiandien ant doktorato egzamenų draugas
Laufenberg. Matyti iš jo veidžių, kad gerai
pasisekė. Ačiū Dievui, nes jisai užsitarnavo. —
Geras musų „Muftitrek"!
21 Liepos.
Jau 7½ išėjome į San Saba. Musų „Kunstdi-
vision" užsuko pakeliui net į tris bažnyčias:
S. Praxedos — kurios šventę šiandien apvaikščiojame,
S. Lorenzo in Panisperna — nieko ypatingo nie-
gal tik freskos didžiame altoriuje; ir ant galo
į Santa Sabina — didžiausioji iš senųjų
Bazilika Ryme. (Užrašiau keletą pastabų
skilty knygutėje. pusl. 10.)
Paskutinį sykį prieš vakacijas buvome šiandien
S. Saboje, nes ateinantį ketvergą turbut atlankysime
Pariolią, kur bus „Sänger wecude". Prisirengimas
prieš jos mokinimus šiandien S. Saboje. — Po pietų
žaidėme „piastella"; — Pabaigiau šiandien
„Religionpsychologie" — padariau keletą pastabų
Atsidavimo eiti po mersiu į Trastevere — nes

turėjau eiti su draugu Flaviku į Universitetą.
Mažą dalelį tik tą nesuėto mums „Kunstdivision"-
tikrai draugams (König ir Ahrens), kurie jiems
pakeitė, „Kunstdivision" vėl buvo pyluo — ir
draugai galėjo išeiti.
Universitete atsilankiau T. Schaaf'ą. Paskai-
tą jam apie is-tą. Paklausiau, kada išeisiantieji
jojo raštai. „Sperianu" — atsakė — kad neužilgo
grįžome namon visai šlapi. 7ᵗᵃ val. vakare prasi-
dėjo (Novena Šv. Ignacijaus) — mums Patrono ir Tėvo, nes jis
įsteigėjas yra mūsų Kollegijos. —

22 liepos.

Draugas Oberkofleris užkvietė mane eiti su juo
pas danties gydytoją. Tat ir villos Borghese-
tai per monte Pincio — dživinu ir dar vieną
gatvę darėkime aut galo danties gydytoją p. Loren-
za. Reikėjo mums ilgokai laukti — iki atėjo
draugo kalėjimas ir po keletą minučių buvo viskas
atlikta. Draugas Oberkofleris vakar laikęs yra
egzaminą aut Doktorato laipsnio; sakos nelabai
pasisekė, yra — bet, mūsų dievui, rezultatai
yra — gavo „bene probatus". Jiojo džiaugsmui
nebuvo galo. — Visai neužilgo tokį yra užjaus
aptarė. — Tai jau visi mūsų draugai
atliko egzaminus. Iš visų 11 daktarų,
vienas neišlaikė, kiti visi — bakalaurai ir
prelytai. — Tik vienas draugas Domanskytas —
pasiliko, bet šiandien netikėtai buvo ir jisai
priverstas egzaminą atlikti, į gydytojo išpo-
spirė, nes matė jojo ligą (draugas Domanskys
buvo užsigavęs) negalima išgydyti — jei palaipsniui
nepames studijų. Taigi jisai buvo užtelefonavo
į Universitetą — kad šiandien paskirtų komisiją
draugo egzaminui. Atsakyta — 6 val. vakare
„egzaminandus" privalo ateiti. . . Dr. Domanskys
su Lenku — nuvažiavo paskirtoje laike į Universitetą.
Bet profesorių paskirtųjų (nerado). Tuoj šeimos išskirti — T. Serolla, Schaaf, — paraki jam, kad egzaminandus
yra ligonis — kad net turėjo atvažiuoti ir t.t. —
Vėliau atvyko trečiasis T. Pannai, kuris
paminėjo draugas Domanskys labai persigando, nes
Biologijos (T. Pannai išgaldas) nemokęs buvo —

Bet kaž dargi? – Musėdo nefagar. iš Profesoriaus
pradžią pirmiems klausimų iš Philosophijos.
Jam gerai atsakinėjo. Dabar eilėje buvo
T. Domarkis – bet T. Scrolla, paradžioj kalbėjęs vienas
pam – paskui pats klausė iš Trakto –
No – mano drauge – nesidžiaugi. Bet vėl
dalis kalbėjo jau nerišliai atsakinėti – tada
T. Scrolla pradžią klausimų lotyniškai kalbėje –
na švap – taip ir egzaminas atlikta.
Drauge Domeikiui, yra dabar labai užganėdintas,
sako – jau Dabar greit išvažiuos! Duok Dieve!
Spacieruoti buvo aplankius, bijo bažnyčios:
Sv. Marijos Magdalenos (Cono) – kurioj šiandien
yra šventė – paskui Sv. Apolinaro (oficiali šventė)
ir ant galo pabaigoj Sv. Augustino.
23 Liepos.
Šiandien iš ryto galima buvo aplankyti
Vatikano Muzejų (Statuen Museum), bet aš
neėjau, nes turėjau iš-to atlikti mano,
padaryti tvarką mano kambaryje, prieš
išvažiuojant į Pastore. Antvarkiau

tai laiškus, knygas. O vėl išvažiavo
Drauge Matulis nuėjau į Austrijos
Ambasadą (Venecijos palace rūmuose).
Visi draugai atliko savo reikalus, kaip tai
neregėtoje kornacijoje.
Popiečiu pradėjau skaityti T. Schnapo Theo-
logiją (apie kunigų iniciacijos argumen-
tų tiems. / T. kad nors jau dabar iš-to
pratikti nesidžiaugs mano darbu.
Vakare aplankiau dvi bažnyčias –
Sv. Marijos della V. Hora ir Sv. Eusebijaus
(Jėzuitų – ant kalno –). Paklausiau kalbėjau
su drauge Morkevičiu (kunigu) apie Gra-
Žalgirio mūšį, o paskui apie Ordeną ir pačius
karo klausimus. Ar negalėjau atlikti:
kunigų ir lietuvių liaudininkų taip reikia, o Vokiečių
kitaip. Tat kaip žmogus, kaip nori!
Pažinčių sieniai, kaip padarys „Vadovai" su
mano skaitymais.
Vakarienei rekreacijoj buvo gražiausi atostogų-
jau laikais nuotykiai: Visi Dabar renkasi
prie Sv. Ignacijaus altoriaus.

27 Liepos.

Visą rytą tęsiau darbą, studijos apie Kanto teoriją. Po pietų pasiskaičiau Monaco „Praelectiones Logicae dialecticae et critices", kur gana plačiai rašoma apie „immanencijos metodą" ir pradėjau ją kiek skaityti. Nieko sau, gana gerai, ypač nuosekliai istoriška jos teorijos išsiplėtojimo pridėta, kas leidžia ~~gerai~~ lengviau orientuotis patiems teorijos išgvildenime.

Rekreacijos laike atsisveikino su mumis parkeliavęs draugas kunigas — kun. Müller, buvusis mūsų „Choralmagister". Keikus žodžius mums jisai pasakė, kaip „ricordi". Kalbėjo apie mūsų dievotumą, pamaldumą į Viešpaties Šv. Širdį, kaip jisai yra praktiškas ir mūsų gyvenimui naudingas. Tame dievotume (nabožnystėj) garbiname mes didžiausiąją Viešpaties Jėzaus meilę, ypač meilę, kaipo žmogaus — ir tai mūsų meilę. Jau žiūrėdami į šitą dalyką iš grynai žmogiškosios pusės — matome jau

dievotumo praktiškumą. Ir išties argi kas nemylėjo niekad, kas negalėtų, kas nebūtų visai atsidavęs Tam — kursai taip labai pamylėjo mus, į Tąją Dieviškąją Širdį! Bet mes turime dar vieną labai svarbią priežastį, kodėl ypač yra mums naudingas ir reikalingas ~~[illegible]~~ Šv. Širdies dievotumas. Tai yra — Šv. Širdis yra mūsų tobulinimosi mokykla. — Dievotumas į šią Širdį priveda į mūsų širdį tvarką. O kaip! Mūsų pageidimus, kurie savyje nėra blogi, o tik kad jųjų „objectum" neatsakomas yra — dažnai blogiems — perkelkim į gerą pusę, į gerą „objectum" — t.y. atsakantį mūsų proto prigimimui. Duokime jau — meilės pageidimus, simpatijos jausmai — pakelti į Dieviškąją Širdį — ir tada mūsų pageidimai bus tobuli, geri. Dieviškoji Širdie, degančioji meile — mokink mus, kaip mes turime tvarkyti mūsų jausmus, pageidimus. Brangūs metai! Ačiū draugui ir jai!

Nudžiugau šiadien ~~[illegible]~~, nes mūsų arcivyskupas kun. Kliučinskis atrašė ant mūsų linkėjimų laišką. Labai gražiai atrašė. Negaliu neatkartoti jo viso laiško. Štai kaip skamba (adresuota į mūsų draugę dvirski [illegible]) laiškas jo pačio ranka rašytas.

\+ 4/17 Lipca 1910, Petersburg

Moi Drodzy, dziękuję Wam najuprzejmiej za Wasze dobre serca i płynące z nich życzenia. Niech Bóg mnie i Wam błogosławi, żebyśmy wspólnemi siłami prowadzili budowę Kościoła Jego na ziemi. Wyglądam Waszej pomocy, lecz żarliwej, gorliwej, pełnej poświęcenia, zapału i wytrwałości. Kiedy służyć Bogu, — to służyć szczerze, z całkowitem oddaniem się sprawom Jego. Błogosławię Was i polecam Opiece Matki Najświętszej. Pokój Wam.

\+ Wincenty Arbp.

Wieczorem mieliśmy Konferencję, odprawioną przez O. Spirituala. Mówił o Św. Ignacym, naszym Ojcu, założycielu naszego Kollegium.

Przedstawił w słowach gorących jego poświęcenie, zaparcie się własne, które właśnie najwięcej nam zalecał, dla okazania wdzięczności i uwielbienia dla naszego Ojca.

[illegible]

[illegible] jak [illegible] „Dziewczęta” [illegible] i uczęstowany [illegible] tylko trochę w potrzebie [illegible] i przygotować wodę święconą do [illegible]. Za naszą pracę [illegible] wynagrodzenie piękną pogodę, wspaniałym widokiem [illegible]. A nasz Dobry O. Prefekt stara się nam uprzyjemnić chwile, spędza z nami rekreacje i bawi nas różnemi pięknemi opowiadaniami z życia.

Przedstawił w słowach gorących jego poświęcenie, zaparcie się własne, które właśnie najmocniej nam zalecał, dla okazania wdzięczności i uwielbienia dla naszego Ojca.

Jan [illegible]

31 lipca [illegible]

Już od [illegible] wszyscy, [illegible] z innymi 4 [illegible] jak można z tego wnioskować, że nie mogłem małej chwili wolnej do pogadanki z moim „dzienniczkiem”! Ale, dzięki Bogu, już najtrudniejszą i uciążliwszą robotę odbyliśmy. Na potem zostaje tylko trochę w pokojach z łóżkami do [illegible] i przygotować wodę [illegible] do umycia oraz drzwi z kurzu otrzeć. Za naszą pracę Pan wynagradza piękną pogodą, wspaniałymi widokami oraz powietrzem wonnym [illegible]. A nasz dobry O. Prokurator stara się nam wynagrodzić chwile, spędzając z nami rekreacje i bawiąc nas różnemi pięknemi opowiadaniami z życia.

Całe te 4 dni przeszły [illegible]
Dzisiaj mamy piękną Uroczystość [illegible]
Ojca - św. Ignacego. Wieczorem punkta [illegible]
„punkta" wspólnie. O. Prokurator [illegible] dał
jako temat do rozmyślania myśli zawarte
w modlitwie kościelnej z dnia św. Ignacego.
I - Deus, qui (ad maiorem gloriam)... per
Beatum Ignatium = św. Ignacy - narzędzie
wzorem w ręku Pana Boga
II - ... novo (per Beat. Ign.) subsidio mili-
tantem Ecclesiam roborasti = św. Ignacy -
pomoc dla walczącego Kościoła
III - ... „ad maiorem suam gloriam propa-
gandam" - cel - Chwała Boża na
ziemi.
Jako wnioski modlitwa Kościoła dodaje:
„concede, ut eius (B. Ignatii) auxilio et imitatione
certantes in terris, coronari cum ipso me-
reamur in coelis" ! ..
Piękne myśli zawiera ta krótka modlitwa!
Jednak rozmyślanie dzisiaj mi niebardzo

aś powr[illegible] [illegible]
z mego [illegible]
Już odtw[illegible] [illegible] już od wielu
wszystkiem [illegible] mało. Bez-
interesowno[illegible] [illegible] wszystkiem
dotyczące [illegible] pół godziny [illegible]
my i poprostu nie mogę się modlić.
Zapewne wina jest we mnie. Mnie się zdaje, że
trochę za wcześnie i dlatego przygotowanie się
do rozmyślania, nie zachowuję porządku
praktycznych dobrych wskazówek, któreby
broniły mnie od roztargnienia. Panie
pozbaw mnie! Postanawiam od części dzi-
siejszego się poprawić, gdy całą siłą pilność
obrócę na dobre przygotowanie punktów.
Będę o to się starał podczas wakacji
całych, by ducha modlitwy i skupienia
zdobyć i posiąść. —

31 Lipca – wieczorem.

Dzień dzisiejszy spędziliśmy uroczyście. O. Proku-
rator odprawił Mszę św. zrana. Myśmy z kol. Karwa

się powiodło. Nie mogę sobie dać dobrze sprawy z mego obecnego stanu podczas rozmyślania. Już oddawna nie odprawiłem jak się należy rozmyślania. Jakaś oschłość ducha, bezinteresowność, różne myśli, tylko nie rozmyślanie dotyczące — całą tę pół godziny ogarnia mnie i poprostu nie mogę się modlić. Zapewne wina jest we mnie. Mi się zdaje, że trochę za opieszale i ospale przygotowywam się do rozmyślania, nie zachowuję przytem praktycznych drobnych wskazówek, któreby pomogły mi je wytrzymywać. Panie pośpiesz mi! Postanawiam od części dzisiejszego się poprawić, gdy całą siłą płuci obracę na dobre przygotowanie punktów. Będę o to się starał podczas wszelkich ćwiczeń, by środki modlitwy i skupienia zdobyć i pomnożyć. —

31 Lipca — [illegible]

Dziś [illegible]

nto [illegible]

(II [illegible] podczas wakacji) [illegible]
obiad uroczysty, o którym Ks. Prokurator się postarał
by był wspaniały chyba, aby się odwdzięczyć
za naszą pracę. Rekreacja wspólna, podczas
której bawiliśmy się wzajemnie, opowiadając
rozmaite rzeczy. Z Bertą ~~[illegible]~~ [illegible]
znakomicie, coś z 2 godz. — Jeszcze
nigdy takiej tu nie widziałam.
Po [illegible] zaczęłam pisać list do Franciszka -
potem już napisałem. Rozmawiam o filo-
zofii scholastycznej — czyli o moich stu-
diach, którymi się interesuje.
Zamiast spaceru wyszliśmy na nasz
„Balkonik" ~~na~~ i cały czas gawędziliśmy.
[illegible] — kolacja — Rekreacja na
balkonie. Teraz idę spać.
Już 10 godz. Jutro musimy zakończyć
naszą robotę w pokojach. Boże dopomóż
aby tylko pogoda była!

3 Rugpjūčio. 1910

Panedėlyje turėjome taip daug darbo, kad net nepasirengiau ką-nors parašyti į mano „Dienraštį." O Utarnike vėl atkeliavo mūsų mieli draugai – reikėjo juos priimti, pasikalbėti, atsilankyti; o vakare buvau taip pavargęs (nes prisikėlėme net 4 val. iš ryto, idant viską kaip reikia prirengtų mūsų draugų priėmimui) – kad negalėjau jau nieko rašyti.

Tat tik šiandien, galima sakyti, pirma diena mano vakacijų. Kėlėmės 5½ val., 6 val. turime meditaciją; po tam šv. Mišios su šv. Kommunija; 7¼ – pusryčiai – 8 val. prasideda studijų laikas (bet galima taipogi eiti pasivaikščioti). Pradėjau po geriausį toliau varyti / gražiai historiją studijuoti ir skaityti Encykliką „Pascendi" – kad prirengus medžiagą mano vakacijų darbui (lenkų akademijai). Po tam – Žydų kalbos alfabetą peržiūrėjau i norė

vakacijų laike kokį-nors supratimą paaiškinti
apie žydų kalbą, idant ateinančiuose me-
tuose lengviau galėčiau orientuotis mūsų
Profesoriaus išguldinėjimuose, kurių, kaip sako
mūsų draugai, negalėtų suprasti neturėjęs
kokio-nors prisirengimo.
9¾ buvo rekreacija — tęsiasi ½, obligat.
o ½ laisvai — Paskui vėl studijos
viena 1 val. — Po tam „recollectio" = ¼ v.
11 val. — Litanijos — 12¼ — pietūs —
Rekreacija — 1½ — siesta — 3 val. — offic.
Parv. — Rožančius — 4½ studijos —
iki 5 — tada — merenda — 5¼ — dvasinis
skaitymas — 5¾ — spacieris — —
Šiandien iki 7 val. vaikščiojome.
Varau ir šiose vakacijose prancūzų kalbos
studijas. Geras draugas Karlingas (Rienas)
(prancūzas) padeda man. Sutarėme — 4 sykius
per savaitę po ½ — sykiu studijuoti —
Gal kas išeis. Turiu viltį į Dievą —
kurio garbei šios kalbos mokslas ypatingai

esu pašvęstas.
Parašiau keletą laiškelių: draugui kun. Juozapui
Petrauskui —, kun. Dragūnui; kunigų
koll. — kauniečiui Šovai — Iš ryto
parašiau draugui kun. Ad. [illegible],
dėkodamas už jo gerą širdį. Mat jisai
atsiuntė 6 rub. mūsų draugo Šidarco (Sviržskio)
naudai — t. y. jojo kelionės reikalams.
Draugas Sviržskis yra užsirgęs ir turi pagal
gydytojo patarimą važiuoti į „Monte
Catini" — kur yra gera nuo tos ligos
gydykla. Neteko jiems tik pinigų.
Tat mes su kun. Reciūnu — pasidarbavom.
Parašėme pas draugus. Kun. Mons.
Skvireckas paaukavo 150 lirų — ~~[illegible]~~
~~Dr~~ Būčys [illegible] daugiau tik su sąlyga —
jei mes išliktų kur pasiimti — (jau
atiduoti [illegible] tik antrą dalį).
Taigi dabar jau užtektinai yra pinigų.
Sviržskis gali jau išvažiuoti, tik
vėl dabar turi bėdos su ~~[illegible]~~ reikalais.

Niech żal iż gen pasiburgo. Filomeś!

4 Lipca. Czwartek.

Cały dzień jest wolny. Chciałem wyruszyć z rana na dłuższy spacer, lecz jakoś pogoda była niepewna. Deszcz zaczął kropić. Więc zostałem w domu.
Przeczytałem trochę z Historji Fil. – Napisałem kilka słów do kolegi Matocha, który został w Rzymie, jako magister (maestro) w scholi Catechistica?) wróci aż 9 lub 10 Sierpnia.
Zawędrował mię dzisiaj kolega Pyrzakowski. Rozmawialiśmy coś z dobrą półgodziny.
Po obiedzie przeczytałem z odpowiedniemi notatkami potrzebną mi część Enc. „Pascendi"!
Odwiedził nas dzisiaj były jeszcze Meske – który ma wstąpić do Zakonu Jezuit. i zaraz po obiedzie wyjechał...

Zamiast czytania duchownego rozpoczęto obecnie (jak to zwykle bywa) tłuczenie reguł. Nasz dobry Ks. Prefekt właśnie dzisiaj rozpoczął swój obowiązek, i rzeczywiście wspaniale. Przy wstępie zaznaczył ~~[illegible]~~ wielkie znaczenie zachowania reguł dla naszego życia późniejszego „in vinea Domini"! Podał wielka trafnych uwag,

które, jak dotąd zauważyć, wielkie wywarły wrażenie na naszych chłopców. Nie mogę powstrzymać, by nie przytoczyć, o ile zapamiętałem, kilka myśli z jego słów: A przedewszystkiem:

„Zachowanie czy nie zachowywanie reguły odbija się w przyszłem duszpasterstwie tak – za niedbalstwo pokutować będą własne owce powierzone odpowiedzialnemu – zachowanie zaś – będzie nie tylko innym na zbawienie, lecz i samemu." „Od reguły stanowienia zależy wyrobienie charakteru – jak odpowiedni się zachowuje względem reguł – taki w przyszłości będzie charakter – i wszystkie braki charakteru – ~~o ile~~ wielką część wiążą od niezachowania reguł.

„Musimy reguły uważać, jako środek osobistego uświęcenia – oraz urzeczywistnienia tej idei – jaką Pan Bóg ma o każdym z nas, jako o przyszłym kapłanie." O tem powinniśmy często myśleć i starać się, by z tej idei nic nie uroniło – ale by w całej pełni ona się urzeczywistniła, osiągniemy przez dobre używanie danych nam przez Pana łask."

5 Agosto 1960

— Wieczorny spacer strasznie nas umęczył. Łaziliśmy po wąwozach, górach etc.. Za to dobrze się spało tej nocy.

5 ~~Sierpn...~~ Piątek

Dzisiaj z rana ~~[illegible]~~ wyruszyłem z innymi na spacer. Wróciłem drugi spocony.

Moja hist. filoz. Da tego się posuwa naprzód, ale za to z „teorją rozumu." idzie nie zupełnie dobrze. Nie mogę jeszcze, jak się należy orjentować w tej kwestji, zwłaszcza obecnie w negatywnej części – agnostycyzmie. Ufam jednak, że dalej będzie lepiej.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
do Serca Jezusowego – [illegible]
przypadło [illegible]
[illegible] — Co dalej, Co [illegible]
[illegible] !

6 Rugpiučio. Šeštadienis.

Iki pietų diena praslinko paprastai: ačiū Dievui – Historijos Philosoph. studijoj vis eina pirmyn. Tiesa kalba taipogi; sunkiau su žydų stenografija, kuriai paaukuoju ½ mano sijestos (nes negali užtektinai gauti) – sunkokiai duodasi – bet turiu viltį su laiku apgalėsiąs sunkenybes iš pasieksiąs mano tikslą. Po pietų aiškinimas reguliaus eina savo keliu. Gražiai kalba tasai musų Prefektas! daug, daug randu jojo žodžiuose išmetimų ir manęs liečiančių.

Paskirtu laiku išėjome ~~į aat~~ į „Mariahügel" – kur, kaip paprastai, kiekvieną subatą, giedojome giesmių Šv. Marijos garbei. Labai gražus paprotis!

7 Rugpiučio. Nedėldienis.

Šiandien buvo „reformatio menstrua". O kaip reikalingos esti jos! Žmogus susitelkęs įsigilina į savo dvasios gyvenimą, peržiuri, kontroliuoja jį, tėmija kas yra blogo, kas gero; daro praktingus išvedimus, prižadėjimus ir paprašęs Dievo pagalbos su naujomis jėgomis ~~pradėti~~ varo toliau savęs tobulinimo darbą. Tos „reformatios" tikrai ~~esti~~ yra dvasios gyvenimo reformavimas! Dieve suteik man jėgų, kad ištvėrčiau mano pažadėjimuose, kuriuos Tavo garbei padariau šiandien Oi!

Pabaigiau šiandien I-jį Draikos Filosof. historijos perijodą skaityti. Tikrai įdomu kaip jau žmogaus minties išsiplėtojimo pradžioje philosophijos problematai buvo gvildenami; buvo duota ~~visoki~~ įvairių atsakymai, kurie ir dabar pilname minties išsiplėtojime, žydėjime duodami! Tas tik liudija – kad žmogaus prigimtis

tapati pareiga, nors ištisios aplinkybės mainosi, nors mintis įgauna įvairias formas – tiesos ieškojimas, gilaiusiųjų žmogaus dvasios gyvenimo klausimų išrišimas vis jojo protą kankina (užima)!

Turėjome, kaip paprastai Sau Pastore, po pietų mišparus, kurios šiandien, nežinau, gana blogai pagiedoti.

Kun. Prefektas vėl pirmiau regulas aiškino prašė, kad mes jųjų dvasią įsigilintume ir jas užlaikytumeme.

---

9 Rugpjūčio. Utarninkas.

Vakar vėlai atėjome iš mūsų pasivaikščiojimo, kurio laike pasitikome draugus iš „Schola Katechetų" tik dabar atkeliaunančius iš Ryme į Sau Pastore. Todėl negalėjau parašyti nė biskutį į mano „Dienraštį!"

Diena vakarykštė praslinko paprastai, jei neskaitytum pasivaikščiojimo iš ryto. Išėjome penki į „Schlucht", kurtai laiko pusę. Pailsau gana!* Turiu čia pažymėt, kaip nelaimingas esu – Štai kame dalykas. Iš vakaro jis pasiklausė mane, ar negalėčiau su jiais (iš tiūtkostiūai) eiti drauge į tą „Schlucht". Nors nelabai norėjau, bet to neparodžiau – sutikau nebūti nepaguolojęs. Iš ryto nubėgęs žemyn į mūsų kiemą – jau radau keletą iš „mūsiškių" ir keletą kitų, kuriems vienas draugas, tai jis mane kvietė su jais eiti. Žinoma, atsisakiau, teisindamas, kad prižadėjęs esu „speciališkąjį" pasivaikščiojimą atlikti. Tas, matyt, nepatiko draugams, kurie pradėjo įžeisti. Bet Ačiū Dievui atsirado vienas draugas, kurs nuėjo su tais... Taigi koksai iš mane netikėli! Juk kodėl aš prižadėjau kokį ten „speciališkąjį" kompaniją daryti:? Tas tik suardo mūsų draugiškąjį solidarumą, iš mūsų kuris reikalauja kad su visais be išimties lygiai apsieiti, jokio speciališkumų nekęstiete – Pamokytas

tuo atsitikimu, padarau štai kokį pasidygimą: Niekad nežadėti ar tai eiti su išvirkščiais draugais ar kokį darbą atlikti etc. — vienu žodžiu kur bus kokiai ten „specjalitikumas" nepridėti, bet laikytis visados abelno gyvenimo „communitati" — žinoma, žinoma, nepaprastuose kokiuose atsitikimuose.

Šiandien prasidėjo posėdžiai mums „Sozial-Zirkel" — šimet gvildensime „Mittelstandes" klausimą. Šiandien laikė ~~xxx~~ referatą draug. Koch Eng. — apie tarnaičių klausimą. Gana puikiai. T. Spiritualis ragino mus ypač prisidėti prie to darbo ~~xxxxx~~ „Zirkel'ie", kurs gali gana didelę įtekmę į mums ~~xx~~ ateinantį darbą turėti. Žirašau keletą knygučių apie ~~xxx~~ dabar gvildenamuosius klausimus.

Šiandien mums Popiežiaus Pijo X koron. diena. Per pietus pagiedojome Jojo garbei. Jegyvoja mums šv. Tėvas!

Šiandien taipogi buvo vardinės draug. Moševičiaus (lenkas), o T. Repetitoriaus (T. Giannusso) rytoj. Luenthiaune šiš vakare neuftikos, kaip tai paprastai buna sau Pastore.

Vakariniu pasivaikščiojimu sulyo mus ir lietus. — Grįžo T. Rektorius iš Ryaus, kur buvo per 4 dienas ~~xxx~~ kongregacijose dalivaudamas.

10 Rugapjūčio. Trečiadienis.

„Muftika" pasisekė gana gerai: Ypač dr. Offensteinas su savo lamentacija (T. Giannusso) patiko. T. Giannusso dėkojo mumyse prašydamas neužmiršti jo mums maldose.

Gavau šiandien „Vadovo" №24 — bet apie mano straipsnį nieko negirdėti. Turbūt dar pats Redaktorius, kurs buvo išvažiavęs į užsienį dar neperskaitęs yra. — Taipogi gavau laišką nuo draugo Jam. Šveicario kursai atsiuntė jo savo ~~xxx~~ primicijos paveikslėlius. Laikys primicijas Mirche. Žirivendys Hunsbruck.

Turiu bėdos su mano vakarykščiu darbu t.y. apie immanencijos teoriją! Negaliu vis sutvarkyti mano darbą, reikalingos sistemos. Šiandien permainiau savo planą. Štai kaip: Skaitysiu, studijuosiu ypač dabar Kantą, parallelizm bet kiek išgalėsiu skaitysiu Civ. Catt. – „Modernismo Filosofico", „peržiūrėsiu šalę dott. Carbone „de modernist. doctrinis"; ką jau buvau pradėjęs ir geroką jau perskaitęs. Pažiūrėsime, kaip sekas? Rytoj darome pirmąjį pusdienio „Ausflug" į „Ponte Lupo". Kelsime 4 val. iš ryto.

11 Rugpjūčio. Ketvirtad.

Taigi šiandien padarėme pirmąjį mažą „Ausfl." Atsikėlėm 4 val. ir išklausę šv. Mišių – po pusryčių tuoj apie 5½ v. iškeliavome. Kelio buvo gal ~~apie~~ 2 su viršum valandų. Dainavome keletą kartų. Atėję į „Acqua Romana" užėjome į koplytėlę, kur pagiedojome Šv. Marijos garbei ir keletą giesmių

1910

Po merendai – vėl atsisveikinę su Šv. Pauliaus kopl. – vėl dviese atgal. – Grįžome jau buvo apie 11½ v. – Biskį pailsau – Po pietų antrai „Siesta" – pusvalandį tesėsi. Pradėjau šiandien su Dr. Kožiu (Moravijos) lietuvių kalbos lekcijas. — Šiandien nieko negalėjau perskaityti – nei mokytis – tik biskį Hist. Philos. —

—

12 Rugpjūčio. Penktadien.

Paprastai praslinko diena – jei neskaitysime prisirengimo prie ateinančiųjų švenčių – Šv. Jono Berchm. (rytoj) ir Šv. Panelės į dangų ėmimo. (Panedėlyj). – Vakare išėjome pasivaikščioti – turbut jau paskutinį kartą – nes turbut jau už porą dienų prasidės „Ballspiel." – kas mane džiaugina. Man rodos – naudingiau ir linksmiau galima laiką sunaudoti žaidžiant „Ballą" – negu per tuos gana nuobodžius pasivaikščiojimus. Vakar per tombolą išlošiau gana gražią „~~[illegible]~~" skrynutę mažiems prietaisėliams.

13 Rugpjūčio. Subata. Šv. Jono Berchm.

Mūsų šv. Patrono (ir mūsų Bažnyčios) diena!
Vakar T. Spirituali yra pasakęs gražią medita-
cijos prisirengimą (puncta) apie šv. Jaunikaitį.
Jojo visiškas atsidavimas Dievo tarnavimui,
jojo ištikimybė regulos užlaikime taip kad
jisai geriau save į gabalėlius sukapoti
duotųsi negu prasižengtų noriai (savvaliai)
(deliberate) — kokią nors mažiausiąją regulą; jojo
meilumas ir mandagumas apsiėjime su žmo-
nėmis (ištikimose); ant galo ypatingas dievo-
tumas į šv. Panelę — daro gilų įspūdį
ant tikrai mąstančio žmogaus. Štai — gausi
vaisiai iš vienos pusės: Dievo malonės, iš kitos —
geros ir ištikimos (tvirtos) valios žmogaus!
Įkaltingas ir gražus, mums ypač kandidatams
į kunigus, pavyzdys!

Jojo garbei atlaikėme šiandien iškilmingas
šv. Mišias.

Jogi šiandien išpuola sykiu vigilija Šv. Pan.
į Dangų Ėmimo — tat turėjome pasninką,
ir tai „magro stretto". —

Priešpietinių rekreacijos laike grojome
orkestrą pirmą kartą San Pastore — idant
prisirengus prie ateinančiųjų iškilmių —
Rytoj turime pirmamečių teatrą —
Po pietų — mišparai, kaip paprastai —
ir paskui vakare į „Marrenhügel". —
Gavau atvirą laiškelį nuo Kun. gr. O'Rourke,
kame jisai linki mums su Schwarzem Dabero
Laptuį.

14 Rugpjūčio. Nedėldienis —

Puikią pasakė šiandien T. Rektorius kon-
ferenciją! Prastai, bet taip ~~[illegible]~~ giliai nuoširdžiai
persunktoji buvo toji kalba! Kalbėjo apie
mūsų vakacijas: apie San Pastore — historiškąjį
faktą — kaip mes privalome vakacijas
pergyventi. Vengti trijų dalykų: kas
galėtų užkenkti: „sanitati, sanctitati
studiositati". Ypač įkaltino gyventi dėtai-
lėje ~~kaip~~ ir taip intensyviai „commu-
nitatis" dalykams — kaip kokios vienos
giminės ~~reikalais~~.

Po pietų nebuvo, kaip paprastai, mišparų, butu pagiedota Šv. Panelės Litanijos ir benedikcija.
Apie 6 val. pirmamečiai buvo teatrą: vieną 3 aktuose komediją (nepatinijau titulo) Nihilistai, pertatynančią neišmaningus policijos darbus (tvirtina jie tonguos) tavo buvimo pavedimus pyldama (resp. šiuo žygiu: nihilistų ieškojimas, kurių vietoj areštuota nekalto Anglijos milordą ir pati policijos ober-prezidentą, atvažiavusį „incognito" į vieną hotelį. (. Gana puikiai pasirodė: ypač geri draugai: Pappertas, Offenbergas, Clambelis, Frickeris, Schäferis, taipogi Felkeris ir de Meer Oehy. —
Pradėjau skaityti iš Polit. Corresp. apie V tarptautinį literatų kongresą Berlyn. Norim parašyti šiek tiek straipsnelį „Vadovui" jei pasiseks. — Dieve duok!

15 Rugpjūčio — Šv. Marijos į Dangų ėmimas.
Vakar gražius „punktus" pasakė mums T. Giannuzzo, filosofų repetitorius. Kalbėjo (valandukai) apie Šv. Panelės mirtį, iš numirusių prisikėlimą ir į dangų ėmimą. Nekalčiausioji — išaukštinta už visus Angelus danguje! Džiaugkimės tat, tos garbei mūsų Motynos paminėjimas apvaikščiojant kaip gieda šiandien šv. Bažyčia („Introitus") Atlaikėme iškilmingą sumą. —
Pietus buvo, kaip paprastai, I cl. — žinoma, su „Deogratias". —
Po pietų — Mišparai.
Vakare išėjome atlankyti mūsų prieš 15 metų numirusį draugą ir į ant Gallicano kapinių palaidotąjį. Pasimeldę trumpai ir perskaitę antrašą grįžome namon. —

16 Rugpjūčio.
Mūsų socijalizmo ratelio susirinkimas buvo šiandien labai gražus ir gyvas. Kalbėjo (skaitė)

referatas apie „Mittelstand" Dr. Gülker'io —
Diskusija buvo gana karšti ir turtinga.
Ant galo pradėjome musų „Ballspiel"!
Jau pyrmą dieną taip pailsau, kad tiktai
galą gale jau beveik negalėjau toliau
žaisti. Bet tas yra labai sveika!
Visiems (išskiriant kaikuriuos) tas žaislas
labai patinka. —
Vakar kalbėjau su vienu draugu apie
mano darbą (immanentinės teorijos).
Jisai man patarė neraŝyti išrašų
skaitydamas atsakančius straipsnius ir vei-
kalus — bet tik žymėti, padalinus temata
gerai ant atsakančių punktų, kur ir
apie ką kalbama arba rašoma — o paskui
jau savarankiškai viską-ką — imti knygas
ir vėl traktinus rašyti jau darbą —
Tokiu budu gaila daug darbo ir laiko
sau sučėdyti. Taigi šiandien pradėjau
taip daryti. Iš pradžio nelabai dąsu-
pratau, kaip, kas išeis? —

17 Rugpjučio. Sereda.

Tai ant galo ryto išvažiuoja musų draugas
Swirski's į Rymą, o iš ten „Monte Catini'n"
kad atsigaivintų nuo savo ligos — Ačiū Dievui!
ir gerai širdžiai kun. kan. Skirmunto, kursai
paaukavo gana daug jojo kuracijai.
Parašė Dr. Puciata taipogi kun. Želežnikui;
kun. Vysk. Łosiński'ui ir kun. Bukrabai —
bet tik nuo kun. Želežniko gavome atsa-
kymą su prisidėjimu padėti. Drau. Kun.
Trumpelis atsiuntė taipogi, kiek galėjo.
Ačiū Jam!
Ryto turbut eisime į Palestriną, kur
yra dideli atlaidai — šv. Agapito šventė.

18 Rugpjučio. Ketvergas.

Į Palestriną, kaip buvau manęs, nenuėjome,
nes musų statuose uždrausta didelius švenčius
vaikščioti tenai kur tokį yra ypatingai švenčiami.
Net į Passarano negalėjome — kad nedavus pa-
piktinimo žmonėms — nes visoje dijocezijoje Palestrinos
(kur kitinan su keliais draugais ėjau)
šv. Agapito šventė yra „de praecepto", tik musų [illegible]

Tat visą dieną buvau namie. Per vakarą mėnesinę buvo pirmamečių egzaminas iš išlaikymo kalbos: gana gražiai mufftiko, tik biskį ~~per~~muladė. ~~D~~raugas Mosiewičius gavo net „premiją" tat „per accidens" (lenkų kalb. parašyta - vertimas - T. Biederlacko „Kwestya społ."

19 Rugpjūčio - Petnyčia

„Sozial-Cirkel'io" susirinkimo laike referatą draugas Matocha (čechas). Gana gerai; net T. Spiritualis jį pagyrė.
Taipgi draugas Švarcas išvažiavo (šiandien iš ryto) į Romą, o iš ten keliaus toliau į „Monte-Cattini" gydyties. Dieve duok, kad pasveiktų!

Neseniai gavau laišką nuo kun. Drangelio-vskiam rašo apie savo pavojingą stovį, net grąsė jam mirties šmėkla; bet dabar ačiū Dievui, gerai. Arčiau nieko neatsimena. Reikia pasiklausti. —

20 Rugpjūčio. Subata.

Ačiū Dievui, šiandien pabaigiau skaityti Stöckl'io Filozofijos istoriją! Stebuklingi dalykai! Jau senovėje, kada žmogus mintijo tobulinosi — tobi sutiizinai; kaip Sokrates, Plato, Aristotelis — jau visus beveik filo. klausimus išrišę buvo, bent palytėję. Ir kaip puikiai tie klausimai buvo išrišti! ~~Buvo~~ Tie patys prirodymai (nors šiandien turime daugiau) ir šiandien net vartojami.

Iš kitos gi pusės — ir senovėje buvo visokių ~~pseudofilosofų~~ paklydimų filosof. dirvoje: buvo ten materijalizmas, pantheizmas, sensualizmas, etc. — kaip ir šiandien turime.
Tat yra labai svarbu pažinti senovės istoriją.

21 Rugpjūčio.

Atsilankė pas mus Pastore T. Zartmann. (Jėzuitas) iš Brazilijos. Šiandien net laikė šv. Mišias „communitatis missa". Buvo praeitą rytą rekreacijoje pas teologus. Papasakojo apie visokius atsitikimus missijų veikime. —
Dr. Švarcas išvažiavo iš Rymo vakar apie 9 v. iš ryto.

22 Rugpjūčio. Pyrmadienį.

Šiandien padarėme uždžiugą, bet puikų ~~pa~~ ~~vai~~ „Ausflug'ą" – į Passerano, netoli nuo mūsų villos. Pailsome biskiutį, bet toksai pasivaikščiojimas yra labai sveika...

Vakar gavau laiškelį nuo „Vadovo" Redaktoriaus, kuriame praneša, kad pinigus (11 lt.) jau man išsiuntė senai. Tat turiu ~~pa~~ pranešti – jų negavau – ješkot, nes kortą turi –

Šiandien taip-gi ištiriamejau dalykus. Pasirodė – kad ištikro pinigai buvo atėjusi – bet T. Rektorius neapsižiūrėdamas ~~užrašė turbut~~ Dr. Švarcui. Parašiau tat laišką T. Rektoriui ir dalykas ištirtas ir man apie tai pranešta. Rodos pati apvaizda padarė taip, kad draugui Švarcui šie pinigai yra užrašyti, nes tikrai jie paskirti jojo kuracijos išlaidoms. ——

Iš „Šaltinio" gavau knygelę „Šv. Mišių Auka" Kun. Laukaičio sutaisytą –

23 Rugpjūčio.

Referatą socijalistiniame ratelyje skaitė šiandien Dr. Tambor – puikiai! Kalba graži, sutaisyta puikiai; medžiaga surinkta gerai – tik biskį per greit skaitys. Tematas – apie „Handwerksgesetzgebung" – kaipo pyrmąjį iš blogo padėjimo ištraukimo įrankį.

Paskirta man vieną rolę lošti teatre, kurįs turbut bus atrinančioje sąvaitėje – nes atsilankys mūsų T. Generolas. Jėzuitų (vienuolijos) zokono. – Pyrmą kartą reikės ~~[illegible]~~ itališkai kalbėti viešai: bet gerai, kad tik keletą žodžių – nedaug visai ——

24 Rugpjūčio.

Šiandien pyrmą kartą, rodos, kadį esame lau Pastore, gana smarkiai (bet trumpai) lyjo.

Rytoj einame į „Muftik-Schlucht", kur išrinksime naująjį „muftikos" Karalių. Šiandien iškelėjota mūsų rekreacijos saalėje ~~[illegible]~~ afišas su kandidatais, tarp kurių ir aš paguolėjau, bet man rodos, visai ~~[illegible]~~ nelogiškai, – nesuprantamai!.

25 Rugpjūčio

Šiokone šiandien „Muffthiel"-karalių – draugą Oppenheimą
Reiškėjo ir man vieną kalbą vokiškai sakyti –
Sana gerai pavaidino šitą komediją – Vardas
mano karalius – Noa – Motto: „Brüder, Brüder
ruft hurra, ruft hurra – dem Noa."
Po pietų per „merendos" laike buvo pirmojo
namo karaliaus „muffthiko" – Noa (Nojus) –
savo arkoje atkeliavimas į refektorių – papelių
išlenda iš arkos paukščius (vištas, žvirblius)
iki ant galo prie atkeliavus prie stalo – kur ant
Dievas perkrikštijo „Ararat". Ponas Noa" su
savo sūnumis (princais: Draugai: Toppert – Cham;
Fischer – Sem;) – ir štai prasidėjo „muffthiko" –
kuri gerai pavyko pasisekė – tik kaikuriose
vietose buvę per smarkiai išreikštos nekurių
draugams ir nelabai tinkamai išreikšta.
Apskritai buvo visi, kai rodos, užganėdinti. –

26 Rugpjūčio.

Vakar vakare, jog abejojimas mano būklę neramingą
buvo – mažum išpažinties ir tyliai atlikta ne-
reziuo „Directio". – Šiandien tat buvo ramu
ir linksma prieiti prie Viešpaties stalo ir su
Juo taip susivienijus ir draugiškai; atvirai
pasikalbėti. O Viešpatie! Kas gali suprasti
Tavo gerybę ir meilę, ir kas gal jas aprašyti!
„O Domine, Domine, quam admirabile est
nomen Tuum!"

Gavau šiandien laišką nuo T. Prokuratoriaus,
kame jisai praneša apie viršminėtąjį pinigų
dalyką. Pasirodo, kad pinigai užrašyti Dr. Švarcui
bet ne 87 lir. (kaip aš buvau manęs = 11 rbl.), bet
tik 27 lir. – T. Prokuratorius išsireiškia:
„es mag aber mit 11 rb. stimmen". Gal but!
Bet vis dalykas neišaiškinta. Aš lygiai neži-
nau, iš kur tie pinigai ir ar tie pirmieji man
jie atėję buvo ar Švarcui? Vienas tik
vienas liko – tai yra – Dr. Grabario telegrama,
kame užrašytas yra vardas (Švarcas ar Thams).

Lambermedat, o Redakcijai parašysiu, kad pinigai visų lietuviškai [illegible] [illegible], bet atsargumo dėlei tegul ar [illegible] dar [illegible].

Tam pačiam laiške T. Pr. praneša – kad iš namų mes mokynos ateis aut ... vardo 133 f. 35 d. = 50 rb. –

—— Socijalistiniame ratelyje skaitė referatą [illegible] [x] Dr. Bakevičius – Gana puikiai; bet aš nelabai [illegible], nes tuo laiku gavęs buvau (T. Procurat. [illegible]) nuo T. Rektoriaus, kuris mano [illegible] atsakymą [illegible] —

27 Rugpjūčio.

Mano darbas kaslink „immanencijos teorijos" eina visai pavaliai. Vis negaliu tam aiškiai pastatyti klausimus, ~~aut kurių~~ arba geriau nurodyti atžvilgius, kuriuose turi savo darbą atlikti. Manau – neatbūtinai reikalinga daiktu perstudijuoti Kanto [illegible], idant lengviau orijentuotis immanencijos teorijoje. – [illegible] Kont. Phil. – eina [illegible] pyrmyn.

*) Skaitė apie „Landwirtschaftsgenossenschaften"

28 Rugpjūčio Nedėldienį

Šiandien sakė konferenciją T. Spiritualis. Kalbėjo apie naują Šv. Kongregacijos „de Sacramentis" išleistąjį dekretą, ~~apie~~ kaslink vaikų amžiaus, kada jie gali prieiti prie Š. Komunijos. Pabrėžė faktus, kad žmogus, jeigu kas-nors palyti jojo pamėgintą arba jau senai užsiangėjusį paprotimą – ypač jojo naująja įvestą priešinga jojo papročiui (tvarka arba reforma – buvo [illegible], [illegible] savaimi – nors ~~[illegible]~~ neišdrįstų prieš [illegible] pakelti balsą prieš tąjį parėdymą. [x] Tą žinome atsitikimą t. y. T. Kongr. ~~[illegible]~~ išleidimą – ~~ypač~~ galima tikrai ~~[illegible]~~ tas atsitiko, ypač tarp ~~[illegible]~~ lenkų, ~~kur~~ priešingos papročių įsišaknėjusį vėlesnio laiko. Tat neprašalį bus išsiskirimas, kaip mes tąjį dekretą turime priimti, kokiojį dvasioje. Puikiai kalbėjo. Kaip Bažnyčios vaikai – mes neprivalome tąjį ~~[illegible] [illegible]~~ atmesti arba papeikti, kad tie Ryme pasai ... neišmano, kas kitur dedasi ir tokių nesąmonių, kaip 7 metų amžiaus paskirimas tokiam priėmimui;

*) kad nenorint prisipažinti prie savo įpratimo, kurį verčiama kalbėti aut tų, kurie tąjį parėdymą [illegible] – sakant [illegible] nesuprantamas [illegible], neatliekant [illegible]

ne – netaip.. Mes turime išsigelbėti į
motinas, kuriaj pavesdami šv. Kongreg.
tajį dekretą išleido. Mes privalome suprasti
dalykus pasigilinę, ištirti aplinkybes
kokiose šiandien panašiomis gyvenimo,
~~kokių~~ šalių papročiuos etc. Idant
ant galo teisėtiškai spręsti, ar išmintingai
pasielgė šv. Kongregacija. O paaiškinime –
tad taip. Toliau išterto punktai
kas motinų. Katalikai (apsigyvenusių) vaikų auklėjimas nelabai
taip žemai apsileidęs, apskritai jau jau vaikas
supranta atskirti paprastąjį duoną nuo šv. Kom.
etc. O paskui eina pavyzdžiai – iš V. Jėzaus
pusėj, iš pusėj paaiškinimai. —

Vakare bėkiname pradėjo. Iš vieno, Privat-
ausflug'o" – į „Castell San Pietro" —

29 Rugpjūčio. 1910

Atsikėlę 5 val., išklausę šv. Mišių su šv. Kom. ir
suvalgę greitai pusryčius – išsikeliavome mes,
13 vyrų, Palestrinos linkon. Kelias gražus,
oras puikus! 8½ val. jau buvome aukštai –

šv. Petro pilyje. Pasigėrėję iš aukšto kalno
ant gražiausių prieš mus atsivėrusių tolių ir
gamtos paveikslais – nuėjome į kaimo bažnytėlę,
kur pagerbdami šv. Marijos garbei ge parą
giesmių. Visas mūsų būrelis, ypač jų vaikai, sekė jo
mus klausytis —
Drožėme toliau į Palestriną. Čia užsukome
(visų) į katedrą, kur vyskupu yra kard. Vinc. Vanu-
telli kuriuo mes atlankėm. ~~Mes~~ Išėjome
pasitikome (netikėtai) su T. Rektoriu iš T. Ministro-
mu, su reikalais atkeliavo į Palestriną.
Nuo Pirkę pakelėj grušių – einame toliau,
idant kur tinkamai galėtume atlikti
mūsų „merenda". Kai Tėvai buvo išmintin-
~~išėjo~~ mums „dolerį"! Užeikame. Prašome
vyno ir sėdame šiek tiek sulaukti. Keli draugai
mėgo pasipirkti atviruotų laiškelių. Jie mus
gražūs draugai pradėjo rašinėti į savo
pažįst. ir giminių pasveikinimus etc.
~~Tik aš~~ Aš vienok niekam neparašiau —
nes nemaniau šiandien ~~reikėt~~ reikalinga.

Užbaigę pusiėtį – grįžome greitai namon.
Atėjome Flapi. Jau buvo 11 vr. ~~Ben~~
Šitas „Ausflugas" man patiko. Bžai gerai
čia šiltiau žmogus jaučiesi po tokiam
pasivaikščiojimui.
Ketverge rengiama pirmasis didelis
(per visą dieną) „Communitätsausflug" –
į Genazzano, kur yra stebuklingas Šv.
Marijos (de Bono Consilio) paveikslas (originalas)

1 Rugsėjo. – Ketvergas.

Per paskutines dienas nesuradau nors biskį
į mano „Dienyną" parašyti. Beveik nieko ypatingo
neatsitiko, jei neskaitliuosime ~~ats~~ T. Schaafo atsilan-
kymą su T. Misijonaru, (kadaise buvo Jakubaugo
čechoslovakų kunigas). Musų vyrai žinomu buvo
per pietus padarę tikrą „Muffteilą" –
Šiandien, kaip jau buvau ~~paminėjęs~~ minėjęs – atlikome
pirmąjį didelį „Ausflugą" – į Genazzano.
Atsikėlėme jau 3½ v. – 5 val. išėjome. Pasiryžau
visą kelią pėsčias atlikti, ką ir išpildžiau.

Grįžome visai pailsę.
Genazzane T. Rektorius laikė Šv. Mišias, kurių
laike mes giedojome. Po Mišių suvalgėme „[illegible]" ir
prisipirkę devocijonalijų ir atvirų laiškelių –
pradėjome rašinėti į pažįstamuosius, draugus etc.
Misijonieriai Karas[illegible] namon su paveikslėliu gana gražų
paveikslą Šv. Panelės de Bono Consilio.
Atgiedoję dar prieš Šv. Marijos altorių, kur
yra žinomas ir garsus stebuklingas Šv. Panelės
paveikslas (originalas) – ir su pamaldomis Motinai
atsisveikinę – vykome atgal Palestrinos
linkon. Čia TT. Kapucinų klioštoriuje
surengė mums pietus. Bet jau šitokia atmaina.
Pereituose metuose visados valgydavo pietus
pas TT. Augustinionų Genazzane!
TT. Kapucinai turi gana gražų ir didelį
sodą. Čia ir aš parašiau keletą laiškelių su
paveikslėliais: pas dr. Scharzą, Lotus, kun.
Draugelį, kr. Dra, dr. Jėzuitą Wierzbickį –
Papetukį – neilgai laukę – grįžome su keliais
draugais namon. Grįžome apie 7 v. – Atsikėlęs –
tėvelis – rašau šiuos žodžius –

Electio

Zweck... Bedeutung...

Praktische Durchführung

In den hl. Exerzitien habe ich mir ernst vorgenommen und dem Heiland bei der hl. Kommunion heilig versprochen ein frommer, gewissenhafter, gelehrter, freundlicher Priester zu werden.

Deshalb will ich jeden Sonntag, nachdem ich die hl. Kommunion empfangen habe, gewissenhaft über ff. Fragen Rechenschaft geben:

Warum so lange allgemeine Wahrheiten?

I Frommer Priester:

1) Habe ich alle geistl. Übungen pünktlich gehalten? nicht abgekürzt? nicht ohne Grund verschoben?

Außer den schon vorgeschriebenen habe ich mir vorgenommen? [illegible]

morgens und [illegible] 2 Viertel [illegible]

2) Betrachtung:

Habe ich gewissenhaft die Punkte vorbereitet?

Das erste, was die Gläubigen wünschen, wenn sie einen Priester sehen, einen Heiligen suchen...

Das was allen Tätigkeiten des Priesters übersteht. Weihe geübt.

Das was das Herz des Priesters erwärmt, tröstet, aufrichtet in Leid, ist solide Frömmigkeit.

die Zeit eingehalten? die Meditationen beobachtet? praktische Vorsätze gefasst? notiert? = [illegible]

3) Mündliches Gebet:

Habe ich mich vorher gesammelt? die Zerstreuungen ernstlich zurückgedrängt? immer eine würdige Haltung (Augen) eingenommen?

4) Beicht:

Weckte ich recht (äußere) Gewissens- wahren Reue und Vorsatz ...

das Bekenntnis offen und vollständig?

Die hl. Kommunion – bereitete ich mich gut vor? benützte ich besonders die ersten Augenblicke aus? zeichnete den Kommuniontag durch größere Sammlung und Eifer sich aus?

5) Ziehe ich Nutzen aus der geistlich. Lesung? mache ich sie regelmäßig? zur bestimmten Zeit? –

Ging ich in der Gewissenserforschung alle Punkte durch? Notierte ich meinen

a) nicht dem Zufall überlassen, wenn habe dafür seine festen Zeiten. Wie das Volk seine Morgen-Abendgebet etc. So der Priester.

b) Nicht Lieblingsgebete. Herz vorbeten, beten verrichten.

6) Übte ich mich in Stoßgebeten im Wandel in der Gegenwart Gottes? Fand ich nach längeren Unterhaltungen, Zerstreuungen Arbeit leicht den Geist der Sammlung wieder?

Partikularexamen? machte ich die
Gewissenserforschung recht?

II Gelehrter Priester.

1) Studierte ich recht, in der rechten
Meinung (ohne Ehrgeiz), mit Aus-
dauer? nicht launenhaft? Betete
ich bei Schwierigkeiten? wurde ich
mutlos?

2) Legte ich den Hauptnachdruck auf
das Schulstudium? Wieviel Stunden
widmete ich Nebenarbeiten? Wievie-
le Minuten habe ich verloren?

III Ein gewissenhafter Priester.

1) Arbeitete ich ernstlich an meinem
geistl. Fortschritte? habe ich meine
Hauptfehler (welchen) bekämpft?

2) War ich demütig? Prahlerei im
Reden, im Auftreten? habe ich
die Ordensleute nicht mit andern ver-
glichen, ihre Leistungen herabgesetzt,
meine bewundert?

3) War ich abgetötet? mir kleinen
Überwindungen auferlegt im Essen,
der [illegible]?

4) War ich vorsichtig mit meinen
Augen? über die Phantasie? über
die Neigungen des Herzens? Habe
ich alle Versuchungen entschieden
bekämpft?

5) War ich gewissenhaft in Be-
obachtung der ~~Regel~~ Tagesordnung? Stand
ich gleich auf? eilte ich sofort auf
das Zeichen der Glocke? festgesetzten
Übung? hielt ich das Silentium?
betrat ich kein Zimmer? hielt
ich alle vorgeschriebenen Gebets-
übungen oder verlegte ich wenigstens
nicht unnötig? Machte ich [illegible]
Besuche? Beobachtete ich die
Regeln treu?

IV Freundlich-liebenswürdiger Priester.

1) War ich gegen die Obern ehrerbietig?

ganz ehrlich offen? Kritisierte
ich ein? wenn ich nicht freundlich
bei Besprechungen oder Tadel?
War mein Verhältnis zu ihnen
allein vom Glaubensgeist und
von der Liebe geregelt?

2) War ich gegen Mitbrüder
freundlich, dienstbereit? Gegen
alle gleich? Hege ich gegen kei-
nen Abneigung? besondere Zu-
neigung? Wenn ich rechthaberisch,
schroff? hart ein Urteil über sie?
Habe ich mich hervorgetan durch Reden
über Andere? Suchte ich allen Freude
zu machen? durch Teilnahme an
allen Veranstaltungen? durch
Zuvorkommenheit? Bereitwilligkeit
zu kleinen besonders einfachen
Dienstleistungen?
Habe ich allen immer ein gutes Beispiel
gegeben?

durch strenge Einhaltung der
Grenzen, die durch die Regel, wie durch
das „decorum sacerdotale" gezogen sind

Auf welche Punkte will ich in der
nächsten Zeit besonders achten?

„Dienraštis"

Kazimiero Reklaičio

Nuo Rugsėjo 1910. iki 31 Gruodžio 1913 metų.

Modello 270 C
Carta Sopraffina
Cartiere Ambrogio Binda & C.
MILANO

2 Rugsėjo 1910. San Pastore.

Jau esu ~~po~~ išrašęs ~~visą~~ vieną sąsiuvą mano gyve-
nimo paminėjimui, pradėdu šiandien naująjį.
Šiandien turime gana didelę šventę, svarbią
ypač musų draugams-vengrams — šv. Stefano
Vengrijos karaliaus ir, galima sakyti, Apaštalo-
nes tikrai tasai šventasis daug, labai daug
prisidėjo prie katalikystės išsiplėtojimo ir
užlaikimo Vengrijoje. Jojo darbo vaisiai
ir šiandien gyvuoja! — taip išsitarė ~~vienas~~ vakar
musų draugas-vengras, ~~turintis~~ Kernešis turintis šitojo Švento
vardą (musų II Didello).
Iš kitos gi pusės šiandien išpuolė pyrmoji
mėnesio Petnyčia — štai S. Širdies Jėzaus
šventė! O kaip brangi yra mums toji
šventė! Joje mes atlikodame, pašvenčiame
save Jėzui, atnaujiname musų pažą-
dėjimus, prašydami atleidimo musų nek-
nretkybių ir pasigailėjimo. Ir taip brangi
atnaujinti ir sustyprinti varome kolian
musų gyvenimą stengdamosi vis daugiau

tobulintis. O Saldžiausioji Jėzaus Širdis laimina mus ir priimdami pamaldų auką paiada iš savo pusės kuo daugiausiai malonių, idant mes ištikrotume mūsų tobulybės kelyje.

Gavau laiškelį nuo mano draugo kun. Juoz. Petrausko, kuriame skelbė mane laimingu nes ~~tarp tik~~ gyvenu tokioje aplinkybėje kad vis daugiau galiu savo moksle tobulintis. „Szczęśliwyś – taip jis rašo – że możesz korzystać z każdej okoliczności do oświecenia i rozszerzenia swego widnokręgu naukowego." Taip! Aš esu laimingas, kad čia Ryme galiu studijuoti ir lavintis! Bet kam turiu aš būti už tai dėkingas?

O! Mano Geriausiam Viešpačiui! Viešpatie mano, dėkoju Tau iš tikros širdies už Tavo neapsakomąją į mane gerybę ir malonei, kurioje taip gausiai mane esi apdovanojęs! Viešpatie! aš noriu Tau tarnauti; aš noriu visas mano jėgas ir Tavo malonių Tavo didesnei Garbei suvartoti. Tik

Viešpatie! pasigailėk manęs, sustiprink mano silpną valią, idant ištverčiau Tavo tarnavime!

Vakare buvo atidengimas naujo Š. Širdies Jėzaus paveikslo, kurį atvežė pas mus dr. Müller's. Labai gražus! Prie tos progos pasakė mums kun. Prefektas kalbą, kurioje ragino prie (Jėzaus) meilės išsireiškiančios mūsų darbuose; artymo meilėje ir [illegible] nuolankume. Padavė mums keletą praktiškų budų, kaip mes galime naudotis Š. Širdies Dievotumu mūsų naudai t.y. mūsų charakterio lavinimui ir tobulinimui (per išlaikymą pajėgų)!

Štai ant kiekvieno žingsnio raginimas ir paspirtys prie doresnio ir tobulesnio gyvenimo! Ant kiekvieno žingsnio Viešpats siunčia malonių mano gerovei sustiprinti ir praplatinti! Dieve, Dieve, kuo Tau atsilyginsiu! Priimk, priimk mano menką valią ir nekantriąją širdį! Atiduodu Tau jas visai!..

3 Rugsėjo — San Pastore

Šiandien išvažiavo mūsų Djakonai į „Subjaco"
kur ištoniks iki Panedėlio vakaro. — Tai yra
pirma, galima sakyti, (paskutinių) atsiveikinima-
mas su gražia „kampanija".—
Dikonai bet be prefekto; dabar mūsų bidelias
yra panašus.—
Gavau laišką iš namų. Rašo brolis Pranciškus.
Dundės žinia, kad pinigai išsiunt (tik 500)
ir ~~[illegible]~~ aiškina kodėl neatsiunčia ~~[illegible]~~ man
reikalaujama sumą; toliau apie save
keletą žodžių. Taigi dabar visi esą name,
tik manę trūksta. Geriaučiau ir aš tarp Namiš-
kių ~~valandėlę~~ būti ir su jais pasikalbėti!
Bet ką padarysi? — Negalima. Tad nors va-
karo ~~prie~~ jų prisijungiu —
Pradėjau šiandien lotynų stenografiją —
nes vakar gavęs esu vadovėlį (Inter —
pagal Gabelsbergio). Visai panašu, kaip
ir vokiškoji. Tat neira [illegible].
Pažiūrėsime, kaip toliau eis. —

4 Rugsėjo. San Pastore.

Esu šiandien pabaigęs T. Schaaf'o „Historia Phil.
SS. Patrum" — Bet deja — toje knygutėje neišaiškin-
ti pirmasis periodas nei vėlesni apsvarstytas.
Tat nežinau ką dabar toliau daryti. Imti
kokią kitą knygą apie tą patį dalyką —
arba padėjęs šalyje [illegible] kritišką
philosophijos historiją — rinktai tyrti
studijas apie antikrikščioniškąją philosophiją —
ypač apie Kantą? Pagaliau — išrinkau paskutinį
ir jau pradėjau skaityti T. Schaaf'o —
„Kant'ą". Tai bus man labai naudinga
net mano darbui — „apie immanenciją" —
nes principai tie patys, kokie ir pas
Kantą randasi. — O jei laikas pa leis
— tai Teologijoje ~~studijuosiu~~ skaitysiu apie
phil. Šv. Tėvų ir Scholastiką —

5 Rugsėjo — ibidem.

Sunku eina man su mano „dissertacija", geriau
rašinius darbu apie „immanencijos teoriją":
Visi Lygiai nesu aiškiai ir galutinai

nitrečių mano darbo vėlas. Visokios mintys ateina į galvą, įvairūs planai! Mėginau, kuo pavelsiu mano ~~šie rinkiniai~~ iš skaitlingai bei medžiagos rinkimui! Vienok villiųsi neemu nustojęs. Tikiuosi su Dievo pagelba kurt kokį mažą straipsnelį parašiusis.

Rytoj didelis pasivaikščiojimas į Mandragone, kur residuoja Jėzuitų T. Jenerolas. Tikimės turėtis labai gražų „Ausflugą". —

6 Rugsėjo   San Pastore

Tikrai mums šiandieninis pasivaikščiojimas puikiai pavyko. Buvo gražu ir nebaisi šilta diena. Atsikėlę 4 val. ir atlikę mūsų pamaldas ir papusryčiavę — dvėieme ties Colonnos (pusekelio stoties) linkon. Jau 9 v. buvome vietoje — Villoje Mandragone — gražu ten, o dar gražiaus matyti iš verandos.

Antra kartą papusryčiavę (nes turėme išalkę) — mus vyrai išsiskirstė į visas šalis: vieni į Grott-

Ferratta, kiti į Castel-Gandolfo, o vėl kiti į Camaldoli — aš jį su keliais manėme atsilankyti pas mūsų draugus amerikiečius Ruffinelloje — bet, pasirodo, nes mažai buvo — o pasiteiravę T. Rektoriaus per kun. prefekto išsitarus — geriau esą jiems nekeliauti neis (nežinotei kokios priežasties dėlei). — Tai ir galutinai nusprendėme neeiti į Ruffinellą, o atlankyti keletą apielynkės villų — ką ir padarėme. Atsilankėme pirma: villa Falconieri — (pradžia — XVI, XVII šimt.) kuri po šių 1905 m. priguli prie Trapostamų — ~~kuri~~ [4] nupirko [3] šauko [2] Mendelsono [1] — tapo jo padovanota Vokiečių Kaizeriui —

~~Atgal~~ Ėjome toliau į villa Aldobrandini (šiandien Borghese) — iš kurios puiki matyti Moregione dar visutki į villa Torlonią — bet be „permesso" negalima. Tat grįžome į Mandragone, kur jau buvo laikas buvo — pietums — 10 pietų — paraižiau keletą atvirų laiškelių (kun. O'Rourkiui, kun. J. Mangaračiui, kun. J. Petrauskui ir broliui Pranui). — Pasikalbėjome su T. Ledochowskiu. — 3^{30} Atgal. Pačiuma autos — ..

buvo tikti partai. Įžitant pirėjo dėkelis – buvo
jam pagijo, kad pradėt lyti. Aš net pradėjau
melstis ta intencija ir štai Šv. Panelės užta-
rimas, kaip tikiu, padarė, kad debesai išsisklai-
dė ir nei lašelis lietaus nekrito ant mūsų
sprendas. Su Šv. Offertorium pasidarė pake-
lyj blaga. Visi paliegę grįžome jau apie
7 val. vakaro.

7 Rugsėjo.

Šiandien turime pal. Morkaus Cricino šventė-
ta. Buvęs germanikas, kuris už katalikų
tikėjimą su kitais šv. kunigais tapo nu-
žudytas Vengrijoj 1619 m. – Iškilmingai
minėta tą šventė apvaikščiojimą Ryme.
Lapkričio mėnesyje.

Esu gavęs pavedęs „Vadovas" ~~kurio~~ № 25-
kame patalpinta iš mano „Žodis apie mūsų
tėvo Žalgirio." Dieve duok, kad nors vienas
iš mūsų istorikų atsilieptų ir ištirtų
Žalgirio mūšio dalykus! Tai būtų tikrai gera
į tojo mūšio 500 metų paminėjimą.

Rytoj gražiausia – Šv. mūsų Motynos Užgimimo.
O kaip puikios esti šios šventės! Džiaugsmas
ir viltis viešpatauja širdyje, nes į mane
vis daugiau įsitikrina, kad tikra esi.
Marija yra mūsų Motyna Geriausioji!
Šiandien tai bus meditacijos punktai sykiu
~~del~~ visiems.

8 Rugsėjo. Šv. Marijos Užgimimas.

Iškilmingoji suma, kurioje dalyvau kaipo
akolytas! Mūsų giesmininkai pagiedojo ant
7 balsų „Ordinarium Missae" išskiriant „Credo"!
~~Bet~~ Aklagai turėjo tuoj po mūsų Mišių
~~dėl~~ važiuoti į Zagarolo, kur laikė
primicijas vienas jaunas kunigėlis. Mano
„Magister Chorali" taipogi užkvietas, bet
atsakiau, nes turėjome „Teaterprobe" –
Vakar gavau nuo draugo kun. Antano
Jurelkičiu laišką su paprašymu (indirect
mandagiai) ir neišpildymas mano para-
dėjimo = surankioti žinias apie tarpo
Šv. Alfonso ir Ballerini de poenitentia

ginčių istorija. Taigi šiandien beveik visą laiką sunaudojau tam tikslui: surašyti jau surinktas žinias ir jas padinti ir sustematizuoti. Rodos vienok bus perniai: Tat laiške prašiau, kad paduotu punktus, ant kurių pageidauja atsakymo, o aš pasistengsiu su T. Redemptoristų pagalba surasti tinkamus atsakymus. Dievo duok, kad pasisektu, nes nepagaus Antanas labai tų žinių reikalauja. Ir taip jisai rašo: „Dovanok už nuobraudumą, ale žinok, kad toliai taip neatleisiu, iki man nepadarysi, arba gražiai neatsisakysi". Atsisakyti negaliu. Tat reikia dalykas pernšti.

9 Rugsejo. Šv. Petro Klevero Diena.

Šiandien negrų Apaštalo šventė! Ačiū Dievui, ypatingai arčiau to jo Šventojo gyvenimą. Tai buvo tikras negrų apaštalas! Jojo visas gyvenimas – buvo tai pasišventimas jųjų labui. Kiek turėjo jisai iškentėti, kolei apleidimų, kiek kurio nesmagumų!.. bet jisai tarėsi

ouviniji Kristaus žodžius: „qui perdit animam suam propter me – inveniet eam" – kuri jo Dievo didybėj meniai visus prispaudimus išlaikys, savęs neživeruodamas – tik Dievo garbei ir paverstojo avelių išganimo.
Viešpats šiandien suteikėjo man ypatingo džiaugsmą, o Šv. Komunijos laike (po jai) atėjo man mintis į širdį Lokom įstoti – bet nujaučiu save, nesinia, ir pašauktu, ir tai neverta tos didelės Dievo malonės. Bet jeigu tas yra Dievo valia – tai tikrai įstosiu. Ale kaip aš rašau? Gal tas viskas tik mano svajonės darbas yra? – Niekas kyppol nedarysiu tame atšovylgyji – iki aiškesnių Dievo nurodymų negausiu!.. Taip – reikia išmintingai ir atsargiai tame dalyke elgties...

10 Rugsejo. Šeštadienis.

Šiandien grįžo dr. Švirskis iš Montecatini-victos. savo kuracijos. Biskį pasitaisęs, į išrodo linksmesnis ir veido varsa sveikesnė.

Rekreacijos laike papasakojo jisai mūsų bičiu-
kamerai apie savo kuracijos laike gyvenimą.

Iš Rymo jisai yra atnešęs man nelabai
malonią žinią: štai tie 27 lirai buvo tikrai
jam atsiųstos iš Drūsko – tat mano 11 re.
iš „Vadovo" Redakcijos dar lygščiol neva atkeliavę.
Taigi tuoj parašiau apie tai laišką kun.
Skrangalčiui, sykiu prašydamas, jeigu jau
perviedai yra pėskoti ~~[illegible]~~ kresoje – tegu-
nei nesiteiksianti toliau, tik tą pinigą atsi-
žadu).–

Jau iš ryto gana smarkiai lyjo – lietus
lijo (~~[illegible]~~ pertraukomis) iki po pietų..
Rengiamės padaryti „Doctoren-Ausflug"ą –
bet nežinia, ar T. Rektorius leis. Šiandien
mūsų kun. Prefektas pasiklausinėjo
kalbama, kad neleisiąs įvairių priežasčių
dėlei. Pažiūrėsime!

11 Rugsėjo – S. Nominis Mariae.

Reformacija nemokama! Apie ją jau esu
parašęs mano dvasiškųjų dalykų sąsiuvinyje (psl. 86).
Puikią yra pasakęs šiandien egzortą T. Rektorius.
Kalbėjo apie Šv. Marijos garbinimą. Atidengė
mums gražiai ~~turinį~~ hymno „Ave Maris Stella"
turinį. Kiek ten minčių ir kaip gilių!
Ten sukrauta viskas kas tik paliečia
Šv. Marijos aukštybę ir didybę. Ten išaiškinta,
kas yra mums Marija! Arčiau surašęs
esu vėl atsiminimų ~~[illegible]~~ sąsiuvinyje (p. 88).

12 Rugsėjo –

Vakar buvo teatras (mūsų diakonų garbei, kurie
jau paskutinį sykį, paskutinės vakacijos
yra čia Pastore –. Gana gerai praėjo – tik
artistai nelabai mokėjo savo roles –; atsižymėjo vienas
mano draugas R. Morevičius.

Ketinome šiandien padaryti „Doktoren-Ausflug"ą,
kurį mums T. Rektorius vienok (turbūt
kun. Prefekto prašymo dėlei) leido – bet
iš ryto buvo su oru nevisai tikra – tai

ir pasilikome name, nors per visą dieną buvo gana puikus oras (tik biskį vėjo apsiniaukę).
Tat nutarėme rytoj jį padaryti. Važiuosime į Olevano.
Turiu čia pažymėti, kad iš syk nevisi draugai buvo už tokį „Ausflugą" – bet šiandien, ačiū Dievui, susitaikę visi nutarė, jei rytoj bus gražus oras, eiti neatbūtinai:

13 Rugsėjo.

Štai šiandien, kaip buvo nutarta, taip ir išpildyta – esame atlikę mūsų „Doktorenausflugą" – į Olevano. Gana puikiai pasisekė, jei neskaitysime lietaus, kuris biskį mus sušlapino, ir kurio dėlei nebuvo galima gražių išmatymų taip reikia. Vienok puikus automobiliu važiavimas, gražus nuo S. Vito iki Bellegra pasivaikščiojimas, ant galo linksmas pasivaišinimas pas gerą gaspadorių Olevanie – atgraužino mums lietaus nesmagumą. Visi daktarai, kaip manau, yra užganėdinti. Iš Olevano esame nusiuntę apie 60 atvirų laiškelių į visą Italiją. Aš prisiunčiau nuo savęs 6: namon, Jonui R; Klemensui, (Lortz) Rieser, König, Schwarz.
5 val. po pietų automobilius paėmęs mus atgal jau 4 val. pristatė mus į Palestriną. Ant 1/2 val. buvome jau name. —

15 Rugsėjo.

Vakar nieko nein užrašęs mano dienoraštyje – nes ir nieko ypatingo ir neatsitiko: jaučiausi tik biskį pailsęs po vakarykščio pasivaikščiojimo.
Šiandien buvome Tivolyje – puikiausi Italijos vietelė. Aplankiau gražius lakai kaskadus ir Villa d'Este. Paskutinėje (vienok nieko ypatingo negavau pamatyti) fontanus ir – – –
Gavau laišką nuo draugo kun. V. Šivelnio. Rašo apie savo vargus ir džiaugsmus bei viltis, kaipo tikras draugas. Tuo pačiu jam atvirą laiškelį iš Tivoli – su pažadėjimu neužilgio atrašyti laišką.
Nusiunčiau taipgi atvirus laiškelius su pasveikinimais Pranui broliui bei draugui Vikt. Babickiui.
Paskutiniu prašau nupirkti keletą Verešėagino darbo (kopijų) paveikslėlius, kuriuos nori turėti vienas iš mano draugų – kroatas.

17 Rugsėjo

Mano darbas (immanencijos teorija), ačiū Dievui, jau žengia pavaliai pirmyn. Įžanga jau beveik nuskicuota; reikės tik turbūt daug darbo padėti kad viską gražiai sutvarkius. O gal dar reikės reformuoti pati įžanga, nes turbūt perdaug išbrėžęs joje pareikšti: noriu pertatyti katalikiškąją evoliuciją, scholastikos monopolizmą ir pusę jos atsivertimo nuo Dangelio katalikų-o prie Kanto principų priėjimo jų modifikuojant ir išplėtojant į immanencijos teoriją.

Dieve duok, kad tas darbas pasisektų!

Išėjusis Šv. Tėvo Pijo X raštas „Motu proprio" padarė ir mūsų konvikte šiokį-tokį, bent pas kaikurias ypatas, nusiminimą. Laukiama viso laikraščių skaitymo užginimo, nors yra vilties, kad prie to neprieis.

Mano nuomonė būtų gerai jeigu uždraustų visokios politiškosios rūšies laikraščius skaityti, bet leistų teologiškosios, filosofiškosios ir šiaip mokslinės rūšies laikraščių skaityti —

Pažiūrėsime, ką mūsų T. Rektorius padarys. Jis šiandien yra grįžęs iš Rymo. Laukiama išaiškinimų... Gal rytoj per konferenciją bus apie šitą dalyką kalbama.

18 Rugsėjo. Festum Septem Dolorum B. M. V.

Viltis, kad mes gausime šiandien dekreto išaiškinimų, mus suvilijo, nes nebūta jokios konferencijos. Galima vienok šio-to laukti; jogei Šv. Tėvo žodžiai paliečiantieji mūsų dalyką yra gana aštrūs ir palepiantieji. Štai iš „Motu proprio" ištrauka (paimta iš officijal. laikraščio „Acta Apostolicae Sedis" p. 668 - September 1910): „✠ ... Cum clericis multa iam datis eaque gravia sint imposita studia, sive quae pertinent ad sacras litteras, ad Fidei capita, ad mores, ad scientiam pietatis et officiorum, quam asceticam vocant, sive quae ad historiam Ecclesiae, ad ius canonicum, ad sacram eloquentiam referuntur, ne iuvenes aliis quaestionibus consectandis tempus terant et a studio praecipuo distrahantur, omnino vetamus diaria quaevis aut commentaria, quantumvis optima

ab iisdem legi, omnes moderatorum conscientia, qui ne id accidat religiose non caverint"

Vakar pasiekė mūsų buveinę ~~kun.~~ Prefekto kun. Tortzik'o laiškas, kuriame nabagas skundžiasi esąs nelaimingas, jogei savo tikslo negalįs pasiekti t.y. įstoti į Jėzuitų Vienuolyną Kard. Kopp'o pusės kliūčių dėlei. Tat prašo mus melstis už jį, ką aš stengsiuos ir esu pažadėjęs. Vakar parašiau laišką jam — (Camerae epistola), kuriame kaipo tojo prefektavimo atminimui išgirsto jojo apie Šv. Jėzaus Širdį kalbos ir dėkuojęs už jas — sykiu linkėjau pasisekimo į Jėzuitų vienuolyną patekti —

19 Rugsėjo.

Mano mažutis straipsnelis „Žodis apie mūsų tiesą Žalgirio" („Vadovo" #25), kame pastatęs esu vokiečių (būt kun. Nieborowski'o) nuomonę apie tą mūšį ir prašęs mūsų istorikus šito klausimo moksliškai ištirti. Aš nelaukęs, kad paroditų, nors vienam pažystamų kaip priešingos yra mūsų laikraštėlių nuomonėj vokiečių — paėmiau „Šaltinio" #27 — straipsnį „Žalgirio sukaktuvėj" (rašo p. Paparonis — mano draugo Kun. Ant. Šmulkščio ~~pseudonimu~~ kiek žinau) — šitas akibrokštas — iššaukė iš pusės p. Paparonio „Žalgirio sukaktuvių priedą" („Šaltinis" #36), kame išaiškinama palytėtus mano straipsnelyje autoriaus žodžius ~~ištr.~~ iš „Šalt" #27-to ir sakoma ~~autorius~~, kad autorius naudojosi naujausiais dokumentais; taigi dokumentališkai parodęs savo žodžius teisingumą. Nežinau dabar pats, kas daryti? Atsiliepti? Juk aš nenorėjau jokios polemikos!

Apsimąstęs — štai ką nutariau: „Allg. Rundsch." #36 — patalpinta straipsnį pirštai kun. Nieborowski'o išvedimus ir gana bešališkai ir dokumentališkai. Taigi reikės šitą dalyką patalpinti „Vadove" — ir prie tos progos žodį tarti apie p. Paparonio „priedą". Laukiu tik „Vadovo" #26 — gal kas jame atsilieps dar ant mano atsišaukimo.

Gavau šiandien laišką nuo naujojo „Šaltinio" Redaktoriaus kun. A. Civinskio su užprašymu, kad būčiau „Šaltinio" bendradarbiu.

„Būkite taip malonus pavesti, kokios valandėlę laiko tam tikslui ir, nors sykį į mėnesį, parašyti kokį, prastiems Lietuvos žmonelėms tinkamos straipsnelį, ar tai apie Ryma, ar iš kelionės, ar kokią apysakėlę, ar šiaip ką sumanę. ... Visas išlaidas, o taipgi už raštus, (kun. Civ. pabraukė), atsižiūrėdami į Jūsų reikalavimus, atlyginsime." — Taip rašo kun. A. Civinskas. Ką gi atsakyti? Manau atsisakyti būti tikru bendradarbiu, nes laiko tam nėra, mokslas yra pirmutiniu dalyku — Vienok visai gal neatsisakysiu. Pažiūrėsiu dar ir apmąstysiu visą dalyką. ———

22 Rugsėjo.

Šiandien kėtinome padaryti „Ausflugą" į „Rocca Priora", bet oras mums neleido: debesiai užtraukė dangų — bijojome lietaus. Iš pat ryto prieš piet lijo tiktai — o po piet (apie vakarą) gana smarkiai.

Pradėjau rašyti straipsnį: „Katalikų Bažnyčia ir laisvamanių krikščionybė". Noriu nusiųsti „Šaltiniui" jį tiks, o gal „Vadovui". Jau tik tuoj savaitė vakacijų liko! Rekolekcijas laikysime [illegible] Pastor-.

Laukiame žymių permainų Universiteto profesorių komplekte. Pažiūrėsime!

27 Rugsėjo.

Oras visai pasitaisė: per 3 dienas beveik lijo — tačiau dienomis, šiandien vakare biskį pasitaisė, tik yra gana šalta. Nakčia-pav. šiandien net po gera, pakloj ~~šaltų gana~~ buvo šalta.

Turiu dabar daug darbo: parašęs straipsnį „Kat. Baž. ir laisv. krikšč." nusiunčiau „Šaltiniui"; Rengiu dabar du arba net tris straipsnius, būtent: 1/ apie Šv. Rašto Institutą Ryme; 2/ Apie „Sillon'o" cenzūrą ir reformą; 3/ Reikės gal dar žodį tarti apie mūsų tris Žalgirio - t. y. apie atsakymą ant kun. Nieborowskio straipsnį. Toliau reikia pamokslą rengti: nutaręs esu rašyti apie šv. Juozapatą. Ant galo jau mano

efektas bus visai neapdirbtas!
Bet

25 Rugsėjo

Vakar gavau N. Šv. Rašto egzempliorių. Ačiū Dievui! Ant galo turėsime prigimtoj kalboj Dievo Žodį. Ačiū Šv. Kazimiero draugijai, kuri, leidžiant Šv. Raštą, išleidžiant ir kun. Skvireckio pasišventimui, kuris apsiėmęs yra versti ir priduoti komentarą – už 6 metų tikimės išeisiąs visas Šv. Raštas, Naujojo ir Senojo Įstatymo. Kaip Šv. Kazimiero draugija pažymi – bus tai darbas 500 jubiliejaus ~~500~~ Žemaičių Vyskupystės įsteigimo – paminėjimui, kuris šiai apvaikščiotinas yra 1917 m.

Mūsų Tėvas Spiritualis yra pasakęs puikią konferenciją – yra išaiškinęs naujai išleistojo Šv. Tėvo rašto „Motu proprio" svarbą ir mūsų gyvenimui praktingumą. Palytėjo žinomu ir laikraščių skaitymo dalyką. Pasakė – kad mus tas uždraudimas nepaliečia, nes mes jau prieš 3 (ar 4) metus, kada panašus uždraudimas Italijoj seminarijoms išėjo – gavome privilegiją – nuo to uždraudimo išėmimą. Vienok šioks tokis apribojimas turėtų įeiti – apie ką T. Rektorius jau pastarąjį kartą pažymėjo – kad nereikia jau taip stačiai žiūrėti į tą dalyką, būk visi laikraščiai esą užginti skaityti. Juk uždraudimas buvo už tikslą – kad „ne iuvenes aliis quaestionibus consectandis tempus terant et a studio praecipuo distrahantur" – Taigi visi laikraščiai – mūsų mokslui pagalbon tarnaujantieji – nėra uždrausta skaityti. Taip dalykams stovint – nesuprantamas yra man – kodėl mano draugas Klemensas Jovo – vakarykščiame laiškelyje – dėjosi – kas dabar daryti?! Jei laikraščiai užginta skaityti – tai ir rašyti!
Taigi šiandien nusiuntęs pinigus už egzempliorių (2l. 25 c.) – pasiklausiau – ar pas juos visi laikraščiai esą užginta skaityti?!

26 Rugsėjo.

Šiandien atsitiko su manim ypatingas dalykas.
Rodos - nuo didelės nelaimės, ačiū Dievui, buvau
išliuosuotas. Štai kaip dalykas. Šįryto išėjau
su keliais draugais į „[illegible]" pasivaikščio-
ti. Grįžtant - štai kažin-kas - rodos mane
įdūrė į koją. Tuoj pradėjo baisiai deginti koją.
Manau sau - gal koksai erškėčių galas mane
įdūrė taip baisiai. Bet štai ~~ir~~ dega ir degina koją.
Nusimoviau pančiakas - žiūriu - ~~[illegible]~~ ~~o mano~~
~~koja~~ ~~kažin~~ maža žaizdelė kojoje! Gal gyvatė?
Dr. Švarcas pažiūrėjo - taipgi būtų
ir manęs - O gal mums tik rodos? Tat
manė toliau. Bet man vis skauda ir degina koją.
Dar sykį nusimovęs pančiakas, pažiūrėjau į
žaizdelę. Švarcas nusprendė tuoj, kad jau žaizdelė bėžkį
yra ~~[illegible]~~ - Taipgi mūsų, kaip tik ~~gyvat~~
angis įgėlė yra. Tuoj drūčiai apraišęs koją -
kad nuodai neišsiplatintų ~~[illegible]~~ toliau kraujo
[illegible] [illegible]. Atėjo tuoj pas mus
„Krankenbruder". ~~[illegible]~~ - Ir jisai

~~[illegible]~~ greit užpylė ant žaizdos amoniako. Pradėjo
mane taip deginti, deginti - kad tik ką ištverti
buvo galima. Mano draugai tuoj, pradėję besiginčyti
apie atsitikimą, pradėjo mane lankyti ir klau-
sinėti: visoje Kolegijoje tik kalbėta: „Herr
Brandt ist vergiftet" „Die Schlange hat ihn
gebissen". Žmonės nenori tikėti, o kiti
iš juokelio, manydami gal tik koksai [illegible]
įgėlimas!
Po valandai neištverdamas tokio skandalo -
nuėjau vėl pas brolį, kursai ~~[illegible]~~ atrišęs
tvarstį ir pašlapinęs kažin-kuo žaizdą -
dar man palengvino. Jau taip nebeskaudėjo.
Po pietų mano koja buvo visai išsipūtusi,
o ~~[illegible]~~ pūslytėje pylė vandenio ar kas-tai
tos amoniako. Brolis tuoj išspaudęs išla-
šinęs žaizdą kokiu-tai tepalu. Vakare
jau galėjau žaisti „Ballspiel", nors bėgioti
buvo sunku. Ačiū Dievui, viskas tos nelaimės laimingai
perėjo -

27 Rugsėjo
Vakar vakare pasveikinome mūsų Gerb. T. Rektorių
su Vardinių diena, kuri štai šiandien iškilmin-
gai esame apvaikščioję. Atvažiavo svečių būrelis
iš apylinkės ir Romos, tarp kurių pažymėtina
„Principe" Barberini – senasis Kollegijos drau-
gas t. y. prielankus. Lošėme teatrą, kuriame
ir aš turėjau šokti – tokis tolų sulenkti į pus-
kese visi iš mano plikiosios galvos. Pietų laike
giedo darinėta, griežia orkestras ir t. t.
T. Tonchas, kursai atėjo pėsčias iš Romos
po senajai „via Prenestina", prakalbėjo, išrei-
škdamas T. Rektoriui linkėjimus iš visų širdžių
mūsų vienybė ir krikščioniškoji meilę ir bro-
lybę – Po pietų – gana ilgai lauksio – svečiai
į paš po mažu pradėjo skirstytis.
T. Rektorius taipogi išvažiavo į Romą.
Su mano kojos žaizda ~~eina~~ ~~bei~~ geryn:
žaizda jau nėra taip baisi, nors, rodos,
daug laiko ~~reiks~~ praslinks – kada visai
~~sugis~~ išgis, – nes ačiū jūsų gerai prižiūrėjimo
mano kojų

4 Spalio – Šv. Pranciškaus diena.
Mano spėjimai, kad mano koja ~~ne~~ negreit
išgis per tikrai yra išsipildę. Ligi šiol dar
negaliu paeiti be skaudėjimo. Jau 28 Rugs.
pasidarė man blogiau po pasivaikščiojimo
su T. Giannuppo. Ketverge 29 buvo dar arčiau.
Skauda einant ir tik. Ką, žmogus padarysi?
Vakare gavau prieglaudą galvos sopulį –
30 – ir Ryto atsikėlęs – pajučiau save
visai blogai. Nemačiau visai, galvojau
taip, nesižinai, kas darosi. Nuėjau Šv. Mišių
išklausyti. Negalėdamas klūpoti kojos
skaudulių dėlei sėdėjau, tik kai kuriose
Šv. Mišių svarbesniose dalyse klūpojau –
– bet nuo to ką, tik neapalpęs buvau.
Tuoj po Šv. Mišių skubinu pas mūsų
gerą „Krankenbruder", kursai apžiūrėjo
kojų ir pamieravojo temperatūrą – rado
karštį. Davė kokių ten vaistų ir liepė
iš kambario niekur neeiti. Nuo to laiko
eina man gana bloga. Karštį turėjau iki

Nedėliai iš šio nedaug, bet su koja tai skaudulys ir po šiai dienai beveik tas pats; kaip sau ramiai sėdu — tai nieko, bet tik atsikeliu tiktai pasiimu — jau pradeda sopuliai mane kankinti! Dievas žino, kuo tas viskas pasibaigs! „Krankenbruder" — tas geras brolis, kurs mokyme rūpinasi apie mane, šiandien pasakė, kad geriau jau bus — bet aš vis negaliu tikėti, nes man vis skauda, kaip tik atsistoti arba eiti. Su dideliu viltimi pradėjau šiandien tridiumą" į Sal. Širdį Jėzaus per P. de la Colombière ir Pal. Margaretos Alacoque užtarimą tuo intencija, kad, jei su Dievo valia sutinka, mano koja išgytų. Turiu viltį, kad Mieliausioji Brangiausioji Jėzaus Širdis pasigailės manęs ir malonės išklausyti, jei ne mano maldų, tai tųjų Šventųjų ypatų užtarimo.

Vakar buvo „Communità" Montorellyje pas kn. Paulių. Prašiau draugų pasimelsti ir už mane.

30/IX

Sekmadienį nusiunčiau „Vadovui" mano straipsnį apie „Sillon'o" cenzūrą ir reformą — šiandien gavau „Vadovo" № 11 — kame jau parašyta apie Šv. Tėvo laišką „Sillon'o" nusprendimu. — Įdėta Šv. Tėvo laiško vertimas ir keletas žodžių kronikoje paminėta apie Sillonistų Šv. Tėvo laiško prisipažinimą. — Taigi nežinau ar Mun. Redaktorius patalpins šitą mano straipsnį. Man rodos — kad čia galėtų būt, nes jame yra Šv. Tėvo laiško išaiškinimas, išdėstymas.

Šiose dienose esu parašęs laišką į Tėvelį, o paskui į Brolį — Prancišką su linkėjimais Vardinių dienoje.

Laukiame rytoj T. Bidderlack'o, buvusiojo Kollegijos Rektoriaus, atsilankymo. Deja — negalėsiu sykiu su draugais jį priimti — gal atsilankys pas mane? Tikiuosi. —

11 Spalio — Utarninkas

Ištisiai priverstas esu sėdėti arba gulėti. Vaikščioti negaliu: koja skaudanti neleidžia. Per šitą laiką net

pamoryje kuris šį-tą užrašytų mane „Dienoraštyje".
6 Spalio atlankė mus T. Bucketlock'as su keletu kitų Tėvų iš S.J. bet aš negalėjau sykiu su draugais jį priimti ir su juo kalbėtis. Tą dieną atlankė mane Daktaras iš Žagarės, apžiūrėjęs koją, pasakė, kad jokio pavojaus nėra, tik reikės ilgai laukti, kol žaizda visai užgys: mažiausiai 10 dienų. Štai šiandien jau 5 dienos, kaip jis man tą yra pasakęs. Atlankė mane T. Prokuratorius, pasakė keletą žodžių, labai man patiko. [illegible] jau [illegible] Sekretorių nusiunčiau „Vadovui" atsakymą [illegible] paperunui ant jojo „Žalgirio sukaktuvių proga" – vardu „Prie Žalgirio mūsų klausimu" parašytam kun. Redaktoriui, kad pasibaigtų ta [illegible] nelaimingoji polemika, kurios visai nenorėjau pradėti.

Su mano koja šiandien jau geriau, bet bevaikščioti negaliu: skauda! „Krankenbruder" rišdėjo šiandien kojoj tam pleisterį. Pradėjo labai skaudėti, bet jau gal po pusvalandžio nustojo, ~~kada~~ ir man lygiai ~~[illegible]~~ galiont. Kadangi pradėjau eiti – vėl skauda. Nežinau kada tas viskas pasibaigs. Tikiuosi, kad ~~ne~~ kazilgis. „Krankenbruder" užtikrina. – Dievo [illegible]!

15 Spalio – Šeštadienis.

Mano Dieve! Su mano koja jau yra gerai: jau galiu be skaudėjimo vaikščioti, žaizda jau gija, tiktai pradėjo pamažu oda augti. Bet dar negaliu daug vaikščioti, kad žaizda greičiau užgytų. Už keletos dienų turbūt visai bus gerai. Garbė ir dėkavonė Aukščiausiam, kursai pasigailėjo manęs ir atėmė nuo manęs šitą vargą!

Rytoj pradedame mūsų rekolekcijas: per 8 dienas – Vedėjas yra T. Fouchas. Tikimės, kad jisai puikiai atliks vedėjo pareigas.

Vakar (užvakar) gavau du laišku: vieną „Tiltuvio" ir vieną „Vadovo" Redakcijos. „Tiltuvio" Redaktorius praneša, kad pataisyme, ~~[illegible]~~ padaręs kai-kur atmainas, kad žmonėms lengviau suprantamas. Tikrai esu pasiryžęs tiktai per antrines kai-kur pratiesų žmonėms.
„Vadovo" gi Redaktorius dėkavodamas už raštelį apie „Tiltuvio" dabar negalįs jo dėti, nes jau talpina ištrauką šv. Tėvo Gromatos apie „Tiltuvio" kelertą. Ant to aš atsakiau šiandien, kad „La Civiltà Catt." taip ir yra padarius, bet paveda visai jam, kaip

šia
nes kogul šaro. Atsakymą, ar paraišys prie pro-
gos. Gavau, mat, šiandien anglą „All. Runs."
numerį, kuriame kun. Niekorowskis atsako
kun. Krupoto išvedžiojimams (Allg. R. 436) priešai
jojo straipsnį (427). Rodos jame aiškiai pasa-
kytojų manomą, kad lenkai esą kalti protest.
išsiplėtojime brūzų krašte, kur apie tai esu
indirekte (ne atsakymas)
paraišys „Vadovui", kad mano abejojimas išreikštas
straipsnelyje „Prie kalbos mūsų klausimo" —
prašalinti.

Gavau šiandien laišką iš namų: rašo broli-
šamys Motyeus vardu. Užklausia manęs, ar su
manim nėra kokio pikto pasidariję. Štai jojo
žodžiai: „Rodzice są szczególnie zaniepokojeni,
że już sporo czasu nie mamy od ciebie żadnej wiadomości.
Mimowoli zjawia się myśl, żeś może chory, albo może
co ci się stało złego. Myśl ta potęguje się przez sny
które, jak wiadomo, zawsze wróżą coś niedobrego. Dzi-
siaj. Ojcu śnił się, podobno, aż 2 razy, przyczem
ran widział cię tańczącego. Napisz zaraz po otrzy-
maniu mego listu i rozwiej te przykre sny i myśli"!
(Laiškas rašytas 9 spalio iš Marijampolės)

Jogi nesenai esu rašęs laiškų namon — tik
tik ant atviro laiškelio parašiau keletą žodžių —
~~Tam pačiam laiš~~ Išstato tikrai kad tie sapnai
taip nedavė ramybės! Aš netikiu į sapnus —
bet tikrai negaliu užginti, kad ~~jiems~~ jie
yra tikrosios paslapties žmonių protams.
Tam pačiam laiške praneša brolis — kad
vidutiniškai (~~prawdo~~ prawdopodobnie) atvažiuosiąs
mano pažįstamas Dzūkų Česl. Jasenauskas
į Ryma — įstos į Lenkų Kollegiją —
Džiaugiuosiu nors vieną pažįstamą iš mano
krašto pamatysiąs —

29 spalio Roma — Šeštadienis.

Štai jau esame atlaikę rekollekcijas, jau gyvename
nuo 26/x Ryme! Rekollekcijų laikas praslinko
greitai ir labai naudingai. T. Fondeas stengėsi
ypač (suvartuoti) taip savo pamokas sutaisyti
kad jas naudingai būtų galima suvartuoti praktikoj.

30 spalio — Roma — Nedėldienis.

Iš išvykimų pasinaudojau gerkai. Daug aiškių
ir tikrų taisyklių praktingam gyvenimui pritaikintų

Gan viską naujo skubinti [illegible], kad ir [illegible] patiems galėčiau pasinaudoti.
Antrą dieną po rekollekcijų tuoj traukėme į Rymą, kur laimingai pribuvome išryto 26/X.
Su mano [illegible] dabar jau eina gerai. Ilgokai kentėjau. Po išėjimo dar atsirado kažin-koks votis, kurio tik dabar išnyko mano geram „Krankenbruder" ačiū.
Vakare prieš išvažiavimą į Rymą, atsisveikinome su Filosofijos Daktarais su mūsų Kamera ir ėjome į Teologų Kamerą.
Mane paskirta Teologų [illegible]. Gavau vieną gerą kambarį, didelį, šviesų, tik biskį bus turbūt šalta žiemos laike; tikėkiuosi vienok, kad ir žiemoj Ryme būdamas jau priprasiu mano prie Romos klimato, oro.
Pirmyjučių pribuvo jau ir visi — 22 — [illegible], kurį dabar neatsirado, nes tėvas serga.
Šiemet priimta gana daug, ir ~~an~~ T. Rektoriui nauji žodžiai — ~~niekad~~ ger vieta patalpinti [illegible] niekur (nebuvo taip daug priimta. Tas liudija, kaip mūsų Kolegija

[illegible] slovinti!

3 Lapkričio.
Šiandien pradėjome eiti į Universiteto prelekcijas klausyti: lectio brevis. T. Buonaiuti pasakė apie modernistų mokslą, gavau [illegible]: [illegible]! Po jo atėjo T. Lazzarini kuris išguldo Apologetiką: „De vera Religione" Šiemet padalinta Apologetikos išguldymas tarp dviejų Profesorių. T. Van Laak išguldys „De Ecclesia et Traditione".
Po to nuėjome į Bažnyčią šv. Ignaco, atlaikyta Mišios į Dvasią Šv. — Kartu su Germanikais giedojome [illegible] Dievą, kad Dievas man leistų pradėti Teologijos studijas. O kad ar tiktai gerai pasinaudočiau [illegible] geromis progomis, kurias Gregoriana šiemet [illegible] suteiks. ~~Kolo~~ .

4 Gruodžio. ~~Roma~~

Jau visas mėnesį ~~pra~~ praslinko nuo laiko, kaip mes esam pradėję naujus mokslo metus! Per visą tą laiką nei sykį nesuspėjau nors žodį užrašyti mano „dienoraštyje". Šiemet turiu darbo dar daugiau, rodos, kaip pernai. Universitete lankau: 1/ T. Bucceronio prelekcijas iš Moralinės Teologijos. Kaip puikiai kalba tasai garsus vyras, bet paviršiui visai nekka-išrodo: mažas, senis, bet jojo akyse, kuri ž. ka- matyti kokių ten aukštesnybių, didybių. Paskui 2/ Apologetikos kursus, kuriuos laiko net du profesoriai: T. Van Laak ir T. Lazzarini. Man patinka ypač pirmasis. 3/ Introdukcijos į Šv. Rašto prelekcijas — laiko T. Rosadini, jaunas profesorius. Išguldo gan gerai; tik kalba, rodos, pergreit. 4/ Toliau Bažnytinės Istorijos kursus — Laiko T. Savio — geras labai profesorius. Iš jojo prelekcijų galima daug pasinaudoti. Didelę atydą atkreipia jisai ant istorijos šaltinių pamatojimo; tikrai kritiškai žiūri į juos, ir apskritai ant į istoriškųjų faktų atsižiūri visai pagal kritikos mokslą.

5/ Prie Introdukcijos į Šv. Rašto lankau dar T. Foncko lekcijas apie Kristaus stebuklus. Šitai profesorius yra jau gana garsus. Ir tikrai, man rodos, jisai užsipelnė tojo vardo. Išguldo puikiai.

6/ Ant galo lankau T. De...tis išguldomą Dydžių kalbą. Labai praktiškai. —

Jau ligšiol išmokau rašyti ir biskį skaityti.

25 Gruodžio. Viešpaties Jėzaus Užgimimas
1910.

„Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis." Taip giedojo angelai Kristui užgimus. Taip gieda šiandien šventoji Katalikų Bažnyčia, taip privalo giedoti kiekvienas tikras katalikas. Nes šiandien: „apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus" (Tit. 2); šiandien „iustitia et pax osculatae sunt" (Ps.); šiandien „lux efulsit super nos" (Iz. 9)! Žmogus giliai su tikru tikėjimu žiūrėdamas į šitą Viešpaties paslaptį, Dievo gailestingumą ir Jojo begalinę meilę žmogui – negali nesidžiaugti ir karštai Viešpačiui dėkoti už šitą neapsakomąją malonę, Išganytojaus atsiuntimą, kursai jau nuo pat pirmosios dienos buvimo „<u>docet faciendo</u>", kaip gražiai vakar išsitarė yra T. Provincialas pakkluose. Jisai <u>liuosai</u> išrinko <u>tokį būdą</u> žmogaus atpirkimo

ir išliuosavimo nuo nuodėmės ir tam tyčia <u>neturtingumą, vargą, kentėjimus</u>. O tai Dievas išrinko – yra neabejotinai geriau. Šitu pavyzdžiu <u>mokina</u> mus Kūdikėlis Jėzus kaip mes turime žiūrėti į šitą gyvenimą. Tai yra tikroji pasaulėžvalga.

1911. San Pastore 4 Rugpjučio Petnyčia.

Štai mokslo metai praslinko! Štai
vėl esame mūsų brangioj villioje
San Pastore! Per visus veik metus nieko
beveik nei neužrašiau į mano „dienaraštį"
Laiko vis pritrukdavo, o gal ir noro.
O kiek daug kas prirašyti.
Visupirmiausia, Dievui taip suredžius
– priėmiau šventimus į Subdijakoną –
Paskui per visus metus galėjau taip
puikias lekcijas klausyti Teologijos
skyriuje. Daug ko pasimokinau.
Ypač man ~~daug~~ labai patiko T. Ro-
sadini lekcijos iš Introdukcijos. Kaip
šitai jaunas dar profesorius puikiai
išguldinėdavo savo dalyką! O toliau
T. Bucceronio, T. Savio etc. prelekcijos
būdavo labai interesingos. Bet ypatingą
svarbumą turėjo Apologetikos kursas,
kurį, nors išguldinėjo ~~ne~~ ne taip

gerėčiau, taip atsiminti, vienok kaslink
pačių dalykų — tai buvo vienuoliškiausia
iš mano gyvenimo ir tolimesniam
mokinimuisi Teologijos. Ačiū Dievui —
O taip aš dėkingas esu Augščiausiam
už Jojo gerybes, už Jojo taip gausias
ir manę malonių išpylimą
šiuose metuose.
Ant pabaigos išlaikiau egzaminus
labai gerai: iš Moralinės — „probatus" —
bet užtai iš Apologetikos —
„probatus c. laude" —
5/VIII Dabargi čia Pastore galiu pailsėti
atsilsėti ir prisirengti prie kitų darbo
metų. Vienok, žinoma, ir vakacijų
laike negalima būti be darbo. Pasiryžiau
šįmet francuzų kalbą bent kiek pramokti — Gavau nuo vieno gero draugo
Graber'o ~~gerą~~ puikų vadovėlį:
„Methode Toussaint-Langenscheidt"
Tikiuosi — daug pramoksiąs —

Reikės, tik žinoma, visa kita atmesti;
bent visai mažai kitu užsiimti, vien
tiktai su francuzų kalba. Toji aplinkybė
man nevisai patinka, bet ką padarysi —
jei noriu šį-tą nuveikti ~~[illegible]~~ viena-
me dalyke — reikia visa, kita pamesti.

8 Rugpiučio —

Paskutinę dieną Ryme (1 Augusto) nakčia
peršalo musų draugas Rauzi (kursai pra dabar
vakacijų laike musų Antrasis Bidello —)
ir gavo migdalų uždegimą. Nebagas negalėjo
nei kalbėti nei ko praryti, prie tam
karštis — pašaukta net daktaro iš Zagarolo. ~~Ir~~ Šiandien jau ~~tra~~ gana gerai.
Jau gali jisai kalbėti ir valgyti, nors
dar vis turi perdėm laikyti burnoje
ledą. — Jam užsirgus turėjau pildyti
II Bidello priedermes. Tas kiek rodos
nepatinka draugams, ~~[illegible]~~ gal
nevisai „nepatinka", kaip jiems, man

esant subdijakonu, rodos — kad tos priedermės nepatinka mano širdžiai. Žinoma Kollegijos tas nėra privaloma, bet tą padaryjo Prefektas norėjo kad aš užstočiau Draugas jo tos mes gyvenu visai arti nuo jo kambario, tat parankiausiai galiu jį užstoti.

Draugas Ritzeris parašė iš Čenstakavos laišką — Laikas rašo jisai vokiškai jisai laikosi prastoje sveikatoje — Dabar jau jis yra Petrapylyje — Atsiunčiu tuoj laišką —

Kn. Jungas taipogi parašė iš kelionės laiškutį. Lygiai kelionę atlikęs laimingai — yra Budapešte.

Tik Draugas Švarcas vis dar nieko neparašė, o juk jau bus 3 savaitės kaip išvyko yra išvažiavęs — Kas tai reiškia? ! Dieve saugok nuo blogo! Gal tas jisai su Česlovu Falkovskiu ekskursijoj, tat neranda laiko rašyti — Dievas žino! ——

20 Rugpjūčio Nedėldienis

Šiandien atsilankė pas mus T. Fonckas, (Rymo Šv. Rašto Instituto direktorius. Jisai už poros dienų išvažiuoja į Palestiną, su tikslu tenai savo Institutui daryti kelią. Tikrai yra tai pastebėjimo vertas vyras. Neapsakomai didelė energija, dar didžiausis Sald. Jėzaus Širdžiai užsitikėjimas, karštis geidimus Bažnyčios ~~ant~~ naudai, o Dievo garbei dirbti, pra-kartot! Tokiu tai įrankiu Dievas pasinaudoja ~~dideliems~~ reikalams ~~svarbius dalykus~~ savo Bažnyčioje atlikinėti. Šv. Rašto Institutas Rymo yra jojo triūsu, jojo darbu atidengtas. Dabar vėl Palestinoje bus atidengtas fakultetas (o gal ir Beiruto Šv. Rašto fakultetui bus prijungtas Rymo Institutas.)

Šv. Tėvas labai šitu dalyku interesuojasi, rodos, pilnai ~~pasitiki~~ pritaria T. Fonkui užsitikėjimą. T. Fonkus, (kaip jisai pats mums pasakojo, ~~pripažinta~~ ~~Šv. (Širdies~~ nuo

ačiū pri Jezaus Šv. Širdžiai maldavimui — ~~išgavo~~
tiek nupirkty savo darbui įvykdinimui.
Tikrai įstabu, kokiu budu jiedu jiems
pasekė.

Kelionė kurią jiems dabar turi atlikti yra
labai svarbi, bet ir pavojinga:
taip paviršutinis ~~prieš~~ kliūčių dide-
(kaip tai: ~~ch~~ kolera, tifus etc.)
taip ir kitų moralinių iš žmonių
pusės, kurie pavydi jų pradėtojo darbo —
Taigi ~~jiems~~ T. Tondus šiandie prašė mus
idant mes vis jį melstumėmės —
kokią novenną prie Jezaus Širdies atli-
ktumėme —

Dieve! palaimink jųjų ypatų taip brangių
Tavo Bažnyčioje ant kelionės ir
Saugok jį nuo visų priešų ir
nelaimių. Padaryk, kad šitoji kelionė
pavyktų, kad reikalai kuo puikiausiai
butų atlikti, kad visame atsižymėtų
Tavo gerybė ir malonė —

O šit Tau, garbingasai Tėve, pritarda-
mi Tavo melsty, Tavo intencijoje
atliksim noveną prie šalto Jezaus
Širdies!

Draugas Kvietkis jau yra paraiše.
Laimingai atkeliavo namon. Rengias
Petrapylin. Draugas Karlingas
jau buvo pas Arcivyskupą, kursai
be jokios kalbos tuoj pasakė, kad
Draugas turi likti, nes reikalaujama
pas mus kunigų, kad jiems turi
paskirs laiką rekolekcijų pradėti.

Draugas Rauri jau pasveiko:
Jam jiems pylė Bidello priedermis-
Tat ai eis dabar Europ. Vienok
gana ilgai teesis: tas Dolykas:
per 2 savaitę —

17 Spalio. Šiandien vakare pradėdame mūsų metinių 10 dienų
Roma rekollekcijas, kurias ves T. Schelasts rektorius Instituto Sv. Karlo.

Per visą veik Vakacijų laiką nieko nerašiau į mano „Dienraštį", nes buvau tikrai kuo kito užsiėmęs. Laiką liuosą nuo rekreacijų, žaislių etc. – sunaudojau prancūzų kalbos mokinimui ir lotynų stenografijai. Ačiū Dievui, gana gerai pasisekė. Perėjau per šitą laiką 11 laiškus pagal Toussaint-Langenscheidt'o metodą, ir jau pradėjau 12 laišką. Kastišk stenografijos – tai pagal Pitman'o systemą sutaisytąja T. Tabloko rankvedžiu naudojausi. Šiandien jau galiu šiek-tiek jau rašyti – po rekollekcijų manau išbaigt rankvedį – o prelekcijos sunaudoti tolimesniam stenografijos lavinimuisi.

Vakacijos šimetinios tikrai puikiai praslinko. Taipgi su kiek skausmu (jie išrašinėmos ne per skaudžios) aplankiau mūsų gražią Villa San Pastore. Kelią atlikau pro Campino pertinį

po Via Appia – Grįžome 14 Spalio Subatoje.

Seredoj (11 Spalio) atvyko pas mus T. Fonchas, kurs laimingai savo kelionę į Palestiną atliko.

Papasakojo jisai mums plačiai apie savo kelionę. Pažymėjo ypač jog dėlto (Apvaizdos kelionę nuvažiavome jojo Dieto žinojoje. Tikrai įstabu! Ne tik jojo kelionė puikiai pasisekė, bet Dievas dar pasirūpino „dilecatessais", kaip jisai išsitarė. Netaria laiko plačiau apie tai rašyti, bet nuoširdžiai džiaugiuosi, kad tajp puikiai viskas nusisekė. Dieve, ačiū kad Tu mūsų maldų išklausiai! Po pasikalbėjimui nusifotografavome visi su T. Fonchu viduryje –

Šių vakacijų pabaigoje (7 Spalio) atvyko pas mus kard. V. Vanutelli, vizitacijos ~~datoj Sacanti~~ atlikdamas. Priėmėme mes jį puikiai. Jisai ~~tyčiojo~~ teikėsi net su tuo į mus prakalbėt ~~##~~ iškilmingai vakarienės laiku – bet visą rekreacijos laiką su mumis buvo ir pasakojo apie šį ir tą. Ant rytojaus mūsų draugai assistavo jam Gallicano bažnyčioje.

O po pietų nukeliavome mes visi į Gallicano kur atlikta iškilmingoji procesija Šv. Pancelijo garbei. Kardinolas buvo [illegible].
Anksčiau matėme Kardinolą, kada jis grįžo iš Gallicano pravažiavo mūsų Villa-Maskiuji į [illegible] ant kelio, pagiedojome „Vale" – ant kurio Kardin. atsakė išvažiuodamas ir iš savo dalies „Vale" —
Iš kitų svečių mus nežinomi. T. [illegible] su amerikonais; T. Franselin. T. Tulloch, kursai ir mokytojas mane stenografijos mokytojas. Ant galo Salvatoriani iš Tivoli gyvena Skarb (rodos). Linksmai praleidome tikras laikas. Pavalgėme, prasimokėme, pasipūtėme vienas kitą skaudų, ir kitus – Tikrai turim būti visados dėkingas Dievui už visus šitus geradarystes.
„Vere dignum et justum est et pulchrum semper et ubique Tibi gratias agere, Domine Sancte Pater Omnipotens" Amen.

27 Spalio
Roma

Štai jau esame atlikę rekolekcijas. O, kaip jos atnaujina žmogų! Tie blaškantieji darbai ir visokiausi užsiėmimai dvasią jose sustiprina ir stovint ant tvirto pagrindo tikėjimo – dvasiai stoja į kovą su savim, idant visame ir visur atsakančiai savo stovį pasielgtų. Visiškai Dievas iš savo pusės ne buvo šykštus su malonėmis. Gausiai [sunkenybė?] × Tat su Jojo pagalba tikiuosi taipogi ~~pergalėti~~ visas kliūtis, mūsų kongregacijos šventųjų nutarimus išpildyme. Jėdai, kurie ~~nutarimus~~ įkvėpė šituos nutarimus – nepasigailės malonių jiems ištikimam gyvenimu įvykdyti.
Taigi, tiesa, bus sunku, bus skaudu kovoti – nes su savim, su savo palinkimais, pridirbimais, papratimais (žinoma neatsakančiais, nepritinkančiais). Bet „Deus nobiscum – qui contra nos?" Taigi „Domine in Te confido – non erubescam!"

Roma Nr. 3 Lapkričio 1911 mgst.: R.D. Demeter, DD: Graber, Rauci, Kern, Bader, ir aš išėjome pasivai-kščioti po pietų, jei nebuvo prelekcijos, nes dar naujas Profes. (vietoj Kard. Billoto) nebuvo dar atvykęs. Ir štai papuolėme į Villa di Savoia. Turėjome per visą valandą stovėti kaipo areštuo-tieji kol Maršalas mus išleido palinosavo. Gėda ir juokai! Dėkui Dievui, kad dar niekas blogesnio nebuvo, ir kad Castr... niekas nieko nesakė. Bet tai mums pamokinimas: niekad per toli nevaikščioti.

22 Balandžio 1912. Roma

Šiandien atsilankė pas mus rekreacijos laike po pietų T. Cabral S.J., Portugalijos provincijos perdėtinis, kursai mums papasakojo lotynų kalba apie Jėzuitų išvijimą iš Portugalijos Revoliucijos laike (1910 m.), speciališkai gi jisai papasakojo mums, kokiu budu jisai išvengė revoliucijonierių rankų ir mirties, kuri jam grasinta; kaip jisai persirėdęs į kokį-tai pranzuzuką-voyajėrių išbėgo iš Portugalijos; kaip Dievo Apvaizda visur jį sergėjo, ir kaip ispanų Jėzuitams ačiū galėjo išvytieji apsigyventi Belgijoj jau gerai pirmiau konviktė. – Prašė mus pasimelsti už Portugalijos bei ištremtus.

5 Gegužio 1912 Roma

Turėjome laimę šiandien matyti mūsų tarpe vieną Missijonierių iš Indijos Vyskupą Perini iš Jėzuitų Draugijos. (Aukštas vyras, labai vientas ir iškalbingas.) Jisai mums papasakojo apie Indijos Missijas labai gražiai ir aiškiai. Kalbėjo itališkai. Jisai ir aplankė Rymą

Cfr. Korrespondenz-blatt 1912: 2°

savo misijos reikaluose. Visoje Indijoje yra apie 315 000 000 (pagal statistiką iš 1911 metų), o iš jų tik 3 000 000 katalikų. Daugiausia yra Vakarų šalyje, o mažiausiai šiaurėje.

Kliūtys: 1) Stoka pinigų, medicinišk[illegible] įstaigų
2) Kastomanija išsiplatinusi (labai išsišakojusi) žmonių tarpe
3) Misijonierių, darbininkų stoka.

Indija yra labai bėdinas kraštas. Tame kalti dideli klimato sąlygos: Karštijos.

T. Corti S.J. užsimanė kviečia užimti „parija" kasta, žemiausia iš visų, nekenčiamoji ir skriaudžiamoji aukštesniųjų luomų.

Tai jau Reparacijos darbas: [illegible] iš jų [illegible]; ir dabar reikia išpirkti žemės per Anglų Valdžią ir įsteigti misijų.

Tam reikalui pinigų ir žmonių-darbininkų stoka: tat Vyskupas atvažiavo Ryman šitų ieškoti. Prašė mus pasimelsti Indijos misijos intencija.

„Karštijos" = oro stovis (karštis ir

giminių nemylėjimas ir kokios grasina žmonėms: kada iš yra [illegible] lukas (su [illegible] pagalba) žmonių versti į krikščionybę. , žinoma, yra tai nerodo švarių žmonių. Bet indijonai sykį pamatys „kastos" luomų = jei yra ištikimi krikščionys ir jei dar šiek-tiek apšviesti visuomet geri krikščionys.

Protestantai naudodamiesi „karštijomis", ir turėdami daugiau išteklių eina su didesniu pasisekimu (materijaliniam supratime) misijose nega katalikai, kuriems stinga įstaigų.

Vyskupo kalba padarė didelį įspūdį: dieve! gelbėk šituos stabmeldžius! Ir patiko gerumas [illegible] širdies jojo sunkiam darbe. Paveda Jam Šv. Paulius, T. Corti darbą ir projektą!

San Pastore 6 Rugpiūčio 1912

Štai ir vėl San Pastore! Jau ketvirtą kartą mano vakacijos praleidžiu čia, musų gražioj villioje San Pastore. Bet šįmet, kaipo ligonis, gyvenu net Infirmerijoje.
Mat, jau Romoje apsirgau. Paskutinių dienų mano prelekcijų 20 Birželio jau buvo su manim blogai. 19 Birželio naktį pasijutau didelius skaudėjimus viduriuose; nebeištvėrdamas nuėjau pas musų ligonių Brolį, kurs davė man kokio-tai vaisto apmalšinusio skaudėjimus.
Rytą buvo jau geriau. Nuėjau dar į paskutinias prelekcijas ir exhortas šv. Ignoto Bažnyčioje Prof. Tėvo Mattiussi laikytas.
Bet po pietų buvo blogiau. Gavau vidurių kataro (Darmkatar). Tęsėsi liga per visą mėnesį [illegible]. Su bėda galėjau išlaikyti vos du egzaminu: iš Moralinės ir Dogmos.
Ir tai ačiū mano draugui Oskarui Grabeniui

causi tàra ir dideliu pasišventimu man pačiam studijoti. Iš šio tikrų reikiai, jog T. Rektoriuj pakviečiu, laikyti po Vakacijų. Su mano lygu išvažiavau į san Pastore. Čia eina man jau daug geriau negu Romoje, bet dar nėra viskas tvarkoje. Nusižvalgyti lygu eina labai po valiai. Rodos neviskai džiaugsmingai praslinko šitie mokslo metai, bet ne, tai nėra tiesa. Per visus šituos mokslo metus jaučiausi labai gerai. Kiek pagaginau, kiek mokslo galėjau sukrauti per šituos metus. Juk tai buvo svarbūs metai teologijos kurse, ir tai sunkūs. Daug darbo buvo, bet daug ir paguodos. Turiu tikrai dėkavoti Viešpačiui, kad leido man dar šituos metus studijoti Romoje. Džiaugiuosi pradėjęs visą Moralinę Teologiją.

O lyga kuri šito net pabaigos nebegali sudrumstyti mano laimės.

Yra taip, taip, kryželis, bet iš Dievo rankos viskas yra saldu. Iš išitikrųjų nėra taip baisu. Esu apsiprates tokia globa. Mano draugai atlanko kasdien pas mane. Dėsponis brolis ir jie nasi labai mandus. Viskas kompensuojama praveikta taip kad tasai taip lyga nepaeičiamu vietą, yra labai atskirtinas nuo draugijinio gyvenimo. Scatoliepcą taip baisiai mano ~~~~ ~~~~ ~~~~ kankytojas, kurias sensitivia man geranu Viešpatis!

„Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite." (Mt. 17)

15 Rugpjūčio. Ketvirtas.

Šv. Panelės Ėmimas į Dangų.

Jau šiandien vėl praslinko san Pastore.

Su mano lyga dar nėra viskas tvarkoje.

Pirmas 5 dienas san Pastore buvo gerai.

Vaistai, geras pirmas tyras oras vietoje

~~[illegible]~~ puikiai ant mano vidurių. Bet štai 7 Rugpjūčio pasijutau blogai esant. Gavau skausmus viduriuose. Kitą dieną dar nevisai gerai jaučiausi. Jau buvau benemanąs ~~[illegible]~~ reikėsią man grįžti namon, nes čia Italijoje nepasitikėjau. Bet jau Sekmadienį buvo geriau. Tik dienų pradžioje tykai. Ir vėl... 13 Rugpjūčio atrado ligonis brolis vieną kirmėlę viduriuose; bet nepavojingą (Spulwurm). Reikėjo tat, nes paprastai daugiau ėra, išvaryti. Priėmiau kokius tai vaistus. O kitą dieną reikėjo apvalyti vidurius. Turėjau tat begerti. Po jų gavau tokius skau-dulius, kad jau pradėjau nusiminti. Stebėtina, kokios mažos būna man įgalos. Tai ~~[illegible]~~ man numalšino, tai keliauti į Lenją, tai visiškai nieko ote.
Bet pavalgau skaudžiausiai nustojo.
Vakare jau buvo vėl visai gerai.
Šiandien gi jaučiausi dar geriau.

gerai. Vėl vilties įgijau, kad liga mane apleis, kad busiu sveikas. O dievažinok. Šiandien 8 sargitai kaip mano kambaryje sėdžiu lygiai. O Švenčiausioji Panele, kurią šiandien garbingą dieną apvaikščiojame, melsk už mane Savo Sūnų, idant pasigailėtų manęs ir ~~[illegible]~~ palaimintų mus Savo koyeliu, „Sed non mea, sed Tua voluntas fiat!

19 Rugpjūčio. Panedėlis.

Su mano viduriais eina geriau. Žinoma dabar reakcija. Gavau nekokepimą. Tai ženklas, kad jau kataras mane apleido, bet taipogi, kad dar nėra tvarkos mano viduriuose, nėra dar visiškai sveikas. Bet turiu tvirtą viltį, kad pasveiksiu, ~~[illegible]~~ kad nereikės važiuoti namon gydytis, kaip jau buvau benemanąs, ir kaip mano Motyna man patarusi. O mano geroji Mama! Dasižinojus ~~[illegible]~~ kad esu ligonis, tuoj parašė

siųstamo pinigus; patarė man eiti pas specialistą, ir ~~tt~~ tuojau pradėti kuraciją; o jei nepadės klimato oras ir gyvenimo tai akselerauti – sako – namon, ji pati rūpinsis manim. Ačiū Tau, mano brangiausioji Mama! už Tavo rūpestingumą link manęs. Kuo aš Tau atsilyginsiu? Visados pavedu Tave prie Aukščiausiojo Altoriaus.

Šiandien parašiau namon, kad man eina geriau, kad lygą apleidžia mane po valiai, kad tikiuosi toj būti visiškai sveikas. Tenusiramina nuliūdusioji Mama!

Vakar buvo „Tautakademija" ir „Teatras" mums ~~Prof~~ T. Mikisto (Armellini) ~~garbei~~, kursai ~~a~~ tapo 15 Rugsėjo tikru Jezuitu – kun. „Solemniter professus".

Buvau ir aš. Užlipau net ~~ant~~ ~~bo~~ naujo bokšto. Puikus reginys! Bet biskį nuilsau. ~~Ak~~ Vienok nieko

neužkenkė.

6 Spalio. Šv. Rožančiaus Šventė – Nedėldienis.

Su viršum vien mėnesį tylėjau. Nieko nerašiau į mano „Dienoraštį". Per tą laiką daug kas persimainė. Ligoninėlę jau seniai apleidau: Rugsėjo pradžioje. Mat, užėjo mums draugas iš pirmo Filosofijos kurso p. Piz'as gana smarkiai. Liga tęsėsi ilgai. Mama gi pasveikino ~~[illegible]~~ – gerokai – jau ir netaip reikėjo gyventi ligonbutyje. Iš kitos gi pusės mūsų Infirmerija yra gana ankšta: du kambariai, iš kurių vienas mažutis; gerokai gi aš buvau vienas. Tat nebagas draugas turėtų ilgą laiką sėdėti tam mažam kambarėlyje. Būtų nelabai smagu. Tat buvo nutarta perkelti mane į kitą kambarį – gavau didelį vienuolynga kambarį I gyvenime.

Su mano ~~lygi~~ pasveikimu eina vis geriau. Tik kaiž-koksai [illegible] užpuolimas teliko. Užragavęs ką-nors nevirškinamo ~~man~~ atsakanti valgį, – ~~ta~~ ačiū biskį daugiau pasivai

širdyje esu ant galo išalkęs. tik širdelė
man nerami — taip jaučiu mano viduryje.
Turi tat būti labai atsargus. Del šitos priežasties
~~negal~~ nedrįstu tvirtinti kad esu visiškai
pasveikęs. Vienok jaučiuosi gerai. Turiu
vilties šitus metus nemaža gerai dirbti.
Dievo dėka!
~~Ir~~ Šitan laike parašiau vieną straipsnį
„Išauklėjimo ir mokslo klausimas" ir nusiunčiau
„Vadovui". Lygšioliai negavau jokio atsakymo.
Laukiu naujo „Vad." numerio.
Neseniai ~~tuo~~ man atsiuntė Draugas Šova
brošiūrėlę lenko Marcelio Bolek parašytą
prancūzų kalboje: „A qui le record!"
Užganta gana smarkiai mus lietuvius drauge su
lituomanais ir Seinų išdavikais pavadinta
[illegible]: Tiesa, autorius kalba apie lituomanus
knygos - bet tvirtina, kad jųjų yra daugelis.
Nusiunčiau tuoj straipsnį, kame įdėta
tvirtybė „Vad." Redakcijai, prašydamas
tad parašyti užtarsią protestą.

Dar negavau atsakymo. Laukiu. ——

13 Spalio. San Pastore.

Rytoj popietu jau išvažiuoju Ryman. Vėl į kolegiją
Urbanie. Tat šiandien jau paskutinį vakarą
praleidžiu mums brangioje villoje San Pastore.
Kažin, ar teks man ją dar matyti! Gal kitais
metais reikės keliauti namon, jeigu paspartas
jau išsibaigs - reikės atnaujinti, o nežinau
ar pasiseks tai atlikti čia Ryme. Iš kitos
gi pusės šventinimai: nežinia, ar Vyskupas leis
šventintis Ryme, gal reiks grįžti namon.
Tad nors gi ir paskutinį kartą atsisveikinu
su mūsų gražia, o mūsų širdžiai taip brangia
villa, kame tiek gražių valandų praleidome.
O Viešpatie! Kokiu būdu galėsiu Tau atsidėkavoti
už tą didelę malonę, kad leidai man gyventi
jau keturius metus ~~tarpe~~ taip prakilniam
tarpe, tokiose gerose aplinkybėse! Kiek
gero, kiek prakilnių minčių, jausmų, kiek
gero paregėjimo ir pavyzdžių etc. teko man

per čia iškirsti, pergyventi ...
Visas mano tolimesnis gyvenimas priguli nuo šitų 4 metų, kuriuos Tu man, o Viešpatie, leidai taip ideališkam tarpe pergyventi.
O kad aš tik būčiau pasinaudojęs bent vienu šitų malonių, kurias man taip gausiai suteikei! —

—

„Vadovo" paskutinį numerį jau gavau. Mano straipsnis dabar jau atspausdinta. Džiaugiuosi, tik rodos nevisai gražiai parašyta taip sausai — scholastiškai. Ką darysi? Reikės tobulinti mano stylius.
Jau esu išsirašęs „Šatrijos Raganos" veikalus [illegible]. Skaitysiu.
—

4 Lapkričio 1912. Roma

Štai jau nuo 3 savaičių esame Romoje.
Puikiai atlaikiau rekolekcijas, kurias vedė T. Van Laak'as, mūsų Universiteto Profesorių.
Tikiuosi, kad Dievas Visagalis padės man mokslinius gerai gyvenimui.
Taigi rekolekcijų vaisius bus gausus!
Turiu bent tą viltį Dieve.
— Šiandien prasidėjo prelekcijos.
Lectio brevis. T. Mattiussi padarė įžangą. Studijuosime Arnet. „De Deo uno et Trino". Pradėsime nuo tract. „De Deo Trino". Vadovėlis — Kard. Billot prie kurio pats mūsų Prof. išdavė spausdintas „supplementa".
Dieve palaimink šituos mokslo metuose, idant Tau ant didesnės garbės o mano amžinam išganymui atlikčiau mano sunkius darbus!

—

21 Gruodžio 1912 Roma

Per šitas paskutines dienas atlankė mūsų Kollegiją tokie atsitikimai, kad aš vos galiu save įtikrinti jog tas viskas tikrai atsitiko.
Šiandien palaidojome mūsų brangiausį Prefektą kun. Joną Coasinį. Dar pereitoj Nedėlioj giedojo jisai gražiai mūsų bažnytėlėje šv. Mišias, o šiandien guli jisai šaltoje žemėje...
5 metus jau bedirbo Kollegijoje, pabaigė filozofijos pusėtinai, iš teologijos ketvirtus metus baigė: prieš 1½ mėnesio tapo įšvęstas į kunigus ir ~~išt~~ rengėsi šitų paskutinių metų užbaigti ir grįžti Tėvynen dirbti Viešpaties daržely — ir štai mirtis jį užtiko...
Ir tai po 4 dienų ligos. Užsirgo jau rodos Petnyčioje (13 Gruodžio) bent jautės nevisai gerai viduriuose, sutelčio [illegible]. Nedėlioj dar kaip minėta laikė dar šv. Mišias bet jau Panedėlyje nebegalėjo atsikelti iš lovos. Viduriuose skausmai neapsakomi. Pašaukta kampinis daktaras. Apžiurėjo nusprendė

pašaukti specijalistą. Dr. de Paulis atsilankė tuoj, bet negalėjo tuoj tikrai spręsti kas tai per liga, nes ligonio diena „ričnos" ir dėlto šarmų buvo viršai suminkštintos. Utarninke jau treči-tiek galima buvo nustatyti: „Darmverschlingung"; taigi nutarta operacija. Seredoje atlikta operacija: bet koksai buvo daktarų nusistebėjimas, kada pamatė ne tik „Darmverschlingung" bet dar „Bauchfellentzündung"; ištraukta beveik 2 litrų „Eiter". Daktarai nustojo ~~[illegible]~~ viltiės ir pasakė: be stebuklo negalimas daiktas kad jisai galėtų išgyventi: silpnas ligonio organizmas dar palengvino dalyką.
Galima sau perstatyti, koksai neramumas ir nuliūdimas viešpatavo mūsų Kollegijoje tą išgirdus. T. Rektorius įsakė „Triduum" į Pal. Petrą Canisijų — S.J. — pradėjome maldas kartai. ~~Bet~~ Ir Viešpats išklausė mus, bet kitaip kaip mums rodėsi — nors taip kaip jam, mums mylimam draugui geriausiai išėjo: jisai paėmė jį šventąjį į dangų. Petnyčioj 20 Gruodžio 7½ val. iš ryto numirė tikrai šventai mūsų brangus Prefektas.

Be jokių pasakęs: „Šventas". Tikrai jisai
buvo šventas ir mirė šventai. Per visus savo
buvimus kollegijoj atžymėjo savo aukšta
dora. Darbštumas, dievotumas, malonumas;
draugus, nusižeminimas, ~~mo~~ [illegible] klusnu-
[illegible], ~~draugas~~ ~~tuo~~ ~~draugai~~ ištikimas savo pridermių
išpildymas tikrai spindėjo jojo gyvenime
ir švietė mums visiems gražiausiu pavyzdžiu.
Kiek jisai padarė mums Kollegijai gero:
buvo duktorium, ober-duktorium (= t. y.
~~[illegible]~~ pirmamečių kaip ir prefektas.
(NB: Jisai būdamas ober-duktorium 1908/9 m.
pirmas ir vieną germaniką pasveikino mane atkeliavusį Ryman;
paskui buvo „scola'os katakistikos" vedėjas;
kiek tenai jisai pridėjo triūso ir darbo —
tai tik Dievas žino.); ant galo buvo
mums teologų kameros prefektas ir čia
daugiau savo pavyzdžiu nega žodžiais kalbėjo
į mus ir žadino prie regulų užlaikymo ir ~~[illegible]~~
tikro kunigiško gyvenimo.
O kiek jisai ~~[illegible]~~ [illegible] meilės ~~[illegible]~~ darbų
atliko! Buvo tam visiškai švelnus, malonus
nusižeminęs. Nors jisai buvo tikrai neskystu-
vyru — jisai to neparodė, juk kiek tai tik buvo
galima.
~~Be~~ Užtai Viešpats ir suteikė jam tokią
gražią mirtį. Jisai mirė taip, kaip ir
išpildydavo visas savo priedermes: neatsi-
žiūrint į save, bet į Dievo valią.
Iki paskutinei valandos užlaikė sąmonę
ir kalbėjo apie dangų, apie su kitais
draugais susitikimą, apie „Convenient"
su Dievo Motynos prezidentu. etc.
Prašė atleisti jam papiktinimą, (kurio negalėjo jam [illegible])
jisai davė mums [illegible] atsižymi jojo tikras
nusižeminimas, nes jisai giliai įsitikinęs
tai pasakė). Ant galo garbino Dievo
gerybę, kad suteikė jam tokią didelę
malonę mirti draugų tarpe: „nesu aš
vertas tos garbės" taip kalbėjo jisai.
Mums išrodė jojo mirtis ūmi, bet jam
rodos visiškai ~~sup~~ [illegible] ir suprantamas
dalykas. ~~Tok~~ Jo mirties galima tikrai

pritaikinti Bossuet'o žodžius:
„La mort ne vienne jamais trop soudainement, quand on s'y prepare par la bonne vie" (Oraisons funèbres).
Jisai gyveno šventai ir mirė šventai: „Qualis vita — mors est ita."
Aš esu įsitikinęs, kad jisai jau yra danguje ir visas mano maldas už jį darau „conditionale" t. y. jei esi čyščiuj tai už Tave, mano brangiausi Drauge, o jei danguje — Tavo garbei pašlovindamas Tave ir kartu su Viešpačiu.
O, brangiausi Drauge, melsk Viešpatį kad ir aš laimingai numirčiau numiręs ir su Tavim danguje linksmintumeis!

31 Gruodžio 1912.

Štai atėjo paskutinė senųjų Metų diena...
Kiek tai atsitikimų pergyvenau per šiuos visus Metus! Pirmieji davė gana ramiai praslinko. Bet jau metų pusėje prasidėjo[x] visoki netikėtini dalykai. Tai liga užpuolusi ir kankinusi mane apie 3 mėnesius. Tai mano draugo sunkus pražūva užsigynimas. Tai kito pernamečio proto sumaišimas. Tai mūsų brangaus prefekto urna mirtis. Tai šiomis dienomis mūsų seminarijos draugo O. Ernst S.J. kaip staiga mirtis ir t.t. O čia kiek šviesos daug ir iš vidujinės pusės rodosi. Bet, ačiū Dievui, ant galo sulaukiame atėjo. —
Kas atneš mums Naujieji Metai? Dievas žino. Jojo Šventoji Apveizda valdo visus pasaulį ir nors mums žmonėms slaptais ir neperprantamais yra Jojo veikimai ir keliai — ~~bet tai~~ tačiau tikriausiai yra tiesa: be Jojo Valios niekas nepasidaro. Jojo

---

x) Kas sakau? Ypač po Velykų gavome žinių apie mūsų Draugo Ongrzyko mirtį.

jo darbą atlikti ir keliai bus mus atvesti dangujė, mūsų amžinoje tėvynėje..

Padariau nutarimą sekančiais metais nebūtinai rašyti į mano „dienraštį" paskutinių ~~[illegible]~~ Sabrijos Pagano žodžius: „dvi yra priežasti įkvėpusi man tą sumanymą (rašyti dienraštį) 1º ne visados tegalima išpasakyti visus savo jausmus ir mislis; o kadangi slėpti jie savyje yra man sunku, išlieju juos nors ant popierio; 2º jei sulauksiu senatvės, kada jau atšiškernei ir jaunystės jausmai išblyš atmintyje, malonu man bus, paėmus tą dienyną, atminti „gerus, senus laikus" ir lyg antrą sykį pergyventi" (Vikšutė 140. p.)

Gyvenimas kolegijoje yra tikrai gražus, gražiausi iš visų (gyvenimo) laikų. Kaip gi bus malonu paskui „in vena domini" atminti šiuos gerus laikus! O gal dar nė vienas galės jūsų dienyną pasinaudoti kad paskui mūsų laikus.

Jei laikas leis ir ištverniai turėsiu ja užtektinai rašysiu kas dieną, nors kelių žodžių.

Šiandien Šv. Silvestro diena. Draugai [kuri] ėjo

į „Priscillos" katakombas, kurios tik šiandien kartą per metus atidaromos. Patsai nenuėjau, nes turėjau šiek-tiek darbo. Turėjau perskaityti „mano" sąsiuvinį „Billot'o" netebės kas-~~[illegible]~~, Rengiu tėvams straipsnį gana platų - tema: „Dangaus karalystė Evangelijoje". Literatūros jau surinkau. Gavusi T. Van-Laak'as atsiuntė man Dr. Bartmann'o veikalėlį: „Das Himmelreich u. sein König". Reikia jį šiandien dar skaityti.

Po pietų apie 4 val. ėjome į bažnyčią del „Gesù" viešai Dievui padėkoti už visas geradarystes per šiuos metus mums suteiktas. Atgiedota „Te deum". Dalyvavo pats Kardinolas Respighi, Šv. Tėvo Vikaras. ir suteikė ant galo palaiminimą su Šv. Sakramentu.

Dieve! Tavo Tau nuoširdžiai ačiū už visas malones suteiktas man per šiuos metus. Nei gal apsakyti, kiek ~~per juos~~ galėjau pasinaudoti visokiais priemonėmis savo tobulinimui protiniam ir doriniam atžvilgyje!

1 Sausio 1913 metų

Sveiki Nauji 1913 Metai! Linksmai skamba šitie žodžiai ~~ant~~ visų lupomis. Ir musų širdyje didžiai linksmai sulaukus naujųjų Metų. Visokių ir įvairių minčių lenda į galvą. Vakar laike puikios meditacijos Dvasiškasis musų Tėvelis. Jisai pabrėžė praleistus kitus liudnus atsitikimus aplankiusius musų Kollegiją ir nurodė Dievo pirštą tame, Dievo labą įsakiančią mus prie uolumo ir ištikimumo Jojo tarnystėje. Nauji Metai turi būti mums = darbo metai. Bet ne tik bile koks darbo — darbo Dievo garbei, visu tiktai Jojo garbei. Pabrėždamas tą - Dvasiškasis Tėvelis perskaitė keletą ~~...~~ musų [illegible] Prefekto užrašų iš pirmųjų rekollekcijų laiko (1906 metuose), kame nabašnikas išreiškia savo nutarimus dirbti, dirbti uoliai bet tik tame ieškoti Dievo garbei, ne savo, ne svieto; bet tik Viešpačiui. Tai tyrai intencijai turėti — užtenka tik atminti, kad ne čia mums tėvynė, bet dangujje. Mirtis yra geriausia

rankų apkeršti mums nežinai tyras intencijas.

Daly gali jeb ~~del~~ Kaminskas dirbame mes, ne laikiniai žmonių Gerovei, kuri tik turi būti įrankiu prie amžinosios tikslo. —

Šiandien ~~at~~ atlikau mums permanenčiai pagal Kolleggijos paprotį viešąją tikėjimo išpažintį. Tikras ir gražus yra tai paprotis! Jauni vaikinai pradžioje turi kunigai atlaikę rekollekcijų ir atnaujinę savo šventus nutarimus — viešai skelbia savo tikėjimą, už kurį noris vėliau atiduoti net gyvybę. —

~~Tu~~ Turėjau šiandien asistuoti ~~...~~ bažnyčioje „del Gesù". Taipogi vakare prie iškilmingo palaiminimo, kurį suteikė Kard. Kazimieras Gennari. Vakare (apie 8 val.) turima būti „Festakademie" Naujųjų Metų dėlei. Pažiūrėsime, kas pavengsta.

6 Sausio.

Štai praktiniai nutarimai įvykdinimas! Norėjau kasdieną nors keletą žodžių užrašyti mano „dieninyje", bet nieko iš to neišėjo. Mat, mokslai atima visą laiką. Nerandu laisvo laiko. Ir šiandien pačioj [illegible]

į rankę belskant vos 10 minučių trūko.
Šiandien buvome visi bažnyčioje S. Andrea della Valle
kame iškilmingai apvaikščiojama per visą Trijų Karalių
oktavą šventė. Dalyvavome iškilmingoje (per Kardinolo
Vinc. Vannutelli) palaiminime Š. Sakramentu.
Mūsų koras pagiedojo litaniją į Šv. Panelę ir „Tantum
ergo" gana gražiai.
Rašau straipsnelį apie šitą iškilmę čia Romoje
bet kažin ar bus vietos. Kažin iš neikaši. Didžiau
sioji kliūtis, kur siųsti? Į „Ateitį" iš pradžio
norėjau, bet nežinau ar tiks. Manau bent
[illegible] į „Šaltinį" o der geriau į „Spindulį"?
Ar gi niekuomet gaišinti laiką rašinėjant straipsnius.
Po Naujų Metų prasidėjo tikri prelekcijų paspartai.
Mūsų Prof. Mattiussi eina labai pabėgai pirmyn.
Ar Varijai, tai taip aiškindamas, pabaigs taip
platų traktatą apie Šv. Trejybę?
—

16 Sausio 1913 Ketvergas

Didelei garbei susilaukėme mes šiandien! Gavome privatinę
audijenciją pas Šv. Tėvą. Jos metu apvaikščiotina
iškilmė, 16 šimtmečių Bažnyčios laisvybės Konstantino
edikto jubiliejus, mūsų brangiausiojo draugo bei
prefekto mirtis. Mes patsai Šv. Tėvas ypatingu būdu
užsiinteresavo ir išreiškė savo užuojautą į mūsų
užjaučiantis atsiuntė specialinį paštelį per
savo Sekretorių, o Kalėdų šventėms atsiuntė
Kalėdų dovana: vaidinis pundus pyragų, gražiai
įtaisytų ir papuoštų
— tai viskas [illegible] buvo priežastimi kad mums
suteikta šitoji audijencija. Betgi savo prakalboje
T. Rektorius tai priminė ir jis ypatingu
atydą į mūsų Kollegijos dėkingumą Šv. Tėvui.
Bet eidami prie aprašymo.
Jau pora dienų prieš audijenciją po nuolatinės
prisirengdama viena graži Popiežiaus
giesmelė: „O Völkerhirt auf Petri Tron,"
Vakar paskelbta kad apie 10 1/4 eisime

T. Rektorius nurodė keletą praktiškų punktų
kaip ~~[struck]~~ pasielgti audijencijoje. Audiencijos
valanda paskirta 11¼ prieš pietus.
Šiandien jau iš ryto kai tik norėjo – prisi-
pirko „devocijonalių" kurias paprastai
Šv. Tėvas audijencijoje palaimina. Ir aš
nusipirkau sau keletą paminėjimui: graviū-
ras (vieną graičesnį Mamai), kryželį ir
Šv. Tėvo ~~[struck]~~ paveikslėlį iš (torto) varinės medžio.
10¼ išeiname iš namų. 11 val. susirinkom
Damaso kieme. Viso mūsų yra 96, prie
tam visi Kollegijos vedėjai ir Repetitoriai,
kaip ir broliai-koadjutoriai.
Arbūlis nuvedamų kurie pasirinkta tam
Vatikano greitam kelrodei.
11¼ įeiname į Vatikano rūmus. Salėje
„Clementina" prisiėjo laukti, gana ilgo-
kai, nes per ¾ val. Šv. Tėvas buvo užimtas
atskirai audijencijai (Vyskupai ir kiti)
Apie 12 val. įleido mus į gilesnius
Šv. Tėvo kambarius. Ir įsispėtume į [illegible]

nuėjo toste salėje. 12 val. įėjo Šv. Tėvas,
bet perėjo kambarį, sakydamas tuojau grįšiąs.
Rodos nuėjo suteikti palaiminimą laukiančiam
žmonėms jau ilgą laiką kad pačiam su mumis
jis tuomet galėtų pasikalbėti. Už valandėlės
grįžo Šv. Tėvas lydymas dar Prefekto
(Antecamera Prefetto) ir Ceremonijų bei
keletos Nobelgardistų. Prieš jį atėjęs
Tėvas Rektorius su mumis sukalbėjo „Angelus
Domini" nes kaip syk išmušė 12.
Šv. Tėvui įeinant visi atsiklaupėme.
Jisai malonai nusišypsojęs pereidamas
mus eiles kalbėjo „Che gente! Rossi, rossi!".
Užėmęs vietą soste – tarė: „Surgite, surgite."
Atsistoję užgiedojome Popiežiaus giesmę.
„Bravi, bravi" – mums užbaigus tarė Šv. Tėvas.
Tuoj prabylo T. Rektorius. Jisai skaitė
prakalbėlę parašytą itališkai.
Joje išreiškė dėkingumas ypač Šv. Tėvui už
Jojo globą ir ypatingą meilę į Kollegiją
kuri išsiskiria šiais ypač pakrikusiais
laikais.

Šv. Tėvas klausė su didele atyda. Matyti vienok buvo kad jau daug yra pailsęs, nes ypač į apsireiškė į Jojo atsakyme į (Š. Rektoriaus) kalbą.
Nevienok tikrai gražiai ir maloniai kalbėjo Šv. Tėvas. Iš Jojo žodžių ėjo tikrai tėviška meilė. Tėvai dėkavojo mums už prisirišimą prie Apašt. Sosto, jog mus už gera pavyzdį kokį mes duodame savo gyvenimu ir žodžiu ir toliaus eiti šventuoju bei mokslo keliu. Prižadėjo ir [illegible] mūsų brolių tardamas [illegible] jam tikrai tėviškai suteikdamas danguje, tobel ir paėmė jį pas save. Šv. Tėvo kalba bus atspausdinta mums „Korespondenzblatt" (cfr. № 2 1913)
Ant galo suteikė mums Apaštališkąjį palaiminimą x) ir palaimino visus devocionalijas.
Paskui [illegible] ~~[illegible]~~ nuo sosto ėjo į savo

---

x) ne tik mums, bet ir mūsų giminėms, [illegible] pažįstamiems, mums [illegible] [illegible]

kalbėdamas, mums girdant apie Šv. Petro ir Povilo Apaštalų grabus „Der Kirche ewiger Hirt".
Didelį įspūdį padarė Šv. Tėvas į visus.
Turėjau laimės stovėti visai arti sosto ir gerai įsižiūrėti į Jojo veidą. Senelis žilgalvelis išrodė dar tvirtas, nors matyti daugumo rūpesčių [illegible] ir didelio pailsęs.
Iš Jojo veido žibėjo tikroji tėviškoji meilė ir [illegible] gerybė ir prielankumas.
Kaž patriotiško Jojo žodžiuose. Iš [illegible] tėviškai į skambėjo balsas Jojo trumpoje bet [illegible] kalboje. Jį paveikslą išrašysiu čia mano „Dienyne" [illegible]. (cfr. Korrespondenzblatt № 2 1913)
Buvome visai laimingi pamatę ir išgirdę mūsų Tėvo paragindinimus. Tikėjimo vedimi matėme jame ne tik vien prielankų ir [illegible] mus Vyrą, bet Bažnyčios Galvą, Kristaus Vietininką čia ant žemės!
„Dominus conservet Papam nostrum Pium X! et vivificet eum et beatum faciat eum, et non tradat eum in animam inimicorum eius!

Roma 31 Kovo. 1913

Vakar 30 Kovo „Dominica in Albis" prasidėjo Bažnyčios laisvės jubilėjus. XVI šimtmečių praslinko kaip Konstantin Didysis yra suteikęs Katalikų Bažnyčiai, per 3 šimtus metų per Rymo cesorius persekiotai, laisvę, liuosybę savo tikėjimą viešai išpažinti.

Tam jubilėjui paminėjimui Ryme ir visam Katalikų pasaulyje rengiama daug tikrai iškilmių. Šv. Tėvas išleido Raštą, Aplinkraštį įsakantį visiems katalikams apvaikščioti šitą jubilėjų, ir suteikiantį dideles dvasiškas malonės tiems, kurie po tam tikrų sąlygų apvaikščios Bažnyčios laisvės jubilėjų.

~~Bažnyčios~~ Jubilėjau iškilmių pradžią padarė Roma vakar per Atvelykį, kovo 30 dieną. Pagal sutaisytą programą atlikta iškilmingoji su Šv. Sakramentu procesija iš Domitilės katakombų per šv. Kaliksto katakombas į šv. Sebastijono baziliką. Turėjau ir aš laimę dalyvauti šitoj procesijoj, kurios įspūdžius noriu čia užrašyti.

Procesija prasidėjo po pietų apie 4 valandą.

Bet jau nuo 2 val. po pietų jau prasidėjo virtinės žmonių iš Rymo miesto ir apielinkių. Senoji gatvė „Via Appia" buvo užimta einančiaisiais pėsčių ir važiuojančiaisiais. Visi skubinosi per Via Appia ir Ardeatina į Domitilės katakombas, kur praktiškai buvo sutvarkyti procesiją. Tūkstančiai žmonių iš viso pasaulio (reikia žinoti, kad Ryme, ypač tuo laiku atkilanka iš viso pasaulio kampų katalikai ir nekatalikai) atkeliaujantieji Ryman renkasi į vietą, kur mūsų tėvai, pirmųjų amžių krikščionys, suvaidavo savo tikėjimą išpažinti.

Apie 4 valandą procesija buvo sustatyta.

Iš katakombų Domitilės — kur pasimeldę dėlei lietaus išėjo [illegible] ... [illegible] žmonių, laukia didelė procesija

Kokias gražias ir susijedinančius reginius buvo tai matyti šitų tūkstančių žmonių susirinkimą apie pirmąjį tikėjimo ir kulto centralpunktą, Jėzų Kristų, užsislėpusį Šv. Sakramente. Ir

Scola Gregoriana.

Čia atidaro procesiją Bažnyčios ištikimiausi sūnūs vienuoliai: Šv. Pranciškaus Asyžiečio sūnūs savo [illegible] ordinuose, pranciškonai ir kapucinai; čia toliau eina šv. Dominiko vienuoliai. Gražiai apsitaisę savo baltais su juodais drabužiais; paskui sekė Benediktinai juodieji,

Po vienuolių einančių gražioje eilėje, da po [illegible] ženge įvairių kongregacijų ir vienuolijų nariai, kaip: pasionistai, redemptoristai, lazaristai,

Vienuolių eilėms praslinkus ~~prasidėjo~~ ženge iš viso pasaulio susirinkusioji mokytis Ryme jaunuomenė klierikai iš įvairių kollegijų: apsitaisę komžomis ir su žvakėmis rankoje, (jiems vede subdijakonas apsirėdęs dalmatika ~~su kryžium~~ nešąs kryžių asistuojant dviem akolytams.) Čia matome Amerikos klierikus, Nord. [illegible] ispanus, prancūzus, vokiečius, anglus, lenkus, graikus, armenus, portugalus, belgus, italus, čekus,

Propagandos auklėtinius iš viso pasaulio net iš Tolimųjų Rytų ir Afrikos etc. etc.

Klierikus seka choras sutaisytas iš geriausiųjų giedotojų iš visų kollegijų išrinktųjų, kurie giedojo puikiai [illegible] giesmes Šv. Sakramento garbei.

O toliau jau prasidėjo Bažnyčios hierarchija:

Akolytai Armenai išgražiais puikiais apsirėdę savo rūbuose

Subdijakonai apsirėdę savo rūbais - dalmatikomis.

o ten eina dijakonai, kunigai - apsirengę ornatais.
~~[illegible]~~ Ir paskui Armenų vyskupas su savo
assistencija ir graikų vyskupas iškilmingai apsirengę
jį lydėjo graikų kunigams ir dijakonams.
Ir taip pat ~~[illegible]~~ ant galo po dideliu baldakimu, ant
išdabintu, apsuptas aukšto luomo vyrais (nekeli) grupe
ir pasilipai ir išvakeni, Kardinolas ~~kun~~ assist.
~~ejo~~ žengė nešdamas Šv. Sakramentą. Mons. de Vall ~~Kard Cazzeta~~
O paskui ėjo didelė žmonių minia, taip ir giedojo
katalikų - misionierijų himną: „Mes trokštame Dievo" Noi vogliam Dio
pirštiškiant savo tikėjimą į Dievą, į Kristų ir
Bažnyčią. Kokiai nuogąstaudami apimu
širdį tikinčio žmogaus, kada jisai pamato
tokią iškilmingą procesiją, išgirs tikinčiųjų
~~tokių~~ širdžių balsus ir šaukimus „Mes trokštam
Dievo . . . . "

Procesija ėjo per ir domitilos katakombų ~~[illegible]~~
į Kalikstė katakombas, bet ne po žemės (nes
nebūtų galima sutvarkyti tokią procesiją) ~~bet~~
ant kelių bedančių į Kalikstė katakombų prieigas
švelnį, kur jau buvo pastatytas aukštas Altorius

Čia padarytas sustoja. Cardinolas Cazzeta su assistencija
užlipo aukštai ant tam tyčia pastatyto paaukštinimo
kur buvo įtaisytas altorius ir Šv. Sakramentą pastatė
ant jo.) – O aplinkui ant didelės šalies pievos tarpe
aukštųjų pinių medžių atsiklaupusi suklaupusi
žmonių minia. Kokia tai buvo graži regimi, ~~paliesta~~
širdį tikinčio - ką gali tik atjausti ir nupasakoti
kas patsai matė; išreikšti to ant popieros parašyti yra sunku.
Pagiedojo himnus Šv. Sakramento garbei - Kard.
Cazzeta suteikė palaiminimą Šv. Sakramentu
susirinkusiai aplink miniai.
Čia mums prabočiai po žeme slėpėsi nuo persekiotojų.
Mes atgavę laisvę ant žemės laukų, bet ant jos
laukų = tvirtiname tą patį tikėjimą viešai,
iškilmingai. XVI šimtmečių atgal krašte dar
liepsnoj mūsų prabočių ~~ir [illegible]~~
~~[illegible]~~ Lietuvą, nors mus katalikus, gal čia Ryme
kaip misionieriaudami, vienok galima buvo laisvai
atsikvėpti ir garsiai išreikšti mums tikėjimą
į Jėzų Kristų, mums Auktėjantysiai Vadu.
Mes galime būt šauktinis viešai pri mus

Dievo, melsti mus jo pagalbos, išliuosavimo visiško mus Bažnyčios priešų.

Tūkstančiai tikintieji žmonių šitoj procesijoj dalyvauti, vis, suprato josios svarbą ir reikšmę, ir šaukė, kada procesija leidosi vėl į kelią ~~[illegible]~~ Šv. Sebastijono Bazilikos linkon; katalikų giesmę: „Mes norim Dievo ...." Vaikai giedojo vieną strophą — o kiti kitą —

Nuo Kalikstio katakombų jau nebuvo toli iki Bazilikai. Į kokį pusvalandį jau pribuvome tenai. Čia Bazilika buvo tinkamai papuošta. Altorių spindėjo tūkstantėliuose ugnių. Aukštai prie Bažnyčios prastai bet gražiai papuoštas Kristus, mus Viešpatis, monogramas pakabintas, o ant jo parašyta didelėmis raidėmis: „Christus vincit, Kristus regnat, Kristus imperat"

~~[illegible]~~ Įžengiant į Baziliką — prieš mus akims stojo neapsakomai gražus reginys: ~~[illegible]~~ altoriaus šitūkstančiais ugnėmis spindėdama tarpe ugnių Šv. Sakramentas, mus Dievas, mus Išganytojas. Prie altoriaus Vyskupas su savo

asistentais klūpojo. O toliau ~~[illegible]~~ didelis erdvės visų vienuolių, kongreganistų, kolegistų, kunigų, klierikų, iš viso pasaulio susirinkusių atstovų, žibančiuose žvakės rankose. O aplink prisigrūdusi žmonių baisi daugybė; su drovumu ir su džiaugsmu girdi atsimenant su kokiu „Te Deum" dėkodami nuo širdies Dievui už suteiktąją prieš XVI šimtmečių Bažnyčiai laisvę ir už gerai pasisekusią procesiją. Pabaigoj „Te Deum" vėl ~~[illegible]~~ atsiveizdimu su mumis Jėzus, Šv. Sakramento vartuose Chorai pagiedojo Jojo garbei himną. ir Vyskupas suteikė palaiminimą mums. Ir štai ui Bazilikos vartų ~~[illegible]~~ garsas skardus garsi muzika, Salezijonų vaikučių. gražiausiu katalikų himnų ~~Ir tūkstančiai balsų~~ ~~[illegible]~~ (nevisi galėjo įeiti į Baziliką) iš visų ir mokinių krūtinių sykiu su muzika giedojo gražų himną „Mes norim Dievo ..."

Kokiai žmonių persiėmimas, kokiai entuziazmas! Kiekvienas tai matant ir girdint — turėjo neatbūtinai

sakyti: „yra tai gilaus, ir tikro tikėjimo pasitikėjimo išreiškimas, yra tai tikro širdies dėkingumo apsireiškimas.“

Didelį įspūdį padarė ant manęs šita procesija. Tyčiai palyginau su šita procesija in Vienna. Taip čia nebuvo tokios tvarkos, tokio puikaus pasirodymo pompos ir brangaus papuošimo! Čia nedalyvavo Cesoriai, ~~kar~~ Generolai, dideli ponai (išskyrus gaujalę „nobili“), kareiviai etc. Bet buvo tai tikras tikėjimo minia, kuri atėjo į šitą procesiją iš širdingumo, iš privalumo, į pareigumo – ne – tai buvo spontaniškas tikėjimo išreiškimas, ištikadamas viešai tikti viešai prisipažinti prie tojo tikėjimo, kurį išpažino (neatšaptomi dar ji tik išvardino viešai) prieš XVI šimtmečių mūsų tikėjimo protėviai. ~~po tikėjimu~~

Ir šiurpas pakilė per labai sujudintas, švento pakeltas, matydamas kaip ir Italijos Ryme katalikai, kurių padėjimas jau yra taip labai sunkus, nesidrovėjo pasirodyti

viešai ir išskirtinai kaip išpažinėjai šventos Bažnyčios-Katalikų! Garbė jiems už tai!

P.S. Paraduom apie šitą iškelmą straipsnį iš „Jaltos“ (apie 7 puslap.) su 4 fotogr. Pasidžiaugsime, ar pataikysim.

13 Balandžio 1913 Dom. III p. Pascha
F. Patrocinii B. Joseph

Šiandien Kollegijoj mūsų apvaikščiojome dvilį šventę, kame pirmamečiai atlieka taip vadinamąjį „juramentum".
Prie tos progos užkvietėme daug svečių; šiemet ypač iškilmingai švęsta dvilį šventę, net pakviesta net 6 vyskupai:
Vysk. Egger (Brix), Vysk. Schmitt (Fulda), Vysk. Faulhaber (Speier) Vysk. Leibach (   ) Vysk. Zorn von Bulach (pagelbininkas Strassburg) Vysk. Fischer- (Kalocsa); be to, Gregorijanos professoriai, naujas provincijolas J. Turchi, kurs kaip tyčia buvo laiku atlikti vizitaciją pas mus.
Per pirmamečių „juramentum" pirmininkavo pats Vyskupas iš Fuldos.
~~Per~~ Pietų laike pasakė gražią labai prakalbą pas mus kalbėtojas Vysk. Faulhaber'is. ~~Jisai pirmiausiai [illegible]~~

„Pri Mums iškilmėje [illegible] – tokie jausdu – ir mylėdamas: Šv. Tėvo liga, bet ir ištisas mylėdamas kalbėjo mums apie Bažnyčios triumfus ir kėlė mums širdį prie džiaugsmo. Visas pasaulis, Bažnyčios priešai ir ištikimieji jos sūnūs, įtempę akis į Vatikaną – visiem rūpi Šv. Tėvo liga, jojo sveikatos stovis. Tasai reiškia kad Bažnyčia gyvuoja, ir gyvuoja nepergalinga...

Paskui kalbėtojas pabrėžė mums laimę kad mes čia Ryme (Germanicum) galime lavintis ir čia prie pačio šaltinio mokslo ir tiesos Bažnyčios turtų ... O kiek mes Vokietijos vyskupai laikiame ir pyn- [illegible] sunkiuos laikuose, kada taip trūksta prakilnių darbininkų Kristaus darželyje.

Jo Malonybei kalba padarė didelį įspūdį į mus alumnus. Plojome rankomis ir sušukome „Vivant ad multos annos!"

Rekreacijos laike atėjo į mums kiek tai keli profesoriai ir vyskupas pasikalbėti.

Aš prisiartinau prie ratelio, kuriame apsupo mums prof. Mattiussi (Dogmatikos proffes.). Jo neapsirikau, tikėdamas kad kas gero pas jį pasimokysiu ir išgirsiu. Tarpe kitko palietė Romos klausimą, apie kurį jisai plačiai kalbėjo.

Šv. Tėvas turi būti nepriklausomas politikos reikaluose, jeigu jisai tikrai yra Bažnyčios vienvaldys, visokių tautų ir valstybių pavaldinių Galva, Vadas. Yra tai neužginama tiesa. Dabartinėse gi sąlygose jisai negali šitos nepriklausomybės kitaip turėti ir taip daryti, kad ji būtų visam (katalikiškam) pasauliui matoma – nėra protestuodamas prieš Italijos valdžią, priešai neteisėto Romos ir ~~Romos~~ Popiežiaus žemių užgrobimo – nes jam ~~[illegible]~~ susitaikius su Italijos valdžia ir pripažinus josios valdžią – tuoj jojo nepriklausomybė išnyktų: Italijos pasaulinei valdžiai išeinant, ~~kuri~~ įsikišti į Šv. Tėvo Bažnyčios valdymą, kurt

kitų valstybių katalikams nebūtų aiški Popiežiaus nepriklausomybė, o visi suvoktų baimę kad būtų politikos Italijos įtakmės į Bažnyčios reikalus.

Taigi kaip jis ai (I. Mattoni) paradoksališkai išsireiškė: — „per potere vivere, Papa deve dir: „non posso" vivere"; una volta dicesse „posso vivere" = sarebbe dire: „non posso vivere" —

Visi katalikai turi teisę reikalauti savo Galvos nepriklausomybės nuo kokios-nors politikos įtekmės, turi teisę būti užtikrinti, kad Šv. Tėvas nėra tai kokios partijos globėjas, bet tai visuotinas Tėvas; ir nors padėtis Bažnyčios kaip pirmaisiais amžiais tremtinės persekiojimos arba katakombai — Bažnyčia negali užginti savo bei savo Galvos teisių nuo Pačio Viešpaties jam suteiktųjų, kurios natūraliai ištekančios iš jojo, kaipo visuotinos Bažnyčios Galvos.

Taigi šiandien, nors pasikeitė gal Italijos katalikams gyvenimo laisvos — Šv. Tėvas negali jokiu būdu susitaikinti su Italijos valstybe, nega jai išsižadėjus savo užgrobimo — bent pripažindamas savo kaltę, savo neteisybę.

~~Tad~~ Šv. Tėvas gi savo nepriklausomybę šiandien išreiškia ir tikrai kuoaiškiausiai visų apčiuopiamai 3 faktais:

1° Neišeidamas iš Vatikano t.y. nepripažindamas Italijos teisių Romos valdyme

2° Užgindamas ~~kat~~ Italijos katalikams parlamente teiktis į katalikų[2] kuopos[3] politikos oficialiai

3° Užgindamas katalikų valstybių cesoriams lankyti Rymą (kuo išreiškiama protestas prieš Italijos valstybę); o katalikų cesoriams suteikdamas audiencijas, jei jie atsilankant Popiežius išvažiuoja iš Ambasadoriaus rūmus išreikšdami tuo kad iš „extra-teritorialis" žemė atsilanko Popiežius.

Daug kitų žiūrnių ir svarbių žinių suteikė mums geras ir mokytas mūsų profesorius. Taipgi kalbėjo apie Lahitton'o klausimą, jam buvo tikslai primestas Congres. kelerelas, siūjusiantis Lahitton'o veikalus apie pašaukimą į kunigus ir Jadelsą — bet Šv. Tėvas neprileido, ~~bet~~ paskirdamas tam tikrą komisiją iš 3 (trijų) kardinolų (kurių tarpe buvo ir Kard. Billot) kuri dalyką apsvarstę sulaikė ~~bet~~ rezoliuciją visai prielankią autoriui Lahitton'ui ir šitą rezoliuciją Šv. Tėvas patvirtino. x)

x) Apie šitą dalyką parašiau ž. „Vadovo" straipsnyje „Pašaukimo į kunigus klausimas" žurn. „Vadovas" 1912 (Spalio-Lapkr.)

20 Balandžio 1913.

Šiandien vėl turėjome čia pas save daug svečių: per pietus (taip vadin. Šv. Provincijolo pietus — jojo atstovavimo Kollegijoj dėlei surinkti) buvo net 3 (4) Vyskupai: Freiburgo in Br. Tomas ... į Rottenburgo garsus kalbėtojas W. Keppler'is, kursai net keletą žodžių į mus tarė dėkodamas už ištikimąją tvarką; ant galo mūsų kollegijoj ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ apsigyvenantis Vysk. Egger (Brix) buvusis Koll. alumnas. Dar sutikom ~~Das [illegible]~~ vieną vyskupą išrinktąjį (electus) bet dar nekonsekruotą išvardinti: yra tai Vysk. ~~Dr~~ Weiz (Brix - suffraganus), kursai po pietų 3 val. laike 8 s. ... per visą valandą vieną prakalbą: apie „Caritative und sozial-politische Tätigkeit des Priesters"; pabrėžė svarbą kunigo gyvenimo paisyti kuriuos (lygiomis ypač) žmonių žaizdas ir turėti didelį nusižeminimą — taip kaip tai mūsų Išganytojas parodė gyvenimas visas žmonių ligas.

Bet ~~nemitk~~ nėra nikatiniai tik meilės ir mielaširdystės darbų, reikia griebtis dar priemonių blogą išrauti — reikia per katalikų įsikišimą į politiką išvesti kad teisybė ir teisės būtų visuomenės užlaikomos, kad kapitalistų išnaudojimas prašalinti bent jo sustabdyti per tam tikrą „Gesetzgebung" ir tokiu būdu kelti ~~sune~~ žmonių ir medžiaginę ir dvasios stovio prapultiem. Puikiai jis kalbėjo; matyti buvo tuoj kad tai specialistas kalba, kursai jau ilgą laiką dirbęs yra socialinėj dirvoj.
Matyti buvo iš jo žodžių apie graižą ir švelnų apsieinimą su lygiomis, kad ~~ir~~ Dievas yra patsai priedermės (kaip jis patsai) ilgą laiką buvęs lygiomis ir su lygiomis daug nusiemusį.

Rytą jį 8½ – 9½ v. kalbėjo į mus Vysk. Faulhaber'is, kuris ~~buvo~~ mūsų Dvasišk. Tėvelių pakviestas. Jisai paėmė už temą Kartą Š., iš tai Balnoi (B. 44) kurį puikiai išdėstė ir pritaikino prie mūsų Bažnyčios gyvenimo

žinoma, kurios tai dažniausiai ejom iš praktikos ramios egzegesos valdžią, negu, kaip iš tai katalikiškai auklėta ir išklausingų prakalbų.
Bet tikrai buvo tai geri egzegeta. Vyskupas žodžiai ne vienam paskui, kaip turtingos ir niūsiemams Sąlbinas yra mums Kartas Š. Jojo kalbą bus gal atspausdinta mūsų Korrespondenzblatt:
Vakar vakare buvau vos prasiganęs gavęs telegramą. Atplėšęs — randu: „Telegrafuokit sveikatą Popiežiaus Sąlbinai."
Išrandu iš vysko nusiunčiau atsakymą tokio turinio: „Geriau. Karštis nustojo. Yra vilties. Brandt." Tikrai Šv. Tėvui eina jau geriau, kaip tai vakar dasižinojau nuo Mons. Skirmunto, Dievo duok, kad pasveiktų!

Ant galo mus lankiausi Vyskupas Klimčiūnskis atvyko Ryman. (16/IV 1913). Bet jisai yra tuoj užkviestas visokiai reikalai kad mes lygpiūtiai negalėjau jį pamatyti. Per Mons. Skirmunto jisai

liepė mums parašyti, kad jisai ~~ypač~~ mus neužmiršo, ~~bet~~ kad neužilgo, kada jojo reikalai šiek-tiek bus aprišpinti, atsilankys pas mus. Laukšime.
Dieve duok, kad Vyskupo reikalai kuo geriausiai pasisektų atlikti.

27 Balandžio Nedėlioje.

Vyskupas atsilankė pas mus pačioj Kollegijoj. Kalbėjome su Juo ~~pat~~ apie visą valandą. Apsilankymai padarė į mane gana gerą įspūdį. Atsisveikindamas įteikė mums kiek pinigų ant mūsų reikalų (markes) VI/18 1913.

18 Birželio 1913

Atsisveikino šiandien su mumis philosophijos prefektas Kun. Klein'as. Jisai išlaikė egzaminą taip vadinamą „publicum“ 16 Birželio. Gana gerai pasisekė. Jisai yra vienas iš gabiausių studentų. Papal Kollegijos paprotis kreipiantis alumnas atsisveikindamas laiko trumpą prakalbą į draugus ir duoda keletą patarimų apie gyvenimą kollegijoj. Kun. Klein'as pasakė puikią prakalbą.
Pabrėžė jisai 2 dalykus:
1) Tikrai katalikišką gyvenimą mūsų kollegijoj ~~kur~~ Šitas kolegiškumas atšaukiama (atžymėta) yra mūsų šių metų nelaimėse. Iš mūsų maldose ir širdies dirbančių pas „[illegible] darbui“
2) Studijų dalyke patarimą: dogmatikams ~~xx~~ labai patartina yra skaityti „dogmatikų“ Pohle, kuris nėra tai nuoseklus kaip kiti, bet tikrai mūsų dalykuose ~~pro~~ mūsų studijos papildymą kaslink pozityvei pusei.
Apologetams gi patarė pro apart savo folijų skaityti Vatikano susirinkimo istoriją, kuri pamokys kokia buvo Bažnyčios sula.

maldijų ir patarnautas tavo švarkas šios
tavo Šv. Tėvo primato, neklaidingumo etc.

5) Patvirk ~~ant galo~~ [illegible] mano šven-
tą gyvenimą palaikyk geriausi šventųjų.
Šv. Sakramento aplankymas kasdien. Tavo
jį ištikimai [illegible] klausti ar tas [illegible]
ar šventas gyvenimo [illegible]: —

VI/18 1913.
[illegible] tapau (Vysk. Cepollos) įšventintas į dijakonus
Šv. Apolinaro bažnyčioje.

31 Liepos 1913. Šv. Ignacijo šventė.

Šiandien dalyvavau keletą lavinimosi valandų,
kurias išpuolė man čia užsirašyti.
Šv. Ignacijo šventė jau savyje kilniam ir
mums gerbiamai kuri savo svarbumu ir prakilnumu
juk tai mūsų šiot Kolegijos įsteigėjo, mums
Tėvo ištikimai apvaikščiojame šiandien!
Bet šiemet ši šventė turėjo man dar didesn-
svarbumą ir atmintinumą.
Šiemet paskutinį kartą apvaikščioju šią šventę
Romoje ant Šv. mūsų Tėvo grabo... Bet dar
aukštesnį prakilnumą suteikė mano [illegible] šiandie-
nai šventei, jog mums [illegible] Vyskupas
Baronaitis laike savo [illegible] ant Šv. Igna-
cijaus grabo. Iš jo rankų priėmiau [illegible]
Šv. Komuniją. Mišias jis laike prieš mano kovas.
~~Kaip~~ ~~tai~~ ji tai atmintini ir prakilni valanda
buvo kada ėjau [illegible] mūsų Rektoriui ir
Mons. Skrauntui ([illegible])
[illegible] kiekvienam ir mūsų pradedame Šv. Komu-
nijos tariant [illegible] „Corpus Domini custodiat

animam tuam in vitam aeternam. Amen."
O kokis tuo laiku giedojo: „Domine non sum dignus..." Neišdilomoji iš mano atminties valanda, valanda kurios jau niekados nedaleisiu, nes jau paskutinį kartą priėmiau šv. Komuniją prie šv. Ignacijaus altoriaus kokiose dar aplinkybėse! Už trijų mėnesių, jei Dievas leis, pats jau atnašausiu Nesukruvintąją Naujo Įstatymo Auką.

Nors gi Kollegijoje šitos iškilmės paminėjos, prastai ir ramiai, bet tikrai įspūdingai. Atlikta keleta.

Visupirmiausiai pietų laike paskaitytas buvo Kollegijos prašymas paduotas šv. Tėvui, idant suteiktų Apašt. palaiminimą Jubiliatui ir ką šv. Tėvas savo ranka parašydamas, atsakymą, kame „peramanter" suteikia savo palaiminimą seniui Jubiliatui ir ištiesia visą palaiminimą net į visus kollegijos sąnarius.
Senas Vyskupas buvo atsakė į šitą dovaną prastai bet nuoširdžiai...
Po pietų susirinkta Palaimintojo Petro Canizijo

salėje pagiedota jubiliato garbei „Laudes" „Choraliter". Gilų įspūdį darė šitas prastas ir rimtas tiesiog į širdį einantis giedojimas.
Ant galo perskaitytas ir įteiktas Jubiliatui „Adresas" pasirašytas pačių alumnų. Ant to dar Jubiliatas atsakė keliais žodžiais.
Bet štai atsistoja T. Rektorius ir iškilmingai paskelbia senąjį Jubiliatą kaipo „insignem benefactorem Coll. nostri". Kodėl? Vyskupas jau betuvo pirma padaręs vieną „Stiftung" (fundaciją) vienam klierikui užlaikinimui Kollegijoje. Šiandien gi davė kitą tokią pačią fundaciją kitam alumnui. Apart to Vyskupas savo sekundicijos paminėjimui dovanojo Kollegijai puikius ir brangius (apie 1000 lirų) kielikus. Visi mes plojome iš džiaugsmo ir dėkingumo delnomis.
~~Po to dar~~ Tuoj ~~atsistoja~~ Vyskupas ir užklausimus „Scolae Catecheticae" direktorius. Kam? ~~[illegible] [illegible]~~ ~~[illegible]~~ Vyskupas atsakė sako ~~[illegible] padaugėti~~ darys dar vieną fundaciją „Scolai Catech." sumoje 1,500 lirų.

Iš šitos mano porcento gausianti „Schola" kasmet 60 lirų. Scholos buvusi direktoriui Prof. Renzi dėkingą gradavoni mes širdies.

Apmąstant šituos faktus aš negalėjau nutylėti nei šitų mūsų širdingų padėkų Viešpačiui kurs leido man juos pergyventi, datyrti. Ypatingai ~~yra~~ aukštas dvasios Jubiliato visas pasielgimas buvo tai man „didelė „gratia Ukronė", buvo tai iškalbingiausi pamokslas ~~kaip tai~~ kokiu turi būti „verus sacerdos Christi". Vyskupo jubiliato širdžiai, kuriuos turėtume jojo pasielgimas; „Soli Deo omnis honor et gloria" giliai įsirėžė į širdį. Dievo duok, kad sekdamas įgyvendinčiau juos mano gyvenime.

Šeštadienį 2 Rugpjūčio išvažiuojame mūsų Villa San Pastore. Vyskupas-Jubiliatas eina su mumis. Užtrukti keletą dienų.

1 Rugpjūčio 1913

Nakar vakare Šv. Ignacijaus išvakarėse ... teko man asistuoti prie iškilmingo palaiminimo Šv. Sakramentu kaipo dijakonui, „Gesù" bažnyčioje. Iškilmingą laikė Kard. L. Billot S.J.

15 Rugpjūčio 1913 San Pastore

Jau dvi savaitė praslinko kaip esame mūsų brangioje villoje San Pastore.

Tai ~~bus~~ yra mano paskutinės vakacijos San Pastore. Čia ramiai galiu per šituos menesius prisirengti prie kunigystės šventimų. Yra tai tikrai didelė Dievo malonė, kad galiu ~~kaip~~ gerai prisirengti prie taip aukšto kunigo (predėrmis) veikimui.

Pasiryžiau per šitas vakacijas parašyti gana platų darbą apie „Dangaus Karalystę pagal Jėzaus mokslą". Darbą jau pradėjau ~~padedant~~ mūsų studijų prefektui T. Van Laakui. Darbas eina pavalai. Vienok tikiuosi kad kas nors išeis iš to. Pažadėjau „Vadovui" atnešti šitą darbą kad atspausdintų.

Jau nuo savaitės viešiją pas mus Vyskupas-Jubiliatas Boroneuska.

Kasdien laiko jis „Komunitėmesse" ir

išdalina šv. Komuniją. Yra tikrai graudu žiūrėti, kaip tasai senelis drebančiai laiko šv. Mišias.

Jojo sekundicijos paminėjimo pobengta buvo 11 Rugpiučio (jojo vardinių dienoje šv. Tiburcijaus) „Festakademie". Prastai bet rimtai ir širdingai.

13 Rugpiučio pirmamečių ~~tuoitu~~ teatras: gana gerai pasisekė.

Kalbama, kad Vyskupas rengiasi išvažiuoti.

Prieš porą dienų gavau laiškus iš namų, nuo Motynos ir Brolio-Prano. Mano projektas, kad atvyktų į Rymą ant mano primicijos – supuolė.

22 Rugpiučio 1913 m. Villa San Pastore.

Vyskupas Boromilla išvažiavo 16 Rugpiučio. Vakare prieš ~~savo~~ išvažiuojant atsisveikino su mumis, ragindamas prie meilės į Kollegijos tvarką. Rytą 16 Rugp. 8½ val. varpelis sušaukė mus visus į kiemą, kur jau laukė Vyskupo vežimas. Liūdnai laukėme Vyskupo ateinant. Nekuriems pamylėjo šitą senelį per šitas keletą dienų už savo nusižeminimą ir nuoširdumą savo išsiduodymą sykiu su didžia meile į mus. Štai pasirodė aukščiausis Vyskupas. T. Rektoriui lydint, kursai buvo prašė suteikti visiems savo Vyskupo palaiminimą. Buvo tai sugraudinanti regėnis: aplink atsiklaupę raudonųjų brolių darželi prieš dvasią žilą senelį, kursai drebančia ranka o gal daugiau balsu suteikė palaiminimą. Ir tikrai Vyskupas patsai buvo susigraudinęs, kad nebegalėjo ištarti palaiminimo žodžių, vien tiktai pakėlęs ranką ir akis aukštyn mus nuo širdies palaimino. Gal paskutinį

kartu... Dievas žino, ar kada nors susitiksime čia ant žemės. ——

Šiandien jį netikėtai atlankė mus T. Skelas su savo Broliu (infulierter Probst). O dar netikėtai visai vakare apie 8/9 val. užsuko pas mus automobiliu Kard. V. Vanutelli iš Palestinos su savo Vikaru. ~~važiuoda par mus su savo automobiliu važinos~~ Kaip pataigem žinoti, kad praskliso garsai: kardinolas atvažiavo. Tuo bėgome mes pirmos ir šaukėme „Salve Domino" pasveikinome brangų ir aukštą svečią. Jojo atsilankimo tikslas buvo užprašyti mūsų giedotojus dalyvauti rengiamoj Palestinoje Konstantino jubilėjaus iškilmėje, kuri atlikinėjama Rugsėjo ~~pirmoj~~ mėnesyje. —

Mano darbas eina smarkiai pirmyn. Pradėjau rašyti pirmą dalį

„Dievo karalystė senam įstatyme" visai gryna, gal rytoj prabaigsiu. Atrodo, jog tuo dar tik mažiuti darbo dalele atliksiu. O kur apokryfų mokslas apie „Dievo karalystę"? Tik tada galėsiu pradėti tikrąjį mano darbą: „Dievo karalystė" pagal Jėzaus mokslą.

Subiaco. 9 Rugsėjo 1913.
Utarnikas 10 1/4 val. vakar.

Ant galo taip ilgai laukiama diena atėjo. Šiandien ant galo atvykome į Subiaco, į kurio apielinkėje šv. Benediktas pradėjo savo milžinų darbą, Bažnyčios dvasios reformą įsteigimu pirmo kontempliatyvo vienuolyno.
Pagal iš anksto sutvarkyto plano išėjome „diaconi + ordinandi" su kitais visa „communitas" iš San Pastore Vil. Hadrijano Villos linkon, kad dar syk galėjome apžiūrėti šitas milžiniškojo darbo liekanas. Iš villos važiavome toliau į Tivoli. Čia priėmė mus labai vaišingai Salvatorijonai. Po pietų 2 val. gi su T. Foneku, kursai tyčia atkeliavo mus pasitikti, išvažiavome traukiniu Subiaco apielinkon.
Šimet pirmą kartą mums dijakonams nedavė tiesiog į Subiako vienuolyną (š. Scolastica), bet nuvežė pačiam Subjako miestelyje privatiškoje iš viduramžių pilyje, kurioj Ryme šv. Rašto

Institutas gavo nuo š. Tėvo žinomą
per vakacijų laiką. Čia, šitam penkių
gonųjų pilyje (450 m. aukš.) priimta mus
tikrai nuoširdžiai. Kiekvienas gavo
atskirą kambarį. Aš gavau kambarį,
kurio langai išeina į [illegible] lyg pusę.
Kur matyti š. Scholastika ir Sacro
Speko — viduramžio kultūros žiobys
Parodinta mus tuoj pirkėji [illegible]
papročiu = „Birrmerenda".
Po kam atsilankėme T. Kapponus
vienuolyną su jo gražia [aimolesi] knyga.
Vakare davė mums pats T. Fonckas
punktus. Patrerė [illegible] mums
„S. Benedikt Pilgerfahrt." mūsų
kunigijos veikimui:

I Šv. Benediktas čia Sacro Speco-je
mokinasi atsiduoti visiškai Dievo tarnybai.
Prot! Salus egoizmas! = Mes stovime toli nuo [kunigų] šventumo. Ir nors
padarėme jau [sprendžiamąjį] paskutinį žingsnį - vienok
mintis visiško atsidavimo Dievui — ir visu

tikti Dievui tentuojasi mūsų
nusprendimus.

II Šv. Benediktas mokinasi čia
maldos. Jo tai pirmas įsteigė
kontempliacijos vienuolyną. Jo ir įdėjo
(kaip ir anuos) dvasią į Bažnyčios svarbiausių tuose
laikuose. Jo savo milijonu veikalų
per šimtus metus ir dabar išmaldauja
iš dangaus neapsakomas malones
Bažnyčiai —
Mes kunigai = vyrai oracionis.
Jei mes neišmoksime maldos, mūsų
veikimas bus visai nebaigtas.

III Netik Šv. Bened. meldėsi —
bet jis ir pastoruoja, apaštalauja
pirmiausiai [tolimu] [illegible] mokslu kataki.

Mes kunigai: turime prie maldos
pridėti savo darbą, pratęsti kad
iš harmonijinės [dvigubi žingsnį] (veikimo išeitų
kuo geriausi visiškai. Dievo garbei
ir Bažnyčios išganymui.

Subjaco - Rocca. 10 Rugsėjo 1913.
Sereda 10^{35} vakare.

Atmintina visam mano gyvenimui diena! Šiandien atsilankėm šv. vietos, kame šv. Benediktas ~~prieš prie~~ per 3 metus pasislėpęs tarp aukštųjų kalnų vienoj grotoj rengėsi prie savo prakilnaus pašaukimo: padėti pirmus pamatus vienuolijos gyvenimo Vakarų šalyse.

Atsikėlę anksti 5 val., po kiek prisirengimo išėjome 5½ val. iš Rocc'os (taip vad. pilys.) ir ėjome ~~tolyn~~ S. Skolastikos vienuolyno linkon, kalnuotu keliu. Tarp aukštųjų kalnų žaliuojančių numo medžių žengėme gana sunkokai keliu vis aukštyn ir aukštyn. Ant galo pribuvo prie musų kelionių tikslo: prie šv. vietos vad. Sacro Speco. Įeinant prie durų marmurinėj lentoj pasijus parašą: „Ordinis S. Benedicti monachorum Patris Occidentis cunabula" Išėjome tenai iš Bažnyčios iškaltos ~~ir~~ kalnuose!

J. Fonckas laikė šv. Mišias grotoje, kur

Šv. Benediktas jaunas vaikinas pasislėpęs nuo svieto per 3 metus išbuvo pasišventęs maldoje (mediatyviškai gaivinamas šv. Romano vienuolio duona, kurią siuntė jam nuo kalno viršūnės.) ir prisirengdamas prie aukšto uždavinio, Dievo darbo.

Šitoj grotoj perstatyta yra šitas šv. Bened. gyvenimas vienoj gražioj senoj-jaunikaitis atsiklaupęs ant uolos akmenio akis savo vidui įsigilęs į Kryžių prieš jį tiesiok stovintį. Kairiojoj pusėje ant uolos stovi maišuti pintinė su duona. Darbas, kaip sako, yra garsaus Bernini-bet pagal jo planą padarė jo mokinys A. Raggi.

Man neteko dalyvauti šv. Mišiose T. Fonck-o laikytose, nes išpuolė man tarnauti prie Mišių kitam Tėvui, mūsų Bibl. Repetitoriui, T. Giannuzzo. Bet man dar geriau išėjo. Tėvas laikė Mišias kitoj grotoj-žemiausioj iš visų, kur šv. Benediktas

po savo kontempliacijos gyvenimo, išeidamas susitiko su piemenimis ir juos šitoj vietoj supažindavo Katekizmu ir tokiu būdu kaip garsiai parašyta rašytinas šit pačioj gr. „Hic S. Benedictus pastores edocendo Apostolorum munus eremitarum vitae copulabat quam in crypta superiori precibus piaculis degebat duplex via calcanda ab innumeris eius filiis!"

Vienok po Mišių ir Kleist atsilankiau dar nuėjau į šitą grotą „superior"-ą ir ten prieš šv. Paveikslą – melsdamasis-[illegible] [illegible] savo vita-vimą išprašyti nuo mūsų Išganytojo šitas tris dovanas, kurias mums pabrėžė T. Fonckas vakarykštėje pamokoje t. y.: 1) šalin egoizmą, visiškas atsidavimas Dievo tarnystei, 2) maldos dvasia, 3) apaštališkas valumas. Prašiau ne tik man šitas malones, bet ir visiems mano draugams, ypač diakonams, ir paveduosi

savo mano maldomis. Neužmiršiau ir
mano tėvus, brolius, giminaičius ir prietelius.
Po pusryčio atsilankėm klioštoriuj ir
šv. Tėvas grotus.
Grįždami užsukome pas šv. Skolastikos
šv. Bened. seserį kliošt.
Sugrįžę namo ir pogulėkus – Vel po
pietų poilsio ir „Benediktos" išėjome
pasivaikščioti į tarp kalnus einančią
~~[illegible]~~ lygumą. Gražus ir puikus reginys.

Vakare T. Fonckas mums gavo padaryti
„Feuerwerk".

Jau po 11 val. Laikas gulti, nes
rytoj atsikeliam 4 val. ir pėsti
einame į Olevano, jei nelis =(
(oras niekoks, laukiame lietaus).
Negaliu tatai plačiau aprašyti mano
įspūdžius. Vienu žodžiu tiktai:
Įspūdis ~~[illegible]~~ buvo gilus, gilus, išsemiąs

į mano dūšią – kada mes visi išjakome
su T. T. Foncku ir Giamusso ~~atsiklaupę~~ klūpojome
tamsioj grotoj pasekdami šv. Benedikto
~~[illegible]~~ maldos kontempliacijoj.
Šv. Benediktai užtark ir mus čionai
ir išprašyk pas Viešpatį kad Tau davusį
pernešti atsidavimą visiškai Dievo
tarnystei.

Aš čia užmiršęs buvau. Vakar
šiandien po vakarienei parodė
mums T. Fonckas puikius ~~pr~~ Po-
piežiaus apartamentus. Sosto salėje
kur Pijus VI ir Pijus IX priimdavo
audijencijas ir aš atsisėdau ~~ant~~ sosto
atminti.
~~[illegible]~~ Billardo salėje (po pietų)
matėme kitur „Meditatoria" – kurį tasyk į mūsų
šlindonė" –

11 Spalių 1913 San Pastore.

Musų vakacijos pabuvimas San Pastore jau baigiasi. Už poros dienų 14 Spalių pradėdam rekollekcijas kurias šįmet laikysime čia San Pastore, kaip tai prieš 3 metus buvome. Šįmetines vakacijas praleidau puikiai. Kaipo dijakonas galėjo ramiai pašvęsti laiko prisirengimui prie tinkamam įšventinimų priėmimo bei šv. Mišių laikymo – neišdrįs-čiau būtų geresnio geisti. Juk kaip mažai tebūna kandidatų į kunigus, kuriems leista taip puikiai ir ramiai prisirengti prie tos aukštos garbės – kunigystei! Turiu būti dėkingas Viešpačiui už Jo neapsakomų malonių, ~~tos~~ teikiąs Apvaizdos linkui manęs, neverto.

Šale šito prisirengimo prie tinkamojo šv. Mišių laikimo – veik visą liuosą laiką pašvenčiu mano darbui: „Dievo karalystė pagal Jėzaus mokslą". Deja, ačiū plačiam temato tu-

visiškai negalėjau nė darbo visiškai prabaigti. Tyčiomis esu paraiškęs t. y. apdirbęs (vien tiktai darbo dalį. Parašiau Kun. Karaliūnui „Vadovo" Redakcijai sutikdamas atspausdinti atskirus darbo punktus, skyrius, tai ~~lapkrity~~ galėsiu povėliau kiekvieną naują šį-tą ~~atmušti~~ apdirbęs atsiųsti.

Šiemet aplankė mus daugelis aukštų svečių – Vyskupas. Vysk. Borominska, Hun-Zicy, Kard. Vannutelli, vyskupai keturi dar vienas vyskupas iš Vengrijos atsilankyti.

~~Ka~~ Šiemet padariau vieną „Ausflug"'ą su kitais, ko pernai negalėjau daryti: mano ligos dėlei.

Atsilankėme šiemet Genazzano, Tivoli-Villa Adriana Subiaco (Olevano) (Orjakona.), Rocca di Cave (Palestr.) Villa Catena, Mentorella. (pereitą seredą).

23 Spalio 1913 San Pastore.

~~Š~~ Maldos dienos, gausių malonių dienos jau praslinko: šiandien iš ryto sukalbėjome iškilmingą „Te Deum" mūsų 8 dienų rekollekcijos, paskutinės mano gyvenime Kollegijoje. Kiek tai dvasios atgaivinimo, atnaujinimo įkvepia šitos tikrai šventos dienos, kada žmogus atsitolinęs nuo šio pasaulio rūpesčių visas įsigilina į dieviškųjų dalykų apmąstymus, kada jisai ~~su~~ aiškiai pamato savo gyvenimo tikslą, savo nuo šito (gyvenimo) tikslo nukrypimą iš kelio, kuriuo jis jau norima tikrai pasitaisyti! Sustiprėjus dvasioje, Dievo malonėmis apdovanotas žmogus drąsiai žiūri į šito gyvenimo sunkenybes, į kovą, kurią jis jau nori visados vesti su dvasios priešais.

T. van Laak'as, kursai vedė ~~šito~~ rekollekcijas jau antrą kartą (pernai irgi), tikrai stebino mane savo gilia ir sveika ascesa. Per šitas 8 dienas įsitikinau į jo gilų dvasiškąjį išsilavinimą, pamačiau, kad jisai yra tikrai „homo spiritualis"

reiškianti savyje protingumo bei šventumo, aukštos dorybės ypatybes. Su visu užsitikėjimu galėsiu į ją kreiptis, jos reikale pasitarti.

Dar sykį atlankėme čia mums brangiąją villoje San Pastore. Paskutinę dieną ~~sykį~~ mano buvimo San Pastore praleistoje ~~praleistoje dar čia~~, gal paskutinę dieną mano gyvenime. Dievas žino, ar kada teks man pamatyti šitą brangią vietą, surištą su tiek brangių atsiminimų, kame tik malonių iš Dievo (apveizdos) rankos ~~E~~ apturėjau, kame išsimokinau tikros broliškos meilės, kame ~~kur~~ mano draugai bei kunigai mokslo metus darbą galėjau praleisti ir atsigaivinti.

Su Dievu! O brangioji ~~San~~ villa San Pastore! Su Dievu! Įsmeigk į mano širdį gražiausią atmintį, idant tavęs niekad neužmirščiau, kad tavęs tiek kartų atmindamas, tiek sykių mano širdį į Dangų pakelčiau Dievui dėkodamas už Jojo neaprašomą gerybę.

27 Spalių 1913 Roma.

Jau treti diena esame jau Romoje. Laimingai ~~pa~~ sugrįžome į mums Kollegiją. Rytoj busiu išventintas į kunigus. Koki diena! Diena, kada tapsiu „Sacerdos Dei in aeternum", diena, kada į mano silpnas žmogaus rankas Dievas įteikos tokią prakilnią ir aukštos galės: „Offerre sacrificium Immaculatum", „peccata remittere"!
O Viešpatie! Duok man malonę, idant tinkamai prisirengčiau prie tos dovanos priėmimo. Ššv. Apaštalai Simonai ir Juda, po kurių globa ypatingai pasiduodu šitomis dienomis, melskitės už mane, užtarkite už mane pas Viešpatį, išprašykite man, idant tapčiau tinkamu Dievo tarnu.
Noriu čia užrašyti keletą ištraukų iš laiškų, parašytų į mus, primicijantus, mūsų senesniųjų draugų-germanikų..

Taip šiandien gavome nuo:
T. Wilhelm'o Klein'o: kursai taip kitko rašo:

„Am Tag an dem die großen Gewalten in Ihre Hände gelegt werden, opfern Sie dafür am Grab des Apostelfürsten und der hl. Simon und Judas Ihr ganzes priesterliches Wirken auf für die hl. Kirche, und am Allerheiligentag weihen Sie es ganz dem Priesterherzen des Heilandes! Dann ✗ seien Sie überzeugt, gehen alle die Glückwünsche in Erfüllung, die Ihnen in diesen Tagen Ihre alten und jungen Mitbrüder darbringen. „Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris!"

„Sie hören in diesem Jahre den schönen Tract. de Verbo Incarnato. . . .
. . . Da wird dann das dogmatische Fundament gelegt für die Herz-Jesu-Andacht. „Summum nostrum studium sit in vita Jesu Christi meditari. —"

„Sie werden viel gewinnen, wenn Sie in der ersten Zeit nach der Primiz zum Gegenstand der geistlichen Lesung und Betrachtung das goldene Büchlein von Card. Bona: „De Sacrificio Missae" machen. Ich erinnere mich noch wie voriges Jahr am Primiztag P. Ledochowsky das Büchlein empfahl; bei aller Kürze gehört's mit zum schönsten, was die Ascetik über das heil. Meßopfer geschrieben hat ..."

(Bonifatiushaus bei Emmerich
Am 27 Octobr. 1913)

Vienas senelis jau jubiliatas kun. Jos. Walter, garsus ascetikos veikalų rašytojas, atsiuntė man tokį laiškutį su Drebanečių rankos parašytą. Jisai man velija: idant: „ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus"!

Man skaitant šiandien iš Šventinimų į kunigus apeigų Vyskupo prakalbą į „ordinandos in presbyteratus ordinem" – įpuolė giliai ~~[illegible]~~ širdin raginimas taip tankiai pakartojamas, būti tobulu, būti skaisčiu kunigu, atsižymėti doringu gyvenimu ir t. t.

„servate in moribus vestris castae et sanctae vitae integritatem"

Agnoscite quod agitis. Imitamini quod tractatis.

„Sit doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei."

„Sit odor vitae vestrae delectamentum Ecclesiae Christi" – ut praedicatione atque exemplo aedificetis domum i. e. familiam Dei.

Taip, kunigas esąs tarpininku tarp dangaus ir žemės turi spindėti šventumu, jojo gyvenimas turi nešti visur doros kvapą ir tokiu budu tapti akstinu [illegible] kitiems – tikintiems prie gerų darbų ir doringo gyvenimo.

O Viešpatie, noriu būti Tavo ištikimu tarnu, noriu atsiduoti visame Tavo Bažnyčios norams, noriu atsižymėti dora! Bet o Dieve, Tu matai silpnumą mano valios! Sustiprink ją ir suteik jai įgyti reikalingų idant galėtų pasiekti prie tobulybės aukštybių!

28 Spalio 1913.

Jau esu Viešpaties kunigu į amžius! Šiandien apie tarpą 10 – 11½ priėmiau iš Kardinolo Pompilj'o, Šv. Tėvo Vikaro, šventinimus į kunigus, ir pirmą-kart atnašavau sykiu su Kardinolu Nekrowing [illegible]ko. O kokia džiaugsmas apėmė širdį! Nors mano išganimo priešai stengėsi visokiais nemalonumais sudrumsti šitą tyrą džiaugsmą, bet vienok aš tokiu ūpu į Dievą „in Te, Domine, spero", tariu „non confundar in"

aeternum!"

Tau, o Viešpatie, aukauju mano viską! Tetarnauja Tau, vien tik Tau, mano visos pajėgos! Tu man suteikei iš savo neapsakytos mielaširdystės — tiek malonių, tiek dovanų —, argi aš nepasistengsiu Tau atsidėkavoti? Taigi, priimk viską, ką tik aš turiu „Suscipe, Domine, universam meam libertatem ....“

Pirmos (mano) Mišios šiandien atlaikytos aplikavau man pačiam, idant Viešpats suteiktų man dvasią, be jokių rezervų užsitikėjimo Jame, Dievo užsitikėjimo Dievu, kurio pamata yra nusižeminimas, tikras nusižeminimas. Ištiji dvasia taipgi yra reikalinga kunigui. Išmelsk man jį Viešpatie! Tvirtą [illegible] valią.

30 spalių 1913.

Šiandien gavome ~~pas~~ mes „Neo-praesbyteri“ su giminėmis audijenciją pas Šv. Tėvą.
Ji kiekvieną kartą, kada ~~tekta~~ ~~man~~ man matyti Šv. Tėvą, apima mane koksai ypatingas jausmas: džiaugsmo bei gėdojimo jausmas, tai šiandien ypatingu būdu tai atsitiko. Prie to patsai Šv. Tėvas Pijus X savo asmeniška įtekme prisidėjo.
Ir šiandien, tėviškai pasveikino mus naujokus-kunigus, suteikdamas mums apaštališkąjį palaiminimą bei galę po Pirmųjų Mišių suteikti tikintiems (confessis ac communicatis) apaštališkąjį palaiminimą. Tarp ~~mano~~ mūsų draugų svečių buvo ~~te~~ Mons. Gratzfeld'is su savo dėde — (taipogi Germanikas) senu-kunigu ~~te~~ nelaimei aklu. Mons. prabilo į Šv. Tėvą prašant kokios-ten privilegijos savo parapijai, ant galo nuvedė į savo dėdę-aklą, kursai klūpojo šale jo. Šv. Tėvas

išgirdęs ~~apie~~ kad senelis tokių nelaimin-
tuoj prižiūrėtas prie jo, uždėjo ranką
ant jo galvos ir tyliai tėvišku balsu
– sujudinančiu ~~skausmu~~ nekarusiu – tarė: „Det tibi
Deus patientiam in tua tribulatione"!'
~~Tuo~~ Niekad neužmiršiu šios scenos –
taip vaikai liūdjausi apie mus Šv. Tėvo
išvydęs prakilnybę, atjaučiančią žmogaus nelaimes.
Girdėjau jį nuo kitų audiencijų per
tolį – vėl suteikė mums palaiminimą
ir prie tam uždėjo ranką ant mūsų
T. Rektoriaus galvos, tardamas:
„Salutatem Cura Reverendissimi?.!'

Gilų įspūdį paliko mano širdyje
Šv. Tėvo paveikslas, Jojo tėviškumas,
Jojo tikras šventumas.
Tesuteikia Viešpats jam ilgus metus
popiežiauti šios didelei garbei,
nuolatos Bažnyčiai gi išganymui.

31 Spalis. 1913
Dr. de Vécsey
Jis pasisakė (lenkas) adresuotas į mus primi-
cijantus. Jame ragina išnaudoti gerai
paskutinius metus būnant Romoje, ~~nes~~ nebus
kurio jiems vadina: „das schönste Jahr
nicht ~~nur~~ bloß in Ihrem Kollegsleben, sondern
wohl in Ihrem Leben überhaupt".
„Nützen Sie darum die kurze spanne Zeit gut
aus, die Ihnen noch zur Verfügung steht.
Es gilt ein Kapital zu sammeln, aus dem
man lange

Kokio džiaugsmo apėmė, kada žinojau beveik
iš rašytinės ... (... in virtute Domini operatum)
išskaitė – kad mums šventimų dienoje už mus
atlaikyta šv. Mišios. Tai yra tikrai broliškoji
meilė

1 Lapkričio 1913

„Haec dies quam fecit nobis Dominus!"
Exultemus et laetemur in Ea!
Šiandien pirmą kart ~~pri~~ atlaikiau šv. Mišias ties Nekaltosios N. P. altoriu ant šv. Petro grabo, ant vietos, kur Apaštalų kunigaikštis praliejo savo kraują už Kristų.
„Presbyter assistens" buvo Dvasiškas Tėvelis T. Ferd. Ehrenborg, ~~kurs pagal mus~~ ~~Prefektas~~ kursai turėtų pagal kollegijos papročių asistuoti mums Prefektu- jogei jį iš paskutinių atsisakė jis Dede - mums Dvas. Tėvelis atsidavė jam asistuoti. Taigi aš džiaugiausi ir užtvirtinau jį man asistuoti. Jis niekuomet nom dabar ko.
Taigi 7 1/4 išvažiavome. 7 3/4 pradėjau Mišias - Kokį jausmas mano širdį apėmė - nėra kaip rašyti. Geriau atsižvelgti nei iš parašyti.

Sugrįžęs tai ~~[illegible]~~ ir atlaikęs gi pusryčius valgant: Baigėsi, kuriuo laiku mano Draugas Prof. Oreste Rauzi - Prefekt. Philosophy - iškilmingas pirmas šv. Mišias laikė ir [illegible] buvo [illegible] kada prie komunijos laike pri[illegible] jo Motyna su dviem broliais — ir priėmė iš rankų savo sūnaus šv. Komuniją.

Per iškilmingus pietus buvo - 5 vyskupai: Korum, Marlatt, ir Peterborn., Bambergo, Augsburgo - Prelatų laike Vysk. Korum. „Christo - Mariae - Petro -" - ant grab. Palkm. Petro Canisijaus.

Pirki akademija vakare [illegible] šventė.

Šis taip svarbus, svarbiausias ir laimingiausias dienas mano gyvenimo dienas paminėdamas: 1) įsirašiau į „Associatio Perseverantiae Sacerdotalis" — visai save aukodamas Dievui brangiam Jėzaus Širdžiai per Nekaltąją Panelę [illegible] ypatingai per šv. Mišias - kurias atlaikiau I-ąsias [illegible] ir mano tėvui ir broliui — (pro familia)

2) Padovanojau 25 kr. mūsų „Sodaliai Catechisticai" - idant vaikučiai vis daugiau pažintų ir mylėtų šv. Jėzaus Širdį.

Rytoj laikysiu iškilmingas šv. Mišias namie-

13 Lapkričio.

Šiandien turėjau laimę atlaikyti šv. Mišias ant šv. Stanislovo Kostkos grabo 9½ val. iš ryto. Šv. Andriejaus ir Kvirinale bažnyčioje. Atlaikiau už mano brolio sielą Prano. O [illegible] Danuk[illegible] pas šv. Stanisl. užtarimą, kokį tik tur šiandien [illegible] —.

22 Lapkričio.

Kokį laimė turėti knygą „Iš kymei" „Communio sanctorum" galima išreikšti prašymu būdu, laikant šv. Mišias ant jūsų šv. vietos. Šiandien vėl laikiau šv. Mišias Šv. Cecilijos Bažnyčioje, prie altoriaus-kambario (pirma buvusi pirtis) kur šv. Cecilija kankinta. Atlaikiau už mano brolius Praną, Petrą, Viktorą, Vladą — [illegible] kaip šv. Cecilija pravedė savo [illegible] į [illegible] prie Jėzaus — taip prašau užtarimo mano broliai kartu su [illegible] prie Jėzaus. Šiandien taipogi apvaikščiojau mano 5 metų jubiliejų kaip atvykęs Ryman tapau [illegible] Germaniku.

Iš didžiojo širdies karan Viešpačiui mano ačiū.
Neapsakomi ir neišaiškinami yra Dievo parėdymai!

28 Lapkričio

Šiandien teko man (laikyti Šv. Mišias) vėl ant vieno šventojo kurio atminties yra [illegible] pa Rusijoje Šv. Klemento grabo (altoriaus) jojo vardo bažnyčioje. ~~Ant [illegible]~~ Laikiau už mano Vyskupą ir diecezijos reikalus, kurie jam taip daug kainuoja; už mano draugus prakilniojančius prie [illegible] mano Diecezijoje. Teatgaivina jis visų šitoj didžioj bažnyčioj apaštališką uolumą...

30 Lapkričio.

Šiandien atlaikiau Šv. Mišias didžiausioj (Rymo) Šv. Marijai pašvęstoj bažnyčioj „Santa Maria Maggiore" prie altoriaus Confessione, kame yra Viešpaties Jėzaus [illegible]. Pagal padavimą jos atnešta Rymai iš Betliejaus su Šv. Jeronimo kūnu. Čia yra šiandien „Statio". Laikiau už mano geradarį Kun. A. Staugaitį, kursai seminarijoj taip daug ~~dar~~ veikė mano dėlei, kaipo dvasiškas Tėvelis ir patarėjas dvasios reikaluose.

Labai gražiai buvo švenčiami (?) [illegible] braškant [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] į Konfesiją prie šitos brangios relikvijos (kurį atminsiu) laikyti Šv. Mišias. (su Konfesijos [illegible]) Visa dieną prie maldininkų. Meldė ypatiškai ~~[illegible]~~ susirinkę klausyti man Mišias —

3 Gruodžio.

(gana vėlai: Apie 10½ val.)
Turėjau laimę atlaikyti Šv. Mišias prie Šv. Pranciškaus Ksav. altoriaus (al Gesù), kame yra brangios šventojo relikvijos (šventoji ranka, kuri jau 10000 stabmeldžių apkrikštijo). Aplikavau už Jėzuitų Generolą (vardu Pranciškus Ksav. Wernz) ir jojo kuriją, už visą Jėzuitų draugiją. Teveda Viešpats juos keliu, kuriuo ėjo Šv. Pranciškus Ksav., te apaštalo uolumas teįdega jųjų širdyse, teįvykdina visur savo obalsį „omnia ad majorem Dei gloriam".

1/ 21/6 1913. Ep. Korsen [illegible]
6 Uhr
Abends

Eph.

„Christum habitare per fidem in cordibus vestris" –

Das Leben des Glaubens:

1. Intentio pura in omnibus actionibus
S. Bernardus:
a/ Wohl strömt ist [illegible] = [illegible] Wasche.
b/ „ [illegible] = [illegible]
c/ „ [illegible] [illegible]
[illegible]
in [illegible] Tempel Gottes
[illegible]:

2. „ in caritate radicati et fundati"

S. Bonaventura:
Parabola. De [illegible] fermentio – quem [illegible] [illegible] –
Sauerteig: Kommt in der hl. Schrift:
a/ im schlechten Sinne: Sünde
b/ „ guten „ : Verwaltung der Kirche

2/
S. Bonaventura:
„Mulier = [illegible] [illegible]
Fermentum caritas –
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Christo;

3 Maß = a/ Bild des Geistes [illegible] [illegible] in harmonisch. Zusammenklang – ganz dem Heilande hingeben.
b/. 3 Kräften der Seele –
1) Klugheit (humilitas)
2) [illegible] = gegen jeden [illegible]
3) Concupiscibile: Verlangen – [illegible] [illegible] Tugend zu [illegible]

Die Liebe = die [illegible] Bewegungen unserer Handlungen
„ sich auszuführen" { S. [illegible] ([illegible])
„ [illegible]"

„ donec fermentaretur totum" –
Das ist die Arbeit des ganzen Lebens –
Und seine Mittel ist der Kampf
Aber in diesem Kampfe – Trost!

3/
Diesen Trost = in die hl. Kommunion

1. Vorbereitung zur hl. Kom.:
S. Bonaventura [illegible]
in der hl. Kom.: [illegible] I Reg.
[illegible] = [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] zu [illegible]

2. Kampf: Versuchungen:
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

3. [illegible] in der Hand = [illegible] [illegible]
= S. Bona – [illegible] B. M. V.
Vor der hl. Com. = [illegible] der M. G.
„ [illegible] [illegible] B. M. V.
[illegible]

4. Honig = [illegible] [illegible] –
„ [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]" –
„[illegible]" = [illegible] Commun[illegible] [illegible] –
„ [illegible] = [illegible] [illegible].

Iš dėkingos širdies tariau Viešpačiui mano ačiū. Neapsakomi ir neišsemiami yra Dievo parėdymai!

28 Lapkričio.
Šiandien teko man laikyti Šv. Mišias vėl ant vieno šventojo kurio atminimui yra statyta rotunda su kuriuo Šv. Klemento grabo (Altoriaus) Jojo vardo Bažnyčioje. ~~Ant šiol~~ Laikiau už mano Vyskupijos ir draugijos reikalus, kurie jiems taip daug kainuoja; už mano draugus prakilniausius prie vienuolių darbo mano Diecezijoje. Teatgaivina jie visą šitoje didžioje Dievo apaštališkus volumus.

30 Lapkričio.
Šiandien atlaikiau Šv. Mišias didžiausioj Ryme (Šv. Marijai paskirtoj) Bažnyčioj „Santa Maria Maggiore" prie altoriaus Confessioje, kame yra Viešpaties Jėzaus. Pagal padavimą jo lopšelis Ryman iš Betliejaus atgabentas su Šv. Hieronimo kunu. Čia yra šiandien „Statio". Laikiau už mano geradarį Kun. A. Stalgaitą, kuris šiemet taip daug daro veik mano delei, kaip ir draugų

Tėvelis ir patarėjas draugijos reikaluose.
Labai gražu buvo širdžiai. Pasiteikė laukiant minėjus šv. komunijos į Confessio prie šitos brangios religijos (kent atminimui) laikyti Šv. Mišias. Visuomet prie melsdamasi. Keletą žmonių susirinko klausyti mano Mišių —

3 Gruodžio.
Turėjau laimę atlaikyti Šv. Mišias (gana anksti apie 10½ val.) prie Šv. Pranciškaus Ksav. altoriaus (al Gesù), kame yra brangios šventojo relikvijos (šventojo ranka, kurie jėga 10000 atsivertusių apaštališkų Aplikavau už Jėzuitų Generolą (vardu Franciškus Ksav. Wernz) ir jojo kuriją, už visą Jėzuitų draugiją. Tevede Viešpats per kelią, kurio ėjo Šv. Pranciškus Ksav., tą apaštalų volumas tegyja jojų širdyse, tesuplėšina visur savo obalsį „omnia ad maiorem Dei gloriam!"

31 Gruodžio 1913.

Paskutinė metų 1913 diena jau baigiasi. Žmogus su kokiu tai ilgesiu žiūri į ateinančius metus, bet sykiu kilo įvairūs klausimai, ką atneš šitie Naujieji 1914 metai? Tiesa, viltis tvirtina žmogų, viltis, kurios šaknis yra tikėjimas, verčia žmogų blaiviai žiūrėti į gyvenimą. Neturime juk čia ant žemės amžinojo busto - mūsų akys iš tiesų ~~tikta~~ atkreiptos į dangų, ten mūsų tėvynė, ten mūsų gyvenimas ir ostas. Bet idant įeiti į šitą amžinąjį gyvenimą reikia žemiškąjį gyvenimą gerai sunaudoti. Metų pabaiga primena mus atskaitą, kurią mes privalome atiduoti prieš Viešpaties teismą. Metę žvilgsnį į praeitus metus, galima tik džiaugsmingai šaukti į Viešpatį: - „Magna fecisti mihi, Domine, et misericordia tua ~~est~~ infinitus est thesaurus!" Kunigystei garbė perviršija visas kitas nesuskaitomas malones, kurias Dievas teikėsi mane nevertą ~~tam~~ Jo karčiai kaip iš ~~apipilti~~ apipilti per praeitus metus.

Ne tik fizinis gyvenimas ~~...~~ išlaikė mane sveiką, jokios ligos nekentėjau per visus metus - bet ypač dvasios gyvenime, kiek paraginimų prie gero, kiek gerų pavyzdžių, kiek pašalinimų progų prie nusidėjimų ir t. t., kas gal suskaityti. O proto lavinime - kiek pažangos galėjau padaryti! Viešpatie! Tavo geradarystė perviršija mano supratimą! Dėkinga širdimi tariu Tau, o Viešpatie: Tebūna ~~Tau~~ viskas Tavo ~~...~~ garbei didžiausiai!

Bet kiek iš kitos pusės nedėkingumo parodyta iš mano pusės? Kas gal suskaityti? Kiek malonių liko nesunaudotų! Kiek gerų darbų apleista! Kiek blogų padaryta! Kiek ypač bežiūrint prasikalsta prieš artimą! ~~ir ta~~ — Dieve gailestingiausis! Atleisk man visus nusidėjimus, iš kurių tos gailiuosi nuoširdžiai!

Palaimink mane, o Viešpatie, ~~kit~~ naujiems 1914 Metams, kurie gal ~~yra~~ bus paskutiniais malonės ypatingos metais. Jau už 7 mėnesių reikės grįžti namon į darbo dirvą —!